

Ala:ta: Ala:ta: Paeyaoa: Kini Piekeekie

Koda:ma: ala:ta: ala:ta: paeyao wepiekeeki

1 1-2 Titi panake pa:ta: Koda:ma: kenke ya yaapo wepieke dina:
do kenketa: homeke hau honda: lupa pua aleta: ma:nda: ota: na:
wiekeme. Kutupa mo dawalata: timba: kiti la:pa peeke alena: Koda:na:
Sipitidita: manda hayekeme. 3 Kutupa Koda:ma: alota: Paa pa:la:eki wina:e
leeke handaata: paa piekeme. 4 Koda:ma: kutu piekeeki handolo hata:
ta:na:ma: homolo mo timba: ala:eki pita: paa pa:la:eki yaapo putupaalu
pina: leekeme. 5 Ipihana:ma: mo paa pa:la: ekina: bikita: Natee laata:
timba: ala: ekina: bikita: Timbae leekeme. Kota: timba: laa da kelepeeketa:
titina: nate yeeke.

6-7 Kutupa Koda:ma: alota: Mo ikalita: putupaalu pina: yeke dopu
miaasa: ekima: handeke ale wina:e leeke handaata: kutu piekeme.
Koda:ma: do wieke alema:ta: mo ikalita: putupa:alu pea manda make oto
nane make wina: leekeme. 8 Koda:ma: koto dopu miaasa: ekima: handeke
alena: bikita: Yae leekeme. Kota: timba: laa da kelepeeketa: yaapo peao
nate yeeke.

9 Kutupa Koda:ma: alota: mo ya oto nane ula: ikali pa:ta: yu peneme
yao opa:liao wina: yeke mo ikalita: homeke alena: mombelena:e laa
leeke handaata: kutu piekeme. 10 Kutupa mo yuna: bikita: Kenkee laa mo
homeke alena: mombeleeke ikalina: bikita: Dawalae leekeme. Koto ekina:
moeki hando haota: Koda:ma: ta:na:ma: homeekeme.

11 Kutupa Koda:ma: alota: Do kenkema:ta: mo kenkena: opa:la: ta:ta:
ta:ta: piki ti potekemanu make kiliki a:eta:la: alemanu make opaena:e laa
leeke handaata: kutu piekeme. 12 Kenkema: kutu piekeeki hando haota:
Koda:ma: ta:na:ma: homeekeme. 13 Timba: laa da kelepeeketa: tepo peao
nate yeeke.

14 Kutupa Koda:ma: alota: Mo nate pita: timba: ala:eki yaapo putupa:alu
pina: yeke oli ya nane paa pa:la: ekimanu wina:e laata: koto paa pa:la:eki
manuma:ta: mo natemanu make bapimanu make ne pamba:la:eki

manuna: dimanu kini peaena: yeke wina:e laa leekeme. ¹⁵Ikana:ma:ta: mo kenke paa pealuekema: oli ya nanema: hata: paa pilieke laa leeke handaa kutu piekeme. ¹⁶Koto ekina: Koda:ma:ta: paa tieke yaapo wepiekeme. Mo natema:ta: natepa handeteke haena: make mo kaisepoma:ta: timba handeteke haena: piekeme. Kutupa hombulanka:manu make wepiekeme. ¹⁷Ipihana:ma:ta: mo paa pa:la:eki manuma:ta: mo kenkena: paa peaena: yeke oli ya nane haena: leekeme. ¹⁸Ikana:ma:ta: mo natepa pita: timba yaapo handeteke haena: make paa pa:la:eki pita: timba: ala:eki yaapo putupa:alu pina: yeke piekeme. Kutupa Koda:ma: kotoeki hando haota: ta:na:ma: homeekeme. ¹⁹Timba: laa da kelepeaketa: tonko peao nate yeekeeme.

²⁰Kutupa Koda:ma: alota: Mo ikali pa:ta:ta: ta:ta: ta:ta: pa pitiki ale manuma: tumbina:e laata: yana:ta: ba titima: tumbina:e laa leekeme. ²¹Koto ekina: Koda:ma:ta: mo dawalana: pila: si tieke hombelekemanu make oni ikali pa:ta: pila: ta:ta: piki pa pitiki alemanu make ta:ta: ta:ta: piki bamanu make wepiekeme. Koto ekina: Koda:ma: mo alemanu hando haota: ta:na:ma: homeekeme. ²²Ipihana:ma:ta: ta:na:ma: homa: tiaasa: pima: mo ikali pa:ta: pilimi pa pitiki alemanu pa:ta: alota: Mo dawala pa:ta: sembelomena: pa mendiolo ombu hapa:peke laata: mo bamanu pa:ta: make alota: Wopu yomena: pa mendiolo ombu hapa:peke laa leekeme. ²³Timba: laa da kelepeaketa: yunki peao nate yeekeeme.

²⁴Kutupa Koda:ma: alota: Mo kenke pa:ta: yama:ta: ta:ta: piki pona:la: hotekemanu make tikene hala: hotekemanu make tieke make hosikale sunu make haena:e laa leeke handaa kutu piekeme. ²⁵Koto ekina:ta: Koda:ma: koto alemanu paeyao wepiaka:na: mo alemanu hando haota: ta:na:ma: homeekeme.

²⁶Kutupa Koda:ma: alota: Kota: ameta: wanda:halimanu wepumana:e laa leekeme. Ikita: nikima: handaa nika: hau hondena:e laa leekeme. Ikana:ma:ta: mo ta:pelimanu make bamanu make pona:la: hotekemanu make tikene hala: hotekemanu make tieke make hosikale sunu make paeyao tapaota: kilu tombua haena:e laa leekeme. ²⁷Koto ekina:ta: Koda:ma: wanda:hali ipikima: kone handena: wepiekeme. Ipihana:ma:ta: hali tapake pita: wanda: tapake yaapo wepiekeme. ²⁸Ipihana:ma: ipiliki ta:na:ma: homa: tiaasa: pima: alota: Ipilika: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: do kenke honiki paeyao pa:ta: hata: ala:ta: ala:ta: paeyao kilu tombua haena: yeke wekiwandiki wopu mendia:pa:peke laa leekeme. Ima: ipilikita: mo ta:pelimanu make bamanu make tikene hala: hotekemanu make handeteke hapena: yeke alome leekeme. ²⁹Kutupa ipilikana:ma: nopena: yeketa: mo ta:ta: ta:ta: piki konima: handeke kilikimanu make ta:ta: ta:ta: piki ti potekemanu make amu pea wepia wina: lolome leekeme. ³⁰Pate mo tikene hala: hoteke manuma: make ba manuma: make nena:ta: mo ambumanu make

katake hake timanu wepia wina: laalome leeke handaata: kutu piekeme.

³¹ Kutupa Koda:ma: mo ipika: wepia wina: leeke ala:ta: ala:ta: paeyao handolo hata:ta: ta:na: tiekema: wopu homeekeme. Kota: timba: laa da kelepeeketa: yunki mindiki peao nate yeeekeme.

2 ¹Kutupa kota: mo kenke nane ula: alemanu make oli ya nane hala: alemanu make paeyao wepu paeyaeyekeme. ²Koda:ma: mo ipika: poka:tia epeeke eta: poko paeyao mo wataake natena:ta: e na pokeke hoto pitiekeme. ³Koto ekina: ipikana:ma: mo wataake peao nateta: ta:na:ma: homa: tiaasa: pima: Ta:ta: ma:nda: piki natee laa tombo wina: leekeme. Pa eki peke koto natena:ta: mo ala:ta: ala:ta: paeyao weputia a:pa e poka:la:eki mina:pa:laeyeke natee. ⁴Mo kenke ya yaapo make mo ala:ta: ala:ta: paeyao wepieke tup:a:ta: kotoe.

Mo Ideni E

⁵ Tekehali Koda:ma: mo kenke ya yaapo wepia dina:ta: do kenkena: lako na tapaeyekeeki yalo make yu lu wia:peke wanda:hali ma:nda: dia:yeke ekima: do kenkema:ta: wae alemanu ma:nda: na hao make kilikimanu ma:nda: na opeeekeme. ⁶Pate mo kenke oto nane wieke ikalima:ta: opa:liao mo kenke tenke latiki piekeme.

⁷Kutupa mo Tekehali Koda:ma:ta: kenkena: dokolo mea hali au laa wepiata: ipika: mineke pa:ta:ta: mo da:ta:la:eki hala:la: pomo po lo pambeeke handaata: mo halita: tiao da:taa hayekeme.

⁸Kutupa mo Tekehali Koda:ma:ta: mo nate opa:la: nane wieke Ideni kenke pa:ta: e pokaata: mo hande wepieke hali koto e pa:ta: haena: leekeme. ⁹Koda:ma: koto e pa:ta:ta: mo ta:ta: ta:ta: piki epeeke au leke timanu opaota: epeeke ti potekemanu eiyaeyekeme. Koto e tukikina:ta: mo da:ta:la:eki kita:la: ti make mo epeeke hau pita:la:eki pita: hoke hau pita:la:eki yaapona: hone u tiaasa: ti make hayekeme.

¹⁰Mo Ideni e pa:ta:ta: yopulu hala: ikali ma:nda:ma: mo e ikali halo hayekeme. Mo ikalita: Ideni mo pate leketa: ata:ka: tonkopu piekeme. ¹¹Mo titina: ikalita: Pisoni ikalie. Ipikita: mo Ha:pila kenke popei yao yapeekeme. ¹²Mo ala:ta: ma:nda: na taleke kolo make totopo piki weta: make seliapo piki toopimanu make koto pa:ta: handa:peke ya:la:me. ¹³Mo yaapo peao ikalita: Kioni ikalie. Ipikita: mo Kusu kenke popei yao yapeekeme. ¹⁴Mo tepo peao ikalita: Taikitisi ikalie. Ipikita: mo A:sitia kenkena: nate opa:la: nanema: yapeekeme. Kutupa mo tonko peao ikalita: Yupoteitisi ikalie.

¹⁵Kutupa Tekehali Koda:ma: mo hande halita: Ideni e pa:ta: yu lia handeteke haena:yeke hawayekeme. ¹⁶Koda:ma: ipiki pa:ta: alota: Mo ena: hala: ti poteke paeyaota: naapeke ya:la:pateta: ¹⁷mo epeeke hau pita: hoke hau pita:la:eki yaapona: hone u tiaasa: ti poteke homeke homeke dia:me. Mo koto tina: poteketa: ota: na naapeke laata: Neka:na:ta: kota: mo nelipi natena: kone homilipikie laa leekeme.

¹⁸ Kutupa mo Tekehali Koda:ma: alota: Mo hali ipika: siki hata:ta: hoela:me. Ima:ta: ipiki tamba: mina: ota: epeke ta:ma:ni ma:nda: wepulueke laa leekeme. ¹⁹ Koto ekina:ta: Koda:ma: mandane dokolomanu mea hoteke paeyao make ba paeyao make wepiekeme. Kutupa ipikana:ma: mo alemanu mo halima: handaa biki loma: loma: pina: yeke hatuku epeekeme. Kotota: ika: hande biki mimiki tupae: ²⁰ Koto ekina: mo halima:ta: mo bamanu paeyao make hotekemanu paeyao make biki hale hale piekeme. Pate koto ale manuta: ota: ma:nda: hondo ipiki tamba: mea:peke ta:ma:ni ma:nda: na hayekeme.

²¹ Koto ekina: mo Tekehali Koda:ma:ta: mo hali u yoka:lupa pena: leekeme. Kutupa u pelia haena:ta: Koda:ma: mo halina: pa:ta:liku homeke ma:nda: ipila: mea mo loke a:mbaeyekeme. ²² Koda:ma:ta: koto pa:ta:likima:ta: wanda: wepia mo hali pa:ta: hatuku epeekeme. ²³ Kutu pieke mo halima: alota: Ameta: wetepe siki nane Ima: handeke yankeke ma:nda: doe. Ipika: holikita: yaka holiki pa:ta: yama: kone mea ipika: loketa: yaka loke pa:ta: yama: kone ma:la:me. Ipirita: mo hali pa:ta: yama: kone miekeeki yalo hata:ta: ipika: bikita: wanda:e leekeme. ²⁴ Koto ekina:ta: halima: ipika: apa: ama: mina:pa:lao ipika: wanda: yaapo ta:ma:ni peaata: ipilikita: homeke kone halepeme.

²⁵ Mo hali pita: wanda: yaapota: pa tia haepekepate kone ipilikita: yaala:ma: na homepekeme.

Koda:na: pi tunkuliekeeki

3 ¹ Mo Koda:ma: wepieke hotekemanu paeyao tukiki pa:ta: keto homeketa: ota: hone wopu u lenkene piki hoteke wepiekeme. Koto ketoma: mo wanda: lota: pitolo alota: Koda:ma: ipiliki pa:ta:ta: do e pa:ta: hala: ti ma:nda:na: poteke na napa:peke laa ota: lea:pe laa leekeme.

² Mo wanda:ma: hombo peaaso alota: Dikana:ma:ta: do e pa:ta: hala: ti poteke paeyao nolo polopa:pateta: ³ mo e tukikina: hala:eki homeke homeke dia:me laata: Koda:ma: diki pa:ta: alota: Koto ti poteke homeke ota: na napa:peke make ota: na wataapa:peke. Kutu pipika:na:ta: homilipipikie laa lea:me leekeme.

⁴ Mo ketoma: pi lu moneaaso alota: Kotota: ota: pi dia:me. Ipiriki na homilipipikie. ⁵ Koda:ma: koto leke hauta: ipilikana:ma: koto ti poteke nepekena:ta: ipikima: kone handaa mo epeke hau pita: hoke hau pita:la: ekina: hone u tiaasa: ekita: hone wilipipiki yeke handa lea:me leekeme.

⁶ Mo wanda:ma: mo ti handeeketa: au epeke laa mo ti poteke nalota: ota: a:pa:la:me laa handeekeme. Kutupa ipika: honema: ipikita: hone wopu u lenkene pitolota: ota: a:pa:la:me hone wiekeme. Koto ekina:ta: ipikana:ma: mo mandane ti potekemanu mea neekeme. Kutupa ipikana:ma: mandane ekita: ipika: haliki haleeketa: halikima: make neekeme. ⁷ Ipirikanana:ma: mo ti poteke nepe ale pa:ta: koneta: hone u

tiaasa:eki halaa ipilikita: pa tia hata: pupa:ka:ta:me hone wipikime. Koto ekina:ta: ipilikana:ma: nose katake tombula ipiliki loke a:mbaepekeme.

⁸Koto nate pambolo haena:ta: mo Tekehali Koda:ta: e pa:ta: pomia:eki opitolo hata: ipiki a:mbao oni ti polu pa:ta:manu panko pitipikime. ⁹Pate Tekehali Koda:ma: mo hali pa:ta: wi la:moneaaso alota: Neketa: hando pa:ta: halepe leekeme.

¹⁰Mo halima: hombo peaaso alota: Ima: neke oni e pa:ta: pomieki opu hao I pa tia haowa: ekima: paala: pieke neke a:mbao panko pilume leekeme.

¹¹Koto leeke Koda:ma: alota: Neketa: pa tia haleme laata: Epima: la kia:pe. Nakana:ma:ta: mo Ima: na napeke loa: ti poteketa: nepee leekeme.

¹²Mo halima: hombo peaaso alota: Do hande I yaapo hapono lele wanda:ma: mo ti poteke mea kieke handa noa:me leekeme.

¹³Mo Tekehali Koda:ma: mo wanda: pa:ta: alota: Do ekita: eki pelea pelepe leekeme. Mo wanda:ma: hombo peaaso alota: Ima: nono yeke handa mo ketoma: I makeaya:me leekeme.

Hoke Yenki Haleekeeiki

¹⁴Kutupa mo Tekehali Koda:ma: mo keto pa:ta: alota: Do hau pele ekina: hoke yenki kitolome. Mo hoteke manuma: dia:ya:la:pate pa neke homeke homekema:ta: dupiki esihou pi mie. Neketa: ame do kini pea puluta: naka: weleketa: yola: tia pominolo hata: neke pa ha pelia haeka:na:ta: kota: dokolo no halipikie. ¹⁵Kutupa Ima: neketa: mo wanda: yaapo a:nda: tunkula: alu peao ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikima: make naka: ekima: make a:nda: tunkula: alu alu pu haena: lolueke. Ipitana:ma: naka: you da:ka:pa: tombuaeya:ka:na:ta: nakana:ma: ipika: anke kinuku handulu nelipikie leekeme.

¹⁶Kutupa Koda:ma: mo wanda: pa:ta: alota: Ima: neketa: naka: weki loke lombilipi ale pa:ta:ta: ka:nda: pa:la:eki haka:ta:peao make weki milipi ale pa:ta:ta: tanda pa:la:eki make haka:ta:palueke. Dupina: kone nakana:ma:ta: naka: haliki hone wopu wia ipiki oto pa:ta: halipikie.

¹⁷Kutupa Koda:ma: A:da:ma: pa:ta: alota: Nakana:ma:ta: naka: wanda:na: pi opua mo Ima: na napeke loa: ti poteke neleme. Koto hau pele ekina: do kenketa: mo esihou pi oto pa:ta: wilieke. Kutupa nakana:ma:ta: do kenkena: pa hapa:lia haeka:na:ta: mo kenkema: naka: ne ana:na: opaena: e honkopu hao poko halipikie. ¹⁸Mo kenkena:ta: ambumanu make tekeke hake alemanu make opa:tiki pilieke. Kutupa nakana:ma:ta: mo hapekena: hala: wae alemanu no halipikie. ¹⁹Kutupa mo kenkema: anemone ale opena: yeketa: a:ka:li mendia honkopu hao e poka:tiki pilipikie. Dupiki hau putia pua mo neke wa:pa:la: kenke pa:ta: pulu hata:ta: mina:pa:lalipikie. Neketa: dokoloma: wepiekeeki yalo hata: dokolo au kone lelipikie.

²⁰ A:da:ma:ma: ipika: wanda:na: bikita: Ipa: leekeme. Pa ekipeke ipikita: wanda:hali paeyaona: inkikie. ²¹ Kutupa mo Tekehali Koda:ma: hoteke manuna: yonkeleke mea aka: wepiaoka:na: mo toolina: yamaeyekeme.

A:da:ma: Ipa: yaapo tolu liekeeki

²² Kutupa mo Tekehali Koda:ma: alota: Ameta: mo halita: niki ma:nda: hondoma: handaata: mo epeke hau pita: hoke hau pita:la:eki yaapo hone ula:me. Koto ekina: ipikana:ma:ta: pa hatia puaama:na: mo deto hala: tina: poteke naama:na: waleke na halomana:e leekeme. ²³ Koto ekina:ta: mo Tekehali Koda:ma:ta: mo halita: Ideni e pa:ta: tolu lia ipiki wepia: kenke kone yu lina: haena: leekeme. ²⁴ Kutupa Koda:ma: mo ena: nate opa:la: naneta: mandane honkopu hake enisolomanu haena: laa make kutupa ti talo talo hake bainasi homeke mandane lekeleke alo hakeeki haena: leekeme. Do hau piki hauta: mo deto hala: ti teke pa:ta: ma:nda: a:paama:na: piekeme.

Keini pita: Eipolo yaapo

4 ¹ Kutupa A:da:ma:ma: ipika: wetike yaapo loke apa:tao mo wanda:ta: weki loke lombeekeme. Ipkana:ma: weki mendia alota: Mo Tekehalima: tamba: mina:la: ekima: do weki mondoloma: laa mo wekina: bikita: Keinie leekeme. ² Pa hoki naneta: weki ma:nda: Eipolo mondu wiekeme. Eipolota: sipisipi handeteke hayekepate Keinita: e hali hayekeme. ³ Nate ma:nda:na:ta: Keini ipika: mandane ne napeke mea a:pa Tekehali pa:ta: pa hameke haleekeme. ⁴ Kutupa Eipoloma: ipika: sipisipima: titina: mendieke ikikita: lia mo epeke mindiki manuta: Koda: pa:ta: pa hameke haleekeme. Mo Tekehalima:ta: Eipoloma: pa hameke haleeke ekina: make ipiki yaapo ta:na:ma: homeekeme. ⁵ Kutu piekepate Keinina: pa hameke haleeke ekita: kiayekeme. Koto ekina: Keinita: wenoko homa:niao mineke wopu pankeekeme. ⁶ Kutu pieke mo Tekehali Koda:ma: Keini lota: pitolo alota: Neketa: ekipeke mineke pankelepe laa Naka: leke popeleketa: ekipeke homa:nialepe. ⁷ Nakana:ma: ota: hau pika:na: yoluta: naka: leke popeleke kipa baalo pia:pate nakana:ma: hoke hau pele ekima:ta: hoke ekima:ta: naka: pota: kake pa:ta: yu pamba hala:me. Ipkana:ma: neke dipula muluekema: pita:la:pate nakana:ma:ta: ota: bepolapeke ya:la:me leekeme.

⁸ Kutupa Keinima: ipika: kame Eipolo pa:ta: alota: Oni e pa:ta: pana: epoe leekeme. Kutupa mo hamala: oni ena: pua haepe dina:ta: Keinima: la:ka:la: moneao ipika: hameke siki kone homena: liekeme.

⁹ Mo Tekehalima: Keini lota: pitolo alota: Naka: kame Eipolota: hando pa:ta: hala:pe leekeme. Koto leeke Keinima: hombo peaaso alota: I mata:la:me. Yaka kameta: Ima: handeteke hapeke ya:la:pe leekeme.

¹⁰ Koto leeke mo Tekehalima: alota: Ekipeke nakana:ma: do hoke hau pea pelepe laata: Mo hoke hauta: Koda: nakana:ma: panisi peae laa naka:

kamena: wema:ta: pi holə:makema: leke oni kenkena: hata: I wi ala:me leekeme. ¹¹Neketa: mo esihou pi oto pa:ta: haleeki yalota: do kenkena: e ota: pa na pokilipikie laata: Pa ekipeke nakana:ma: mo naka: kame lilipi natena: kone mo kenkema:ta: ipika: we dodopo lo noluekema: kake ala:pelia hake nono pia:me. ¹²Kutupa nakana:ma: e waemanu nokepeka:na:ta: ne napeke ma:nda: na halieke. Kutupa neketa: do kenkena: da teke dia: yalo hata: pomu lopa:la: hali halipikie leekeme.

¹³Koto leeke Keinima: mo Tekehalii pa:ta: alota: Do ka:nda:ta: Ima: mea tia:peketa: ana: na pa:la:me laata: ¹⁴kutupa nakana:ma:ta: I do kenke mina:pa:lao pono make naka: leke tonona: na hake hano leke tolu liteleme. Koto ekina: Ita: do kenkena: da teke dia:yeke some hata: ma:nda: epima: I handa: wia:ka:na:ta: kota: I lilieke leekeme.

¹⁵Koto leekepate mo Tekehalima: hombo peaaso alota: Dia:me. Ma:nda: epima: neke lia:ka:na:ta: kota: koto somena: hoke yenkiti: wataake hata: peao haka:ta:pao homena: lilieke leekeme. Koto leeke ekina: ma:nda: epima: mo Keini manda:hande pia:ka:na:ta: na lina:e alo hata: Tekehalima: mo somena: lokena: patehau ma:nda: piekeme. ¹⁶Kutu pieke handaa Keinita: mo Tekehalina: leke popelekena: tonona: na hake pao mo Ideni ena: nate opa:la: nane mo Pomina:la:eki leeke kenke ma:nda: pa:ta: pua hayekeme.

Keinina: tapake

¹⁷Keini pita: ipika: wanda: yaapoma: weki mondu wia bikita: Inoko lepekeme. Kutupa Keinima: daoni ma:nda: a:eyaata: eiyekena: biki taapa: tiao biki leekeme. ¹⁸Wetepena: Inokoma:ta: biki Itado leke weki homeke mondu wiekeme. Itadota: Mehudieilina: ateke yekeme. Kutupa Mehudieilima:ta: biki Meduseili leke weki mondu wiekeme. Meduseilita: La:mekena: ateke yekeme. ¹⁹La:mekema:ta: wanda: yaapo Ada pita: Sila yaapo miekeme. ²⁰Adama:ta: Dieibolo mondu wiekeme. Ipikita: mo palai da pa:ta:manu hata: hotekemanu punieke ekina: peayeke apa:meina: kini pieke hali hayekeme. ²¹Ipika: hameketa: Diubolo yekeme. Koto someta: mo hande kidama: handeke ale pita: puolo yaapo limiki tapakena: kini peayeke hali hayekeme. ²²Silama:ta: weki Tubali Keini mondu wiekeme. Mo wekima:ta: kopama: handeke ale botonisi pita: aeya:ni yaapoma: mo ta:ta: ta:ta: piki kaiya sipeidimanu kini pea wepiekeme. Ipika: belikita: Nahama yekeme.

²³La:mekema: ipika: wetekе yaapo pa:ta: alota:

Ada pita: Sila yaapoo. Yaka pi opua:pe.

Mo panake hali ma:nda:ma:ta: I yombieke handaa Ima: ipiki lua:me.

²⁴Koto ekina:ta: mo hande Keini lita:la: ekina: yenkiti: watake hata: haliweki homolo pia:ka:na:ta: kota: ma:nda: epima: I lia:ka:na: tombota: mo 77 haliwekita: I lila:eki yenkinia: homilimikie leekeme.

Sedi pita: Inosi yaapo

25 A:da:ma: pita: weteke yaapoma:ta: weki ma:nda: mondu wipikime. Kutupa mo wanda:ma: alota: Keinima: lia: weki Eipolona: anketekе mina: yeke Koda:ma: weki ma:nda: ka:la:me laata: ipika: bikita: Sedi leekeme.
 26 Kutupa Sedima:ta: biki Inosi leeke weki mondu wiekeme. Koto natena: kini peaata: mo wanda:halima: Tekehalina: yakopiki biki alo hata: yeiya: lao haemekeme.

A:da:ma:na: tapake

5 ¹Dota: mo hande A:da:ma:na: tapakena: biki ula: ekie. Koda:ma: hande wanda:halie wepieke dina:ta: ipikima: kone handeke wanda:halie wepitolota: ²hali pita: wanda: yaapo wepiekeme. Ipihana:ma:ta: mo tooli ta:na:ma: homaasa: pi laaka:na: ipiliaka: bikita: Wanda:halie laa wiekeme. ³A:da:ma: ipika: bapi 130 mieketa: ipikima: handeke weki ma:nda: mondu wiaata: ipika: bikita: Sedi leekeme.
⁴Koto hoki naneta: A:da:ma:ta: bapi 800 hayekeme. Koto bapi tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mendiekeme. ⁵Kutupa ipikita: 930 bapina:ta: homeekeme.

⁶Mo Sedi ipika: bapi 105 yeketa: biki Inosi leeke weki mondu wiekeme. ⁷Kutupa bapi 807 tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mondu wiaata: ⁸ipika: 912 bapina:ta: homeekeme.

⁹Mo Inosi ipika: bapi 90 yeketa: biki Kenana leeke weki mondu wiekeme. ¹⁰Kutupa bapi 815 tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mondu wiaata: ¹¹mo 905 bapina:ta: homeekeme.

¹²Mo Kenana ipika: bapi 70 yeketa: Mahalale biki leeke weki mondu wiekeme. ¹³Kutupa bapi 840 tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make wopu mondu wiaata: ¹⁴mo 910 bapina:ta: homeekeme.

¹⁵Mo Mahalale bapi 65 yeketa: Dia:tedi biki leeke weki mondu wiekeme. ¹⁶Kutupa bapi 830 tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mondu wiaata: ¹⁷mo 895 bapina:ta: homeekeme.

¹⁸Mo Dia:tedi ipika: bapi 162 yeketa: biki Onoko leeke weki mondu wiekeme. ¹⁹Kutupa bapi 800 tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mondu wiaata: ²⁰mo 962 bapina:ta: homeekeme.

²¹Mo Inoko ipika: bapi 65 yeketa: biki Medusela leeke weki mondu wiekeme. ²²Koto hoki naneta: Inokota: 300 bapi tukiki pa:ta:ta: Koda: yaapo ta:ma:ni pea hata: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

²³Ipikita: do kenkena: 365 bapi hata: ²⁴Koda: yaapo ta:ma:ni pipikime. Kutupa ipikita: Koda:ma: miekeeki yalo hata: pa alu paeyekeme.

²⁵Mo Medusela ipikita: bapi 187 yeketa: biki La:meke leeke weki mondu wiekeme. ²⁶Kutupa bapi 782 tukiki pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mondu wiekeme. ²⁷Kutupa 965 bapina:ta: homeekeme.

²⁸ Mo La:meke ipikita: bapi 182 yeketa: weki mondu wia hata: ²⁹ alota: Mo Tekehalima: esihou pi wieke kenkena: kone do wekima:ta: do nika: ka:nda: paeyao mea baalo pa:la: wekie alo hata: ipika: bikita: Noa leekeme. ³⁰ Kutupa bapi 595 pa:ta:ta: mandane wekiwandiki make mondu wiekeme. ³¹ Kutupa 777 bapina:ta: homeekeme.

³² Kutupa Noa ipiki bapi 500 mieketa: weki tepo mondu wiekeme. Ika: bikita: Seme make Ha:me make Dieipedi yekeme.

Wanda:halina: hoke hau

6 ¹Mo hande wanda:hali paeyao kenke honiki honiki paeyaona: putupieke handaata: wandiki titi make mendimikime. ² Kutupa mo wandiki tonuta: seliapo pimiki handaa mo Koda:na: ekiyeke tonuma: ika: hone pia: tupa: muma: muma: pimikime. ³ Kutupa Tekehalima: alota: Ima: mo wanda:halita: pa na hao haena: lolueke laata: Pa ekipeke ikita: homa:peke ya:la: loke halemeke handa loa:me. Koto ekina: ame do siki kini pea puata: ma:nda: 120 bapi haka:ta:pao na haena: lolueke leekeme. ⁴ Koto nate nina: make wetepe nina: make do kenkena:ta: mo hande kenke wanda: pita: Koda:na: ekiyeke yaapona: monduma: monduma: pieke weki titita: ankolomeke haliweki titima: handemekeme. Ikita: you hali tieke tieke hata: ikita: mo amba: kiake haemeke wanda:halina: biki kende tupaa wieke haliweki yekeme.

⁵ Mo Tekehalima: do kenkena: haemeke wanda:hali paeyaoma: hoto paeyao ika: putia peme hoke haumanu make ika: temokona: honemanu u tia peme ekimanu make hando haota: ⁶ ipikana:ma: alota: oni wanda:halita: pa ekipeke do kenkena: haena: wepia polope hone wiekeme. Koto ekina: koto hone wotu witolo hata: alota: ⁷ Ima: do wepolo wanda:hali make hotekemanu make bamanu make paeyaota: Ima: kone homena: lia baalueke laa Ima:ta: pa ekipeke wepia polope leekeme. ⁸ Pate mo Tekehalima:ta: Noa yaapota: ta:na:ma: homeekeme.

Noa

⁹⁻¹⁰ Dota: Noa tapakena: pie. Ipikita: weki tepo mondu wiekeme. Seme make Ha:me make Dieipedi make yekeme. Noa hayeke natena: ipikita: pu ata:ka: peaya:eki ma:nda: dia:yalo hata: ipiki homeke homeke epeke some hayekeme. Ipikita: Koda: yaapo ta:ma:ni pea hayekeme. ¹¹ Pate Koda:na: leke popelekena: wanda:hali paeyaota: hoke hauma: tumbulu bao make haku na piki hau pita:la:eki manuma:ta: kenke honiki paeyao pa:ta: putu piekeme. ¹² Kutupa Koda:ma: handeekepate do kenketa: hoeya:pa wia wanda:hali paeyaota: hokeeki pa:ta: haemekeme.

¹³ Koda:ma: Noa pa:ta: alota: Ima: wanda:hali paeyao ota: hoeyaalueke hone witolome laata: Do kenkena:ta: ika: haku na piki hau manuma: tumba:la: ekina: iki paeyao siki hoeyaalueke. ¹⁴ Kutu pulu pa:la: ekina:

nakana:ma: epeke tima: naka: sisima a:eyaa tukiki naneta: da panda:manu wepiaata: oni tukiki nane make hama: nane make ota: paeyao koloda lia:peke. ¹⁵Kutupa hokulu pulu pa:la: ekina: tombota: 133 mida wepiaata: mo petipeke ya:la: ekina: tombota: 22 mida wepia haliao halo pa:la: ekina: tombota: 13 mida wepia:peke. ¹⁶Kutupa mo sisimana:ta: holu wepia mo holu tukikina: make pa:ta:liki yaapona: make waleke 44 sendimida wina: lapeke. Kutupa mo sisimana: tukiki pa:ta:ta: puku tepo wiaata: tea:na:ta: pota: kake lombapeke. ¹⁷Pa ekipeke Ima:ta: do kenkena: haleme pa pitiki ale paeyao siki hoeyaaluekema: yeke ikali tieke a:meina: tapaaluekema: loa:me. Kutupa do kenkena: haleme aleta: ota: paeyao homilimikie. ¹⁸Pate Ima:ta: neke pa:ta: ya pi la: ulueke. Koto ekina: naka: wanda: ipiliki make naka: weki tonu make ika: wanda:weki make oni sisima pa:ta: pupe. ¹⁹⁻²⁰Kutupa ta:ta: ta:ta: piki hotekemanu make bamanu make homaama:na: wanda:eki mea:tiki halieki mea:tiki pea oni sisima pa:ta: mea pupe. ²¹Kutupa ika: ne make mo hoteke ba manuna: make nolo peleme nemanu make mea pua:pa:peke leekeme. ²²Koto leeke handaa Noama:ta: Koda:ma: pea:peke leeke hau sunu paeya: tapao ana:na: piekeme.

Mo ikali tieke teekeeki

7 ¹Mo Tekehalima: Noa pa:ta: alota: Do kenke honiki paeyao pa:ta:ta: Ima:ta: neke homeke homeketa: mo tikitiki hau pu haleeki handa: ulu ekina: naka: wekiwandiki iki paeyao oni sisima pa:ta: pupe leekeme. ²Kutupa neke ame_{le}ta: mo ota: hai na taleke ta:ta: ta:ta: piki hoteketa: wataake hata: tooli tooli lo mea polo pelepateta: mo hai taleke ta:ta: ta:ta: piki hoteke manuta: tooli homeke lo mea:peke. ³Kutupa mo ta:ta: ta:ta: piki bamanu make wataake hata: tooli tooli lo mea:peke. Pa ekipeke kutupiki hau pika:na:ta: kota: mo ta:ta: ta:ta: piki hotekemanu make bamanu make na alupiki pa do kenkena: mondu sembelena: lelipikie. ⁴Kutupa ame do natena: kini pea yata:polo mo wataake hata: peao nate paeya:ka:na:ta: mo Ima: wepolo pa pitiki alemanu paeyao hoeyaena: yeketa: hali tieke yaapo natena:ta: na to lena: leke lako lopena: lolueke leekeme. ⁵Koto leeke Noama:ta: mo Tekehalima: ota: pea:peke leeke ekimanu paeya: tapao piekeme.

⁶Noata: bapi 600 mieke dina:ta: do kenkena: mo ikali tieke a:meiyeekeeki epeekeme. ⁷Ipiliki tooli make ipilika: weki tooli tooli make mo ikali tieke a:meiyolo piekeeki wendiao oni sisima pa:ta: pemekeme. ⁸Kutupa mo ta:ta: ta:ta: piki hai taleke make hai na taleke hotekemanu make bamanu make paeyao siki tooli tooli lo ⁹mo Koda:ma: pia:peke leeke tupu: Noa ame_{le} oni sisima pa:ta: honda: pambemekeme. ¹⁰Kutupa wataake hata: nate paeyeketa: mo ikali tieke kini pea teekeme.

¹¹Noa ipika: bapi 600 mieketa: mo hande yaapo peao opeeke kaisepona: pulu yaapona: pa nate tepo mieketa: mo kenke tekilipulu

bao oni kenke oto nane ula: ikali paeyao opolu bao make oli ya nane wieke lakota: pota: lombieke pita:ta: lombolu baeyekeme. ¹²Kutupa mo lako pa ipulu ipulu haenata: hali tieke yaapo nate pa mulu yapeekeme. ¹³Koto kone Koda:ma: pua:peke leeke natena:ta: Noa tooli make ipilika: ekiyeke tonu Seme make Ha:me make Dieipedi make ika: weteke tonu make paeyao oni sisima pa:ta: honda: pambemekeme. ¹⁴Mo hosiki hosiki ale make aneke alemanu make pona:la:eki pita: tikene hala: ta:ta: ta:ta: piki hoteke make bamanu make mo Noa tapake ame^{le} mandakena: pitulu pemekeme. ¹⁵⁻¹⁶Mo ta:ta: ta:ta: piki pa pitiki alemanu tooli tooli lo mo Tekehalima: leeke tupu: Noa ame^{le} oni sisima tukiki pa:ta: pemekeme. Kutupa mo Tekehalima: Noana: hoki teli teli pu kone pota: poka:moneayekeme.

¹⁷Kutupa mo ikali tieketa: hali tieke yaapo natena: epeeketa: mo sisima tia halo pieke tupu: ikali kendo ana:na: wiekeme. ¹⁸Kutupa mo ikalita: noka: tieke wiekeeki yalo hata: mo sisimata: manda tia pomiekeme. ¹⁹Mo ikalita: ota: noka: tieke wiekeeki yalo hata: mo hokulupeke pote tumiki manuta: ota: tote peao alu paeyekeme. ²⁰Kutupa mo ikali tieketa: mili mili a:meiyolo hata: mo ota: lombeipiki hokulupeke pote tumiki manuta: ikalima:ta: pa 7 mida tupu: anekema: tote piekeme. ²¹Kutu pieke handaa do kenkena: pa pitiki alemanu paeyao homeekeme. Mo bamanu paeyao make hotekemanu paeyao make wanda:hali paeyao make ota: homeekeme. ²²Do kenkena: pomo mea pitimiki alemanu paeyao homemekeme. ²³Mo Tekehalima:ta: do kenkena: pa pitiki alemanu paeyao hoeyaeyekeme. Wanda:hali make hotekemanu make bamanu make paeyao: tapao hoeyaeyekeme. Pate Noa ame^{le} oni sisima pa:ta: pitimikieki homeke pa pambo hamekeme. ²⁴Mo ikali tieketa: 150 natena: kone pa taa hayekeme.

Mo hande ikali tieke lomeekeeki

8 ¹Koda:ma:ta: Noa pita: mo sisima pa:ta: pitimiki tapake paeyao: hone na yonka:laeyekeme. Ipihana:ma: po epena: leeketa: mo ikali kini pea ^o loma: loma: piekeme. ²Mo hande kenke oto nane a:liaeyeke ikali pita: oli ya nane lombolu baeyeke ikali yaapo telipina: a:mbeeketa: mo lako paeyekeme. ³Kutupa mo ikalita: pa 150 nate ma:nda:na:ta: ^o loma: loma: piekeme. ⁴Kutupa mo wataake peao kaisepona: pula yaapona: nate tepona: mo sisimata: mo A:ta:ta:de tokona: a:pa wiekeme. ⁵Kutupa mo ikalita: ^o la:niatia pua kiki yaapo peao kaisepo opeeke titina: natena:ta: mo pote tumikimanu peneme yao waleekeme.

⁶Kutupa nate hali tieke yaapo paeyeketa: Noama: da ka:ka:na: ma:nda: lomba ⁷mo (da:einkima: handeke) ba homeke ipika: biki leibeni tapaeyekeme. Mo hande ba paa na la:ka:la epeeketa: mo ikali ^o la hala:pa: wina:yeke pa aya pomu lopo hayekeme. ⁸Kutu pieketa: Noama: mo ikali

o la:niala:pe la handena: yeke paa ba ma:nda: melipu tapaeyekepate ⁹mo kenketa: ikalima: pa tote pea wiekeeki yalo mo melipu ipiki pita:peke alena: dia:yeke handaa paa mo sisima wieke alena: pa la:ka:la peekeme. Kutu pieke handaa Noama: kiki hama: nane pena: laa mo ba handa: miekeme. ¹⁰Kutupa mo hoto wataake hata: nate pa yu wia haota: mo hande melipu paa pena: tapaeyekepate. ¹¹Kutu pieketa: mo melipuma:ta: nate oni pambolo pulu haena: ipika: kake pa:ta: mo panake olipi katake hapula Noa pa:ta: paa epeekeme. Kutu piekeeki handaa Noama:ta: mo ikalita: o la:niaya:ka:ta:me hone wiekeme. ¹²Kutupa Noama: wataake hata: natena: pa hao mo melipu paa tapaeyekepate koto natena:ta: mo hande bata: paa na la:ka:la epeekeme.

¹³Mo Noata: 601 bapi mieketa: mo titina: kaisepona: titina: natena:ta: mo ikalita: ota: o la:niayekeme. Kutu pieke handaa Noama:ta: mo sisima a:mbaeyeke ale mea bao lekema: lekema: piekepate mo kenketa: hapuma: hapuma: pia:eki handeekeme. ¹⁴Mo yaapo peao kaisepona: pula tepo paeya yunki mindiki hata: peao natena:ta: mo kenketa: ota: hapupa peekeme.

¹⁵Koda:ma: Noa pa:ta: alota: ¹⁶Naka: wanda: make naka: weki tooli tooli make hama opolu bao yopupe laata: ¹⁷Mo ba manuma: make hoteke manuma: make mendiolo mendiolo ombu haya:ka:na: do kenke honiki paeyao pa:ta: sembelena: mea opolu bapee leekeme. ¹⁸Koto leeke Noa tooli make ipilika: weki tooli tooli make mo sisima mina:pa:lao hama opolu bao pemekeme. ¹⁹Kutupa mo hotekemanu make bamanu make ika: homeke tapake sunu lo mandakena: opolu baemekeme.

Noama: hoteke lia haleekeeki

²⁰Noama:ta: Koda: pa:ta: oloda wepiata: mo hai na taleke hotekemanu make bamanu make tapake tapakena: homeke homeke lo mea tieke tonka:na: mo olodana: lu yanka haleekeme. ²¹Kutu pieke handaa mo lia haleeke hotekena: totopo seliapoma:ta: mo Tekehali ta:na: homa: tiayeke handaa ipika: kone alota: Do wanda:halima: pu haleme ekina: Ima: do kenketa: esihou pi oto pa:ta: ota: paa na wina: lolute. Pa ekipeke ika: mo panake daeta:la:me ale pa:ta: koneta: hoke honemanu wilimi ekita: Ima: hone ulu ekina: loa:me. Koto ekina: Ima: ame do pua: tupa: mo do kenkena: pa pitiki alemanu paeyao ota: paa a:nda: na hoeyaalueke. ²²Kutupa do kenke pa wina:ta: noka:pa:la: nate make ne napeke mina:la: nate make wilieke. Kutupa make hoto paeyao kosa: make titipu make nate ki make lako ki make nate make timba: make ota: pa u pelia halieke leekeme.

Koda:ma: Noa yaapo pi la: wiekeeki

9 ¹Koda:ma: Noa a:tala: a:tala: pa:ta: epeaasa: pima: alota: Ika: monduma: monduma: pilimi wekiwandikita: do kenke honiki

paeyao pa:ta: haena:ma: wekiwandiki wopu mendia:pa:peke. ²laata: mo hotekemanu paeyao make bamanu paeyao make ta:peli paeyao make ika: honkopu oto pa:ta: haleme ekina: iki paala: halimikie. ³Kutupa ameta: mo tanimanu no haleme tupu: do hotekemanu paeyao make lia nomena: yeke kitolopate ⁴pa mo we pa pitiki hoteke homeke na napa:peke. Pa ekipeke mo da:ta:la: ekita: koto we pa:ta: pileke loa:me. ⁵Kutupa ma:nda: epima: hali ma:nda:na: da:ta:la:eki mia:ka:na:ta: kota: ipikita: hoke yenki halueke. Kutupa hoteke ma:nda:ma: hali ma:nda:na: da:ta:la:eki mia:ka:na:ta: Ima:ta: ipika: hoke yenkita: homa:la:eki halueke. ⁶Halita: Koda: leke wepieke ekina:ta: ma:nda:ma: hali ma:nda: homena: lia:ka:na:ta: kota: koto someta: hali tonuma: kone lilimikie.

⁷Ika: monduma: monduma: pilimi wekiwandikina: wekiwandikita: do kenke honiki paeyao pa:ta: haena:ma: wekiwandiki wopu mendia:pa:peke leekeme. ⁸Koda:ma: Noa a:tala: a:tala: pa:ta: alota: ⁹Iki make ika: monduma: monduma: pilimi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: tonka:na: Ima: dupiki pi la: witolome. ¹⁰Koto pita: mo hande sisima pa:ta: iki ame^{le} epemeke pa pitiki alemanu paeyaota: mo bamanu make hotekemanu make iki paeyao pa:ta: loa:me. ¹¹Dupiki pi manuma:ta: iki ame^{le} pi la: witolome. Mo kenkena: pa pitiki alemanu paeyaota: mo ikali tieke tiekema: ota: paa na hoeyaena: laata: mo ikali tieke tiekema: do kenke paeyao paa na hoeyaena: laa Ima: la: witolome. ¹²Kutupa do iki ame^{le} make mo pa pitiki alemanu ame^{le} make do ota: na paeyeke pa u halo pa:la: la: witolo patehau witolo ekita: ¹³oli koana: yaka ka:la:da:peiya witolo ekita: Ima: do kenke yaapo pi la: ulu ekina: patehau ulueki yelieke. ¹⁴Ima: oli yata: koa manuma: a:mbatiki pitolo hata: mo ka:la:da:peiya a:pa:tiki pia:ka:na:ta: ¹⁵kota: Ima: mo hande iki ame^{le} make mo hotekemanu ame^{le} make ikali tieke tiekema: mo pa pitiki alemanu paeyao paa na hoeyaalueke laa pi la: ua:eki niminaalueke. ¹⁶Mo ka:la:da:peiya oli koa manuna: peneme yatiki pia:ka:na:ta: kota: Ima: do kenkena: haleme pa pitiki alemanu nika: mo na paeya:peke pi la: uma:eki paa nimiratiki pulueke. ¹⁷Mo ka:la:da:peiyata: Ima: mo pa pitiki alemanu paeyao pa:ta: pi la: witolo ekina: patehaue leekeme.

Noa a:tala: a:tala:

¹⁸Mo sisima pa:ta: pita pemeke Noana: eiyake tonuta: Seme make Ha:me make Dieipedi makee. Ha:meta: Keinanina: atekee ¹⁹Mo Noana: eiyake tepota: do kenke wanda:hali paeyaona: apa:meie. ²⁰Noata: e hali yalo ipikita: titina: waini pu noko peeke halie. ²¹Ipkana:ma: mo waini ikali naa keaaso hata:ta: ipika: aka:manu holo bao pa tu mea hata: ipika: palai da pa:ta: pumbuniao wiekeme.

²²Kutupa mo Keinanina: ateke Ha:mema: ipika: ateke pa tia peliekeeki hando haota: hameke yaapo lolo hama: nane peekeme. ²³Kutu pieke

handaa Seme pita: Dieipedi yaapoma:ta: ateke pa tia peliekeeki handa:peke yeketa: dau homeke ipilika: peiyokona: pulumbao tia hoki la:ka:la oni palai da pa:ta: pua pa ale handa hata: atekena: loke manda lopamoneao a:mbaepekeme. ²⁴Kutupa Noa ipika: hone paa epeeketa: mo ipika: wetepe wekima: ipiki pa:ta: piekeeki handa: u hao ²⁵Noama: alota:

Keinani pa:ta: esihou pi witoloma: ipikita: ipika: kame yaapona: pa hameke e pokaasa: hali halieke.

²⁶ Mo Semena: Tekehali Koda:na: biki mina:liape. Keinanita: Semena: pa hameke e pokaasa: hali halieke.

²⁷ Mo Koda:ma:ta: Dieipedina: tapake daetolota: ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandikita: mo Semena: wanda:hali amele haena:e.

Keinanita: Dieipedina: pa hameke e pokaasa: hali halieke laa leekeme.

²⁸ Mo ikali tieke tieke a:pa hoki nane Noata: 350 bapi pa ha pelia hayekeme. ²⁹Kutupa 950 bapi mieketa: homeekeme.

Noana: ekiyeke tonuna: tapake

10 ¹Mo hande Noana: ekiyeke tonu Seme make Ha:me make Dieipedi make ika: monduma: monduma: pimiki wekiwandikina: wekiwandikina: bikimanu doe. Mo hande ikali tieke tieke a:pa hoki naneta: do weki tepoma:ta: weki titi mondu wimikime. ²Mo Dieipedina: ekiyeke tonuta: Koma make Meikoko make Madai make Diapani make Diubolo make Meseke make Taitasi makee. Ikita: mo ika: biki kone yano loma: loma: pimiki da wanda:halina: apa:mei tonue. ³Mo Komama: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: mo A:sekena:se make Tipa:di make Tokama make koto damanu pa:ta: haemeke wanda:halie.

⁴Mo Diapanima: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: mo A:lisia make Sepeini make Saipotasi make Loa:disi make koto da kenkemanu haemeke wanda:halie. ⁵Ikita: mo dawala tea:na: make mo dawala u dupala: kenke sunu pa:ta: make pelia haemeke wanda:halina: apa:meie. Do koto wanda:halita: mo Dieipedima: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikie. Ikita: ika: kenke ma:nda: ma:nda: pa:ta:manu hao tutu ta:ta: ta:ta: hao tapake homeke homekema: ika: da pi ta:ta: ta:ta: lemekeme.

⁶Ha:mena: ekiyeke tonuta: Kusu make Idiepi make Libia make Keinani makee. Ikita: mo ika: biki yano loma: loma: pimiki da wanda:halina: apa:mei tonue. ⁷Mo Kusuma: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: mo Siba make Ha:pila make Sabita make Lama make Sabeteka make koto da kenkemanu pa:ta: haemeke wanda:halie. Mo Lamama: kini pea monduma: monduma: pieke

wekiwandikina: wekiwandikita: mo Seba pita: Dedani da wanda:halie.

⁸Kusuma: mo weki biki Nimolodo mondú wiekeme. Koto wekita: do kenkena: titina: a:nda: wotu bepolatiki pieke hali hayekeme. ⁹Mo Tekehalima: tamba: mina:la: ekima: ipikita: mo yapa: eya: wotu no hayeke hali hayekeme. Koto ekina: yeketa: wanda:halima: alota: Tekehalima: neketa: Nimolodo pieke tupu: yapa: eya: wotu no pele hali hawaena:e lo halememe. ¹⁰Nimolodo ipika: titina: kilu tombuaō hayeke daoni manuta: Ba:biloni make Eleke make Aka:de makee. Koto daoni tepota: mo Ba:biloni kenke pa:ta: haemekeme. ¹¹Koto kenkena: haota: ipikita: mo A:sitia kenke pa:ta: pua Ninipa daoni pita: Lihobodi Ia daoni make Kala daoni make ¹²kutupa mo Ninipa daoni pita: Kala daoni aneke yaapo tukikina: hala: Leseni daoni make paeyao a:eyekeme.

¹³Mo Idiepima: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: mo Lidia make A:namo make Leha:be make Na:pidiu make ¹⁴Pa: dutusi make Ka:solu make mo Pilisidaini wanda:halie kini pa:la: da Ka:podo make koto da wanda:halie yekeme.

¹⁵Mo hande Keinanina: eiyeket tonuta: mupeke weki Saidoni make Hedi makee. Ipilikita: mo ipilika: biki yano loma: loma: pimiki da wanda:halina: apa:meie. ¹⁶Keinani ombuta: mo Diebasi wanda:halie make A:mo wanda:halie make Keakasi wanda:halie make ¹⁷Hipai wanda:halie make Aki wanda:halie make Sini wanda:halie make ¹⁸Apa:de wanda:halie make Sema wanda:halie make Ha:mode wanda:halie make koto wanda:halie paeyaa tapao sikina: apa:mei hayekeme.

Mo Keinanina wanda:halie tutu ta:ta: ta:ta: putupulu bao puata: ¹⁹ikana:ma: yu tombo kini piki hauta: mo Saidoni da nepoko nane kini pea pua mo Kasa da nanema: tilao Kita da puata: mo Laasa nanema: tilao Sodomo make Komota make A:dema make Seboimi da manuna: nate opa:la: nanema: tilao pua u naemekeme. ²⁰Mo Ha:mema: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: ika: tutu ta:ta: ta:ta: pa:ta: make kenke ta:ta: ta:ta: pa:ta: make hata:ta: tapake homeke homekena: ika: pita: ta:ta: ta:ta: lemekeme.

²¹Mo hande Dieipedina: hameke titina: weki Semeta: mo Hibulu wanda:halie paeyona: apa:mei yekeme. ²²Semena: eiyeket titita: Ila:me make A:sia make Apa:kesade make Ludu make Atamo makee. Ikita: mo ika: biki kone yano loma: loma: pimiki da wanda:halina: apa:mei tonue. ²³Mo Atamoma: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: mo Usu make Hulu make Keta make Meseke make koto damanu pa:ta: haemeke wanda:halie. ²⁴Apa:kesadeta: Silana: ateke yekeme. Kutupa Silata: Ebena: ateke yekeme.

²⁵Ebeta: weki yaapo mondú wiekeme. Weki ma:nda:na: bikita: Peleke leeke ekita: mo weki ipika: hayeke natena:ta: do kenkena: haemeke wanda:halita: putupa: alualu pieke handa leekeme. Kutupa weki ma:nda:na: bikita:

Diokotani leekeme.²⁶ Mo Diokotanima: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikita: mo Amoda:di make Selepe make Ha:samapede make Dieta make²⁷ Ha:dotamo make Usalo make Dikila make²⁸ Obalo make Abima:elo make Siba make²⁹ Opa make Ha:pila make Dioba:be make koto damanu pa:ta: haemeke wanda:halie. Iki paeyaota: Diokotanima: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikie.³⁰ Mo tapake pelieke kenketa: mo Mesa kenkena: hao pua ota: mo Sepa kenkena: nate opa:la: nane tumiki eli wieke kenke pa:ta:manu haemekeme.³¹ Do alo tapaketa: Semema: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikie. Ikita: tutu ta:ta: ta:ta: pa:ta: make kenke ta:ta: ta:ta: pa:ta: hata:ta: tapake homeke homekema:ta: ika: pita: ta:ta: ta:ta: lemekeme.

³² Koto wanda:halie paeyao sikitia: Noama: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikie. Kutupa ika: kenke ma:nda: ma:nda:na: hatia epelemeeki maketa: ika: ta:ta: ta:ta: lo monduma: monduma: pieke tupu: kone hatia epelememe. Mo ikali tieke tieke paeyeke hoki naneta: do kenke ma:nda: ma:nda:na: hala: wanda:halita: mo Noana: eiyeketonu pa:ta: kini pea epemeke wanda:halie.

Mo haliao a:emeke hokulupiki Beibolo da

11 ¹Amba: titina: do kenke honiki honiki paeyaona: haemeke wanda:halie paeyao:ta: da pi homeke la make homeke pi kone lemekeme.² Ikita: mo nate opa:la: nanema: pomu lopaata: oni homeke hau honda: lia wieke Ba:biloni kenkena: a:paata: koto pate pitimikime.³ Kutupa ika: ika: kone alota: A:e. Ameta: mo ma:na: kenkema: la:ka:la toopima: handeke hankola:papeke alemanu wepumana:e lemekeme. Kutu pimikita: mo wepimiki toopimanu make mo toopimanu tuna tuna pea miniki halo pieke koloda make wimikime.⁴ Koto ekina: ikana:ma: alota: Nika: biki mina:liaena: yeke make niki mo kenke honiki honiki pa:ta: na putupa: alualu pulu poloma: tupu: maketa: daoni ma:nda: a:etolo hata: mo haliao hokulupeke da tieke ma:nda: oli ya pa:ta: lia a:emana:e lemekeme.

⁵ Kutu pimiki handaa Tekehalita: mo hande haliwekima: a:emeke daoni make mo ya pa:ta: peeke hokulupeke da tieke make handuluekema: holopeekeme.⁶ Kutupa a:pa ipikana:ma: alota: Ameta: do wanda:halita: homeke wanda:halie halemeke yalo homeke pi kone alememe laata: Dota: ika: pua:tiki polo peleme ekina: kini piteleme ekie. Kutupa ikana:ma:ta: teke pa:ta: ika: hone pa:la: anemone hau paeyao pa pilimikie.⁷ Koto ekina: niki pua ika: ika: kone hone na u alualu pulu peleme tupu: ika: pi topo topo pealo bape leekeme.⁸ Koto ekina: Tekehalima: mo wanda:halie paeyao kenke honiki honiki paeyao pa:ta: putupa putupa pieketa: mo daonita: pao na a:emekeme.⁹ Mo Tekehalima: mo wanda:halie paeyao: pi koto pate topo topo peao kenke honiki honiki paeyao pa:ta: putupa yeke handaa mo daonina: bikita: Beibolo lemekeme.

Semema: tapake

¹⁰ Semema: monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikina: bikimanu doe. Mo hande ikali tieke tieke yopua bapi yaapo yapeeke hoki naneta: Seme ipiki bapi 100 mieketa: weki Apa:kesade mondu wiekeme. ¹¹ Kotoeki hoki naneta: bapi 500 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

¹² Mo Apa:kesadeta: bapi 35 mieketa: weki Sila mondu wiekeme.

¹³ Kotoeki hoki naneta: bapi 403 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

¹⁴ Mo Silata: bapi 30 mieketa: weki Ebe mondu wiekeme. ¹⁵ Kotoeki hoki naneta: bapi 403 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

¹⁶ Mo Ebeta: bapi 34 mieketa: weki Peleke mondu wiekeme. ¹⁷ Kotoeki hoki naneta: bapi 430 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

¹⁸ Mo Peleketa: bapi 30 mieketa: weki Teu mondu wiekeme. ¹⁹ Kotoeki hoki naneta: bapi 209 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

²⁰ Mo Teu bapi 32 mieketa: weki Setuku mondu wiekeme. ²¹ Kotoeki hoki naneta: bapi 207 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

²² Mo Setuku bapi 30 mieketa: weki Neiho mondu wiekeme. ²³ Kotoeki hoki naneta: bapi 200 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

²⁴ Mo Neihota: bapi 29 mieketa: weki Dita mondu wiekeme. ²⁵ Kotoeki hoki naneta: bapi 119 pa haota: mandane wekiwandiki mondu wiekeme.

²⁶ Mo Ditata: bapi 70 mieketa: Eipola:ma: make Neiho make Hatani ika: ateke hayekeme.

Ditana: tapake

²⁷ Dota: mo Eipola:ma: make Neiho make Hatani ika: ateke Ditama: kini pea monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikie. Hatanita: Lodana: ateke yekeme. ²⁸ Hatanita: ipika: apa: pa haena: kone ipikita: mo Ba:biloni kenke pa:ta: hala: ipika: daoni teke A:e pa:ta: homeekeme. ²⁹ Eipola:ma:ma:ta: Sa:tai miekeme. Kutupa Neihota: Hatanina: waneke Milika miekeme. Hatani Isikana: ateke yekeme. ³⁰ Sa:taita: wekiwandiki mendia:peke na yekeme.

³¹ Ditama:ta: mo Ba:biloni kenke pa:ta: hayeke daoni A:e mina:pa:lao ipika: weki Eipola:ma: make Hatanina: eiyek Loda make Eipola:ma:na: weteke Sa:tai make hatuku mo Keinani kenke pa:ta: polueke alo pemekepate ikita: pa mo Hatani kenke pa:ta: pua pitimikime. ³² Kutupa koto pa:ta: haena:ta: Ditata: 205 bapi mieketa: homeekeme.

Koda:ma: Eipola:ma: wi leekeeki

12 ¹ Mo Tekehaliwa: Eipola:ma: pa:ta: alota: Naka: da kenke make naka: tapake make naka: apa:na: da kenke make mina:pa:lao

mo Ima: walo polo kenke pa:ta: pua:peke. ²Ima:ta: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: wopu kiaata: ikita: tutu tieke halimikie. Neketa: wamo peaasa: hali halena: yeke Ima: neke epealueke laata: naka: biki kende tupu: wina: loluteke.

³ Mo neke epealimi wanda:halita: Ima: epealo polopate.

Mo neke pa:ta: esihou pi lelimi wanda:halita: kota: Ima: iki pa:ta: esihou pi laalueke.

Kutupa neke pa:ta: yama:ta: mo tutu ta:ta: ta:ta: paeyao epealueke leekeme.

⁴ Mo Eipola:ma: ipiki bapi 75 mieketa: mo hande Koda:ma: leeke tupu: Hatani da mina:pa:laeyekeme. Hande Loda make ipika: yaapo peekeme. ⁵Eipola:ma:ta: weteke Sa:tai make hamekena: eiyekeme Loda: make mo Hatani hata: mimiki pa hameke e pokaasa: wanda:hali make ala:ta: ala:ta: paeyao make mea mo Keinani kenke nane poluekema: kini pea pemekeme. Kutupa mo Keinani kenke nane opolo pemeketa: ⁶Eipola:ma:ta: ipika: tapake ame^{le} mo kenke pa:ta: pomu lopa mo yakopiki daoni bikita: Sekeme opolo pemekeme. Koto pateta: mo Motena: biki wiki ti tieke hayekeme. Koto nate nina:ta: mo Keinani wanda:halita: koto kenke pa:ta: pa haemekeme. ⁷Mo Tekehali Koda: pa:ta: opolo a:pa alota: Do kenke tieke paeyaota: Ima: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: halo polo kenkee leekeme. Kutu piekena: Eipola:ma:ma:ta: mo ipiki pa:ta: opolo peeke Tekehali Koda: pa:ta: koto pate oloda a:eyekeme. ⁸Kotoeki pea hoki naneta: mo ka:wa: nane pote eli wieke kenke mo Bedele daonina: nate opa:la: nanema: tilao peekeme. Kutupa ipika: palai data: mo Bedelen: nate pamba:la: nane tilao mo Ai dana: nate opa:la: nanema: tilao koto tukikina: a:eyekeme. Koto pateta: oloda ombu a:eyaata: Tekehali pa:ta: panda: puniao yeiya: layekeme. ⁹Kutupa ipikita: mo Keinani kenkena: ka:wa: nanema: tilao da ma:nda: ma:nda: pa:ta: pomu loopekeme.

Eipola:ma: Idiepi pua hayekeeki

¹⁰Pate koto Keinani kenke pa:ta:ta: tea: ki tieke epeeke handaa Eipola:ma:ma:ta: ka:wa: nanema: papate leke puo pu hao mo Idiepi kenke pa:ta: pa ta:ka:li halo peekeme. ¹¹Kutupa ipiki mo Idiepi poluekema: yu tombona: pua hata: ipika: weteke Sa:tai pa:ta: alota: Neketa: wanda: seliapoe. ¹²Koto ekina: mo Idiepi haliwekima: neke handolota: neketa: yaka wanda: ya:ka:ta:me laa I litolo hata: neketa: pa halena: lelimikie. ¹³Kutu paama:na: nakana:ma: Ita: yaka ana:e leka:na:ta: kota: Ita: na liki pa epeke tupu: hatuku halimikie leekeme. ¹⁴Koto eki laa mo yu tombo mina:pa:lao oni Idiepi kenke pa:ta: pepeketa: ota: leke tupu: kone mo Idiepi haliwekima: mo wanda:ta: wanda: seliapoe laa handemekeme. ¹⁵Kutupa mo kinina: e pokaasa: mandane kapomani haliwekima:

mo wanda: handaata: ipika: seliapo piekeeki mo ika: kini pa:ta: pua lemekeme. Kutu pimiki mo wanda:ta: ika: kinina: da pa:ta: hatuku pemekeme. ¹⁶Kutupa mo kinima:ta: mo wanda: mieke ekina: Eipola:ma: pa:ta:ta: epeke hau pitolo hata: sipisipi wopu make nanikosi wopu make kaomanu make donkimanu make pa hameke e pokaasa: wanda:hali make kemelomanu make haleekeme.

¹⁷Pate mo kinima: Sa:tai mieke ekina:ta: Tekehalima: mo ipiki pa:ta: make ipika: da pa:ta: haemeke wanda:hali pa:ta: make ota: hoke yeni kimani yapena: leekeme. ¹⁸Kutu pieke mo kinima: Eipola:ma: epoe laa lota: pitolo alota: I pa:ta: dota: ekipiki hau pelepe laata: Do wanda:ta: naka: wanda:e laa Ita: ekiipeke na lakipe. ¹⁹Nakana:ma: ekiipeke ipikita: naka: ana:e le ekina: Ima: yaka wanda: au lano laa pelepe. Naka: wanda: doma: ai hatuku pao pue leekeme. ²⁰Mo kinima: ipika: haliweki pa:ta: Hatuku pupe leeke handaa mo haliwekima: Eipola:ma: make ipika: wanda: make ipika: wia hayeke ala:ta: ala:ta: paeyao mea mo kenke mina:pa:lao pena: hatuku pemekeme.

Eipola:ma: Loda yaapo ka:ta:alu pipikieki

13

¹Eipola:ma:ma: ipika: wanda: make ipika: wia hayeke ala:ta: ala:ta: paeyao make mea Idiepi mina:pa:lao Keinani kenkena: ka:wa: nanema: tilao peekeme. Loda make mandakena: pemekeme.

²Eipola:ma:ma:ta: sipisipimanu make nanikosimanu make kaomanu make silipa make kolo make koto ale paeyao:ta: hamoko hali tieke hayekeme. ³Kutupa koto pate mina:pa:laota: kenke ma:nda: ma:nda: pa:ta: pua mo Bedele nanema: peekeme. Ipikita: mo amba: hande ipika: palai da a:eyeke alena: mo Bedele pita: Ai yaapo tukikina: ⁴mo hande oloda a:eyeke alena: opolo peekeme. Koto pateta: mo Tekehali pa:ta: panda:puniao yeiya: layekeme.

⁵Lodata: ipika: wekiwanda: make sipisipimanu make nanikosimanu make pa hameke e pokaasa: wanda:hali make hayekeme. ⁶Kutupa ipilikita: ma:na: hoteke wopu punupikieki yalo hata: mo ipilika: hoteke manuma: napeke ambu opeeke kenketa: wopu dia: yekeme. ⁷Kutu piekeeki yalo hata: mo Eipola:ma:na: ma:na: hotekemanu handetekе haemeke haliweki pita: mo Lodana: ma:na: hotekemanu handetekе haemeke haliweki ika: ika: kone ape ape la:tiki pimikime. Koto nate nina:ta: mo Keinani wanda:hali make Petese wanda:hali make pa haemekeme.

⁸Kutu pieke handaata: Eipola:ma:ma: Loda pa:ta: alota: Dikita: homeke tapake ya:la: ekina: naka: haliweki pita: yaka haliweki yaapoma:ta: ape ape na lapeke ale. ⁹Koto ekina:ta: kota: ka:ta:alu pupana:ma: naka: hone pa:la: kenke maleke lia neke mandanema: pekena: kota: Ita: mandanema: poluekema: loa:me leekeme.

¹⁰Koto leeke Lodama: mo Diodani hawete handoma: handoma: putia pua mo Soa pua hando naeyekepate oni kenketa: mo hande Tekehalina: e o mo Idiepi kenkema: handaa ikali wopu yapeekeeki handeekeme. Dota: mo Tekehalima: mo Sodomo pita: Komoto daoni yaapo ai na hoeyake haena: piekeme. ¹¹Koto ekina: Lodama:ta: mo Diodani hawete tieke ipika:ekie laa maleke liaata: mo nate opa:la: nanema: tilao peekeme. Kotota: mo hande hali yaapona: ka:ta:alu pipiki tupae:e. ¹²Eipola:ma:ta: Keinani kenke pa:ta: haena:ta: Lodata: mo hawetena: hayeke daonimanu pa:ta: pita:titia pominolota: mo Sodomo nanema: ipika: palai da a:eya pitiekeme. ¹³Koto pa:ta: haemeke wanda:halita: hoke wanda:hali hata: make mo Tekehali pa:ta: hoke hau pu haemekeme.

Eipola:ma: mo Hebotoni nane peekeeki

¹⁴Mo Loda pea: hoki nane Tekehalima: Eipola:ma: pa:ta: alota: Koto neke hale alena: hata:ta: mo tea: paeyao siki epeke tupae: handa:e. ¹⁵Koto handeleeki paeyaota: neke pa:ta: make naka: monduma: monduma: pilipi wanda:wekina: wanda:weki pa:ta: make Ima: kulu polo kenkee. Kutupa koto kenketa: hoto paeyao naka:eki utia pu halieke. ¹⁶Ima:ta: ma:nda:ma: na yata:pa: ta:palo pa:la: tupae: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: wopu kulueke. Ma:nda:ma: do kenkena: ula: dokolo yata:pa: ta:paya:ka:na:ta: kota: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki make yata:pa: ta:paena:e. ¹⁷Koto pa:la:ma: Ima: do kenke neke kulu polo ekina: mo kenke paeyao pua hando wie leekeme. ¹⁸Koto leeke Eipola:ma:ma: ipika: palai da yokamoneaota: mo Hebotoni hali Ma:motena: timanu tekepa:ta: leke pua pita: koto pateta: Tekehali pa:ta: oloda a:eyekeme.

Eipola:ma:ma: Loda pa:ta:leekeeki

14 ¹Kini haliweki tonkoputa: mo Ba:bilonina: kini A:motapele make A:lasana: kini A:tioko make Ila:mena: kini Siedolaoma make Koimina: kini Taedolo make mo ²mandane yunki hata: kinita: mo Sodomona: kini Bita make mo Komotona: kini Biesa make mo A:demana: kini Sina:be make mo Seboimina: kini Semebe make mo Bela biki ma:nda: Soana: kini ame $\underline{e}$ a:nda: pulu pemekeme. ³Do yunki hata: kini manuma:ta: mo Sidimi hawetena: ameta: mo ikali leke ma:nda: biki Homa:la: dawala leleme alena: ika: ami haliweki momba:laemekeme. ⁴Ikita: 12 bapina:ta: hande kini Siedolaoma oto pa:ta: haemekepate pa mo bapi 13 pa:ta:ta: ipiki oto pa:ta: na halumeke lemekeme.

⁵Kutupa mo bapi 14 pa:ta:ta: Siedolaoma ipika: tamba: mina:la: kinimanu tonka:na: ika: ami haliweki ame $\underline{e}$ mo A:sa:detodi Kanaimi kenke pa:ta: haleme Tepa:imi wanda:hali make mo Ha:mi kenke pa:ta: haleme Susimi tapake make mo homeke hau honda: lupa peeke

Kitia:tieimi kenke pa:ta: haleme Emimi tapake make ⁶ mo Idomo pote pa:ta:manu haleme Ho tapake make ota: lu yombitolo hata: mo Elepa:tani kenkena: mo hapu papeke ale honikina: pua tolu naemekeme. ⁷Kutupa paa mo Keidese kenke amba:ta: Enemisipade leeke alena: la:ka:la epemekeme. Ikana:ma:ta: mo A:ma:leke wanda:hali bepolaota: mo Hasasono Teima kenke pa:ta: haemeke A:mo wanda:hali make bepolaemekeme.

⁸Kutu pieke mo Sodomo make Komoto make A:dema make Seboimi make Bela make koto da kini manuma:ta: a:nda: puluekema: ika: ami haliwekimanu mo Sidimi hawetena: momba:laota: mo ⁹Illa:me make Koimi make Ba:biloni make Elasa make koto tonkopu dana: kinimanu ame^{le} mo yunki hata: dana: kini manuma: a:nda: pimikime. ¹⁰Koto hawetena:ta: kolodama: wepiki naku manuma: tumbieke ekiyalo mo Sodomo Komoto da yaapona: kini yaapota: mo a:nda:na: pindipa polueke alo pepekepate koto naku pa:ta: pua lopekekeme. Pate mo pa haemeke kini tepota: mo pote pa:ta:manu pindipa pemekeme. ¹¹Kota: mo kini tonkopuma:ta: mo Sodomo Komoto daoni yaapo pa:ta: wieke ale paeyao make nemanu tonka:na: mea pemekeme. ¹²Kutupa make Eipola:ma:na: hamekena: eiyike Lodata: koto Sodomo daoni pa:ta: hayeke ekiyalo ipika make ipika: ala:ta: ala:ta: tonka:na: mea hatuku pemekeme. ¹³Pate hali homeke ma:nda:ta: pindipa pua mo A:mo tapake hali Ma:motena: timanu hayeke ale nanema: hayeke Hibulu hali Eipola:ma: pa:ta: a:pa mo koto haumanu la haleekeme. Ma:mote make ipika: kame yaapo Esikolo pita: A:na: maketa: Eipola:ma:na: tamba: mina:la: haliweki haemekeme.

¹⁴Kutupa Eipola:ma: ipika: kamena: eiyike hatuku pemekeeki opu haota: ipika: a:nda:na: moka:la hando haemeke 318 haliweki momba:laotu mo hande kini tonkopu telia: mea pua ota: mo Da:n i kenke pa:ta: tolu lopalo pemekeme. ¹⁵Koto pateta: ipika: haliweki putupa: putupa: pea momba:laotu haena: loma loma peaata: koto timba hata: mo a:nda: tunkuliki tapake lia bepolaemekeme. Ipihana:ma:ta: mo haliwekitu: mo Damasikasina: okane nanema: tilao ota: mo Hoba pua tolu lutia pemekeme. ¹⁶Kutupa mo mea pemeke ala:ta: ala:ta: paeyao pa petolo mimikime. Kutupa make mo ipika: kamena: eiyike Loda make ipika: ala:ta: ala:ta: paeyao make wanda:weki make mo mandane dipula mea pemeke wanda:hali make paa hatuku epemekeme.

Melekisedekema: Eipola:ma: epeayekeeki

¹⁷Eipola:ma:ta: mo Siedolaoma make mo mandane kinimanu ame^{le} a:nda: pea bepolao epeeketa: mo Sodomona: kinima:ta: mo Sape hawetena: biki ma:nda: Kinina: hawete la:la: alena: manda:hande pulu peekeme. ¹⁸Kutupa mo Seilimina: kini pita: mo Manda Hala: Koda:na: yeni peao hala: hali Melekisedekema:ta: Eipola:ma: pa:ta: betedi make

waini ikali make mea a:paeyekeme. ¹⁹Kutupa epeaasa: pi alo alota: Mo kenke ya yaapo wa:pa:la: Manda Hala: Koda:ma: Eipola:ma: epeaena:e laata: ²⁰Mo naka: a:nda: tunkuliki haliweki bepolaena: lea: Manda Hala: Koda:na: biki mina:liamana:e leekeme. Kutupa Eipola:ma:ma:ta: mo mia: ala:ta: ala:ta: paeyao telipa kiki yaapo yeketa: homeke ma:nda:ta: Melekisedeke pa:ta: haleekeme.

²¹Kutu pieke hoki nane mo hande Sodomo kinima: Eipola:ma: pa:ta: alota: Mo mi ala:ta: ala:ta: paeyaota: wia halo pelepathe yaka wanda:hali homeke kie leekeme.

²²Eipola:ma:ma: hombo peaaso alota: Do kenke ya yaapo wa:pa:la: Tekehali oli Manda Hala: Koda:na: biki aloma: ²³Ima:ta: neke pepeleke ala:ta: ma:nda: siki make ota: na wia halueke laata: Ota: mo kodoni pu kone o anke dake pu tunkuliki kone loa:me. Kota: mo nakana:ma: alota: Ima: Eipola:ma: mea hamoko yawa:ma: pi na loelena: loa:me. ²⁴Koto ekina: Ima:ta: ala:ta: ma:nda: na mulu polopate mo yaka haliwekima: amba: nemeke alemanu homeke mulueke. Kutupa make do I tamba: ma:la: hali tepo A:na: make Esikolo make Ma:mote ika: putupiliki homeke mina:e leekeme.

Koda:ma: Eipola:ma: yaapo pi la: wiekeeki

15 ¹Do haumanu hoki naneta: Eipola:ma:ma: upa piki nono pea Koda:ma: ipiki pa:ta: dupa leekeeki opiekeme. Eipola:ma:o: Paala:ma: na homa:pee. Ima:ta: mo ekia:nda: pilia: pa:ta:ta: Ita: ota: naka: hanka: tupu: hata: neke pa:ta:ta: yenki tieke kulueke leekeme.

²Pate Eipola:ma:ma: alota: Tekehali Koda:o. Mo Ita: wekiwandiki make dia:me. Kota: pa ekipa epeke yenki kilipikipe. Yaka anke teke mulu pa:la: halita: mo Damasikasi hali Eliesa homeke hala:me. ³Nakana:ma: Ita: wekiwandiki ma:nda: na kele ekina: mo yaka pa hameke e pokaasa: some ma:nda:ma: yaka anke teke milieke leekeme.

⁴Kutupa Tekehali: ipiki pa:ta: pi paa leekeeki dupa opiekeme. Do pa hameke e pokaasa: some Eliesama: naka: anketekete na mulu pa:la:pi ota: naka: wekima: milieke leekeme. ⁵Kutupa mo Tekehali: ipiki hama hatuku pua alota: Oli ya nane handa:liao oli hombulanka:manu yata:pa: handa:e. Nakana:ma: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: oli hombulanka: manuma: handilimikie leekeme.

⁶Koto ekina: Eipola:ma:ma: Tekehali pa:ta: hone tulaeyeke ekiyalo mo Tekehali:ma:ta: ipikita: tikitiki piki halie leekeme.

⁷Kutu pa mo Tekehali: ipiki pa:ta: alota: Ima:ta: do kenke neke muelena:yeke neke mo Ba:biloni kenke pa:ta: hala: daoni A:e mina:pa:lao hatuku epoa: Tekehali leekeme.

⁸Pate Eipola:ma:ma: lota: pitolo alota: Tekehali Koda:o. Ima: ota: yaka kenke laata: Ekipa hone wionope leekeme.

⁹Tekehalima: hombo peaaso alota: Mo bapi tepo paeke kao make nanikosi make sиписи halieki make mea kutupa melipu make dokolo make mea epoe leekeme. ¹⁰Koto leeke Eipola:ma:ma:ta: mo hotekemanu Koda: pa:ta: mea a:pa tukikina: hala:pa:la:tiki pea mandaneta: tombo ma:nda:na: wiatiiki mandaneta: tombo ma:nda:na: wiatiiki pea hoki tuna tuna pea wina: leekepate mo ba yaapota: na halepeleekeme. ¹¹Mo hoteke manuta: mo Idama: handeke ba manuma: noluekema: epemekepate Eipola:ma:ma: tolu lia:tiki piekeme.

¹²Nate oni pambolo pulu haena:ta: Eipola:ma:ta: u yoka:lupa puaata: paala: pita:la:eki pita: pututu pita:la:eki yaapo ipiki pa:ta: epeekeme.

¹³Kutupa mo Tekehalima: ipiki pa:ta: alota: Naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: mo ma:nda:na: kenkena: pua hata:ta: leke popeleke na handeke tapake leke halimikie. Ikita: koto pa:ta:ta: pa pa hameke e pokaasa: tapake hata: 400 bapina:ta: ota: hoke tupu: handeteke halimikie.

¹⁴Pate kutu pilia: tapaketa: Ima: ka:nda: halo polopate mo naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikita: koto kenke mina:pa:lao pemeka:na:ta: ala:ta: ala:ta: tieke mea pelimikie. ¹⁵Neketa: koke yaa pita yopu homupea homeka:na:ta: kota: mea hoilimikie. ¹⁶Ima:ta: do kenkena: haleme A:mo tapake wanda:hali ai na tolu liki pa haota: ika: hoke hau tieke piteleme ekina: ka:nda: halua: dina:ta: mo naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: mei tonkopu mia:ka:na:ta: do pate paa la:ka:la ipilimikie leekeme.

¹⁷Mo nate oni pambolo pua timba: leeketa: mo lumu opolo hake itika:pei pita: talo talo hake ola:pake yaapoma: a:pa mo hotekemanu wieke ale tukiki pa:ta: yama: yapeekeme. ¹⁸Kutupa koto pate koneta: Tekehalima: Eipola:ma: yaapo pi la: witolo alota: Ima: do yata:polo kenke paeyaota: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita pa:ta: halueke laa pi la: witolome. Oni Idiepi yu tombona: kini pea pua mo Yupoteitisi ikali puata: ¹⁹mo Keni wanda:halina: kenke make Kenisi wanda:halina: kenke make Kadomono wanda:halina: kenke make mo ²⁰Hidi wanda:halina: kenke make Petese wanda:halina: kenke make mo Tepa:imi wanda:halina: kenke make ²¹mo A:mo wanda:halina: kenke make Keinani wanda:halina: kenke make Keakasi wanda:halina: kenke make mo Diebusi wanda:halina: kenke make paeyao halueke laa loa:me leekeme.

Heika pita: Isima:elo yaapo

16 ¹Eipola:ma:na: weteka Sa:taima:ta: weki ma:nda: na mendiaekeykeme. Pate ipikana:ma:ta: pa hameke e pokaasa: Idiepi wandiki biki Heika hatuku hayekeme. ²Koto ekina: Sa:taima: Eipola:ma: pa:ta: alota: Mo Tekehalima: I weki na mendiono ala: ekina: mo yaka pa hameke e pokaasa:

wandiki yaapo pelia:peke na ya:la:pe. Kutu pika:na:ta: ipikana:ma: yaka weki mendiaeena: loa:me leekeme. Koto leeke Eipola:ma:ma:ta: Sa:taima: leeke pina:ta: a:pala:me leekeme. ³Koto ekina: Heikata: ipika: yaapo peao wanda: haena: Sa:taima: haliki haleekeme. Do hau piki hauta: Eipola:ma:ta: Keinani kenke pa:ta: kiki yaapo bapi haena: piekeme. ⁴Kutupa Eipola:ma:ma: Heika yaapo pelia mo wandikita: weki pitiekeme. Mo wandikima: ipiki weki weleke hayekeeki handolota: hakoko yamo baaso hata: Sa:tai lu pambaeyekeme.

⁵Kutu pieke Sa:taima: Eipola:ma: pa:ta: alota: Heikama: I lu pambaasa: ekita: naka: ka:ta:ta:e. Ima: kone ipiki neke pa:ta: ku hao ipiki weki weleke haya:eki hando haota: I lu pambaasa:me. Koto ekina: diki ma:nda: hondo tikitiki polopa:me laata: Koda: ipika: lena:e laa leekeme.

⁶Eipola:ma:ma: hombo peaaso alota: Kota: a:pala:ma: mo wandikita: naka: pa hameke e pokaasa: wandiki yalo neke oto pa:ta: hala:me. Naka: hone pa:la:eki pie leekeme. Koto ekina: Sa:taima:ta: Heika hoke tupu: handeteke hayeke handaa pao pindipa peekeme.

⁷Mo Tekehalina: enisoloma:ta: Heika oni Sia:e nane pula: pota:na: hapupapeke alena: tankulu pa pitieke ikali tea:na: manda:hande piekeme. ⁸Kutupa alota: Sa:taina: pa hameke e pokaaso wanda: Heikao. Neketa: hanema: a:pa pelepe laata: hane pulipe leekeme. Heikama: hombo peaaso alota: Ya handeteke hala: wanda: kiao pindipa pulume leekeme.

⁹Mo enisoloma: alota: Pao la:ka:la pua ipika: pa hameke e pokaasa: wanda: hapeke leekeme.

¹⁰Kutupa paa alota: Ima:ta: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: ma:nda:ma: na yata:polo pa:la: tupu: wopu kulueke. ¹¹Neketa: hali weki mendilipikima: ipika: bikita: Isima:elo lapeke. Pa ekipeke mo Tekehalima:ta: naka: ka:nd:ma: homolo e leleeki opa:la: ekina: loa:me. ¹²Pate naka: wekita: mo sayale au la:la: donkima: handaa ipikita: paeyao pa:ta: a:nd: tunkulaa hata: paeyao:ta: ipiki pa:ta: a:nd: tunkulimikie. Kutupa ipikita: yankeke paeyao ame_{le} na hao peliki ta:ta: halieke leekeme.

¹³Heikama: ipika: kone lota: pitolo alota: Ima:ta: Koda: ota: handolo hata: doeki la haluekema: pa hao polope laa leekeme. Koto ekina: mo ipiki pa:ta: pi la halea: Tekehalita: Hando Hala: Koda:e laa ipika: biki kini pea taapa: wiayekeme. ¹⁴Koto ekina: wanda:halima: mo Keidese hao mo Betede tukikina: ula: naku ikalita: Mo I Handa:la: Pa Hao Hala: Halina: Naku Ikalie lelememe.

¹⁵Heikama:ta: Eipola:ma:na: weki mendiaeayeketa: Isima:elo leekeme. ¹⁶Koto dina:ta: Eipola:ma:ta: bapi 86 yekeme.

Sekemesaisi hauta: mo pi la: wieke ekina: patehau

17 ¹Eipola:ma: 99 bapi mieketa: mo Tekehali opolo pua alota: Ita: Aneke Wele wopupiki Koda: halome. Ima: alo pi opua hoto

paeyao tikitiki hau homeke pea:peke. ²Ima:ta: neke yaapo yaka pi la: wiaata: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: wopu kulueke leekeme. ³Koto leeke Eipola:ma:ta: you panda:puniao ipika: popeleketa: oni yu wataeyeke handaa Koda:ma: alota: ⁴Ima: neke yaapo do pi la: witolome. Ima: pi la: witolota: neketa: tutu paeyao sikina: apa:mei halipikie. ⁵Naka: bikita: Eipola:ma: dia:yalo ameta: Eipoloha:ma:e. Pa ekipeke neketa: tutu paeyaona: apa:mei hawaasome. ⁶Ima:ta: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita tieke kua:ka:na:ta: kota: mandaneta: kinimanu pitilimikie. Nakana:ma:ta: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: tieke kua:ka:na:ta: kota: tutu ta:ta: ta:ta: halimikie.

⁷Ima:ta: neke pa:ta: make naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikina: tapake pa:ta: maketa: do la: witolo pita: ota: na paeke pa u halo pa:la: pi la: witolome. Ita: naka: Koda: make naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikina: Koda: make halueke. ⁸Ame do neketa: da ma:nda: hali leke hale kenketa: neke pa:ta: make kia naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikina pa:ta: make halueke. Do Keinani kenke paeyaota: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: ota: hoto paeyao ika: ekie la halaata: Ita: ika: Koda: halueke.

⁹Koda:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Nakana:ma: make naka: wetepe nina: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikima: maketa: I ame^{le} do pi la: witolo ekita: ota: wia halumeke laa lapa:peke. ¹⁰Nakana:ma: make naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikima: make ika: hali weki paeyaota: sekemesaisi hau ota: pulumeke laa lapa:peke. ¹¹⁻¹²Ame do kini pea puluta: ika: hali weki mondu wia pitina: hoto ketepo hata: paeya:ka:na:ta: kota: sekemesaisi hau peapa:peke. Kutupa mo iki haleme da pa:ta: mendilimi pa hameke e pokaasa: wanda:halina: hali weki make mo kenke ma:nda:na: hamba:la: pa hameke e pokaasa: haliweki make sekemesaisi hau peapa:peke. Do hauma:ta: neke I dika: pi la: witolopa:eki peneme yao walieke. ¹³Hali paeyao sikita: sekemesaisi hau peapeke ya:la:me. Kutupa do manda lokena: pitoloma: ekita: mo na paeke pa u halo pa:la: pi la: witolo ekina: patehau pitoloeiki walieke. ¹⁴Koto pa:la:pate iki ma:nda: epi sekemesaisi hau na pi:a:na:ta: kota: Ya tapakee pi na lolueke. Pa ekipeke ipikana:ma:ta: yaka pi la: ulueki na wia haleke loa:me leekeme.

¹⁵Koda:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Naka: wanda:ta: Sa:tai pi paa na lapeke. Ame do kini peata: Seta lapeke. ¹⁶Ima:ta: ipiki epeao make ipiki pa:ta: yama: naka: weki kulueke. Ima:ta: ipiki epeao make ipikita: mandane tutuna: inkiki halieke. Kutupa ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandiki tukiki pa:ta:ta: kinimanu halimikie.

¹⁷Koto leeke Eipoloha:ma:ta: you panda:puniao ipika: leke popeleketa: oni yu wataena: leekepate ipika: honema:ta: halima: ipikita: 100 bapi

ya:na: kone weki mendia:peke ya:la:pe laa kutupa Setata: 90 bapina: weki mendia:peke ya:la:pe laa ipika: honema: kone ki teekeme. ¹⁸ Kutupa ipikana:ma: Koda: pa:ta: lota: pitolo alota: Pa ekipeke Isima:eloma: yaka anketekete na mina: alepe leekeme.

¹⁹ Pate Koda:ma: alota: Dia:me. Naka: wanda: Setama: naka: weki mendia:ya:ka:na:ta: ipika: bikita: Aisa:ke lelipikie. Ima:ta: ipiki make ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandiki amele make hoto paeyao yaka pi la: witoloeki pa wia halumeke. Koto pi la: witolo ekita: ota: na paeke pa u halo pa:la:ekie. ²⁰ Ima:ta: mo nakana:ma: Isima:elona: honke leeki opua:me. Koto ekina: Ima:ta: ipiki epeaota: wekiwandiki wopu halaa ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandiki make wopu halueke. Ipikita: 12 you haliweki tonuna: ateke haota: kutupa ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandikita: tutu tieke hawalueke. ²¹ Pate Ima:ta: naka: weki Aisa:ke yaapo yaka pi la: witoloeki miniki halueke. Ipikita: do homeke natena: kone mo bapina: Setama: mendilieke leekeme. ²² Kutupa Koda: ipiki Eipoloha:ma: yaapo pi lo paeyao: ipiki mina:p:a:lao peekeme.

²³ Koto homeke natena: kone Eipoloha:ma:ma: Koda:na: pi opuata: ipika: weki Isima:elo make mo ipika: da pa:ta: haemeke haliwekimanu make apa:tao mo ipika: da kenke pa:ta: haemeke pa hameke e pokaemeke wanda:halina: ejyeke tonu make mo hambeeke haliweki paeyao siki make sekemesaisi hau peayekeme. ²⁴ Eipoloha:ma: ipikita: 99 bapina: sekemesaisi hau piekeme. ²⁵ Kutupa ipika: weki Isima:elota: 13 bapina: piekeme. ²⁶ Ipolitika: mo homeke natena: sekemesaisi hau pipikime. ²⁷ Kutupa ipika: pa hameke e pokaemeke haliweki make mandakena: pimikime.

Eipoloha:ma: pa:ta: wekina: pi la: wiekeeki

18 ¹ Tekehalita: mo Ma:motena: timanu tekena: Eipoloha:ma: pa:ta: opolo peekeme. Eipoloha:ma:ta: nate ota: titipu tieke pieke dina: ipika: palai da pota: kake pa:ta: pita: ² handa: liaeyekepate tepo hali haemekeeki handeekeme. Mo handea: dina: kone pototo la pua mo haliweki manda:hande piekeme. Kutupa ipika: leke popeleketa: oni yu wataena: alo hata: ³ alota: Haliwekio. Yaka da pa:ta: hoto na pitiki pa na lombei pea:pa:peke. Ita: iki tamba: muluekema: halome. ⁴ Koto ekina: ika: ankemanu tanda:pa do ti teke pa:ta: hoto pitomena: ikali mealo ponoe.

⁵ Kutupa make mo ika: pota: pelimi ale pa:ta:manu honkopu hamina: ne siki make mea a:palueke. Ikana:ma:ta: yaka da pa:ta: epeleme ekita: I ta:na: homa:tiaasa: hau pelememe. Koto ekina:ta: Ima: iki tamba: mionoe leekeme. Kutupa ikana:ma: hombo peaaso alota: Ota: a:p:a:la:me laa keiyae lemekeme.

⁶ Koto ekina: Eipoloha:ma:ta: ipupula mo palai da pa:ta: pua Seta pa:ta: alota: Naka: ta:ta: ma:nda: wili palaowa tepo a:nda: mea ai betedi wepie

leekeme. ⁷Koto laa ipikita: oni kao banisi pa:ta: pua loke panka wiki panake kao ikiki mea ipika: e pokaasa: hali ma:nda: pa:ta: haleekeme. Kutupa mo halima:ta: ipupula pua yankekeme. ⁸Kutupa yankeketa: Eipoloha:ma: mo kao andu pankeke manda wita:la: epeke imekema: handeke ale make ota: kao andu pankeke make mo hande hoteke make mea pua mo haliweki pitieke alena: pua wiekeme. Koto ti teke pa:ta:ta: ipikana:ma: mo haliweki ne pana: peaota: nena: leekeme.

⁹Kutupa mo haliwekima: lota: pitolo alota: Naka: wanda: Setata: hande pa:la:pe lemekeme. Eipoloha:ma:ma: hombo peaaso alota: Oni palai da pa:ta: pila:me leekeme.

¹⁰Hali homeke ma:nda:ma: alota: Ame do kini pea kaisepo kiki homekena: mandane ekina: tonkopuna:ta: I paa epoa:ka:na:ta: kota: naka: wanda: Setata: weki mendilieke leekeme. Setata: mo halikina: hoki nane mo palai da pota: kake pa:ta: hata: opiekeme. ¹¹Eipoloha:ma: pita: Seta yaapota: ota: koke yepekeme. Kutupa Setata: ipika: kaisepo da handekeeki make paeyekeme.

¹²Koto ekina: Setama:ta: ipika: onina: toluma: ki talo hata: alota: Ameta: I make yaka haliki make koke yalo hata: honkopu paela:me. Ekipa ta:na:ma: homolo hata: loke paa apa:talupa:pe leekeme.

¹³Koto ekina: mo Tekehalima: Eipoloha:ma: pa:ta: lota: pitolo alota: Ekipeke Setama: ki talo hata: ipikita: ota: koke yolome ekipa weki mondulua:pe ala:pe. ¹⁴Koto mo Tekehalima: na pea:peke ya:la: hau ma:nda: ula:pe. Amba: mo loa: handa:e. Ame do kini pea kaisepo kiki homekena: mandane ekina: tonkopuna:ta: I paa epoa:ka:na:ta: Setama: weki mendilieke laa loa:me leekeme.

¹⁵Kotoeki leeke Seta ipikita: paala: pieke handa honiolo hata: alota: Ki na toa:me leekepate Tekehalima: hombo peaaso alota: Dia:me. Nakana:ma: ki temee leekeme.

Eipoloha:ma:ma: Sodomo da hoeyaapa:na: honke laeyekeeki

¹⁶Kutupa mo hali wekita: mina:pa:lao mo Sodomo da handa:nialo pimiki alena: pemeket handaa Eipoloha:ma:ta: mo pota:na: a:talo lo tapaaluekema: mandakena: pemekeme.

¹⁷Kutupa mo Tekehalima: ipika: onina: toluma: alota: Ima: pulu polo ekita: Eipoloha:ma: pa:ta: na a:mbalueke. ¹⁸Ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandikita: honkopu wopu hake tutu tieke halieke. Kutupa make ipiki pa:ta: yama:ta: mo tutu paeyao epealueke. ¹⁹Ima: ipikana:ma: ipika: weki titi make ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: make I pa:ta: homu pea tikitiki hau make ota: hau make ota: pia:papeke laa la halena:yeke ipiki maleke lulume. Ikana:ma: kutu pimika:na:ta: kota: Ima: mo ipiki pa:ta: pi la: ua: tupu: hau paeyao peawalueke leekeme.

²⁰Koto hone wia mo Tekehalima: Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Mo Sodomo Komoto da yaapona: pi laasa:eki manuta: ota: hokeeki laaloendi pita:la:me. Kutupa ipilika: hoke hauta: ota: tiekee. ²¹Koto ekina: mo loloendi piteleme laasa:eki opolo ekita: ota:pe laa handolo holopulueke leekeme.

²²Kutupa mo hali yaapota: Sodomo nane pepekepate mo Tekehalita: Eipoloha:ma: yaapo pa hayekeme.

²³Kutupa Eipoloha:ma:ma: Tekehali handolo hata: alota: Nakana:ma:ta: mo hoke hau pa:la: tapake hoeyaaso hata:ta: mo tikitiki piki tapake make ota: mandakena: hoeyalo pele ekina: alepe. ²⁴Oni daoni pa:ta: hoke hau na pu haleme wanda:hali 50 haya:ka:na:ta: kota: pa hoeyalipikipe. Nakana:ma:ta: koto 50 wanda:hali homaama:na: ya honema:ta: na hoeyalena:e hone witolome. ²⁵Ota: mo tikitiki piki tapaketa: mo hoke hau pa:la: wanda:hali ame:le na lu homalipikipema. Kotota: ota: pea:peke na ya:la: haue. Nakana:ma:ta: kutupiki hau pea:peke na ya:la:me. Nakana:ma: mo da hoeyaeka:na:ta: kota: mo tikitiki piki tapaketa: mo hoke hau pa:la: tapake ame:le ka:nda: pealipikie. Koto ekina: kotota: ota: ana: na pa:la: haue. Do kenke paeyaona: pi yokaalu pitele halima:ta: ota: tikitiki yao kone pea:peke ya:la:me laa leekeme.

²⁶Koto leele mo Tekehalima: hombo peaaso alota: Ima: mo Sodomo daoni pa:ta: tikitiki pea hala: tapake 50 handoa:ka:na:ta: kota: koto wanda:halina: hauna: kone mo daoni na hoeyalueke leekeme.

²⁷Eipoloha:ma:ma: pi paa alo alota: Tekehalio. Pilisi Ima: paala:ma: na homeke pi paa alo ekina: hone na wia:peke. Ita: pa kenke hali yalo pi ma:nda: lapeketa: na ya:la:pate pa ²⁸mo daoni pa:ta: 50 dia: ya:lia:pate pa 45 tikitiki piki tapake homeke haya:ka:na:ta: kota: 5 ma:nda: dia:ya:la: ekina: mo daoni paeyao hoeyalipikipe leekeme. Mo Tekehalima: paa hombo peaaso alota: Ima: mo daoni pa:ta: hoke hau na pu hala: wanda:hali 45 handa: ua:ka:na:ta: na hoeyalueke leekeme.

²⁹Eipoloha:ma:ma: paa ombu alota: Pa 40 tapake homeke haya:ka:na:ta: eki pilipikipe leekeme. Ipicana:ma: hombo peaaso alota: Kota: 40 tapake haya:ka:na: make ota: na hoeyalueke leekeme.

³⁰Eipoloha:ma:ma: alota: Pilisi Tekehalio. Ima: pi paa lapeke ya:la:ma: mineke na panka:peke. Mo tapake 30 homeke haya:ka:na:ta: eki pilipikipe leekeme. Tekehalima: hombo peaaso alota: 30 tapake handa: ua:ka:na: maketa: na hoeyalueke leekeme.

³¹Eipoloha:ma:ma: alota: Tekehalio. Pilisi Ima: paala:ma: na homeke neke pa:ta: pi pa la:tia pulu ekina: hone na wia:peke. Mo pa:ta: pa 20 homeke handa: wika:na:ta: eki pilipipe leekeme. Ipicana:ma: alota: 20 handa: ua:ka:na: make na hoeyalueke leekeme.

³²Eipoloha:ma:ma: alota: Tekehalio. Pilisi ota: hoto homeke lota: puluekema: mineke na panka:peke. Kiki yaapo homeke handa: wika:na:ta:

eki pilipikipe leekeme. Ipicana:ma: alota: Kiki yaapo handa: ua:ka:na:
make na hoeyalueke leekeme.

³³Kutupa Eipoloha:ma: yaapo pi lo paeyao mo Tekehali pu
moneayeketa: Eipoloha:ma:ta: da la:ka:la peekeme.

Sodomona: hoke hau tieke

19 ¹Mo hande enisolo yaapo Sodomo opolo epepeketa: Lodata: mo
daonina: pota: kake pa:ta: pitiekeme. Lodama: mo hali yaapo
hando haota: koto kone tiao handolo peekeme. Ipicana:ma: mo hali yaapo
haepeke alena: pua panda:puniaaso ²alota: Hali yaapoo. Ita: ipiliki tamba:
muluekema: haloma: pilisi ya da nane pomana: ipupe. Ipirika: anke
tandepo peliaata: da ka:la:paasota: timba tiao ipilika: polo pelepe nane
poepena: loa:me leekeme. Pate ipilikana:ma: hombo peaaso alota: Dia:me.
Dikita: ame do timbata: do daoni wanda:halina: mombolo haleme alena:
polupekee lepekeme.

³Pate Lodama:ta: mo hali yaapo honke paa la:tiki pu haota: wetepe
nane ipika: da pa:ta: hatuku peekeme. Lodama:ta: ipika: e pokaasa:
haliweki pa:ta: alota: Do kimisu tapakena: mandane betedimanu wepiao
make epeke ne ma:nda: wamo peape leekeme. Kutupa mo ne amu pea
wieketa: nemekeme.

⁴Mo kimisu hali yaapo polu puluekema: haena:ta: mo Sodomo
haliwekima: mo da a:pa popei yaemekeme. Mo daoni pa:ta: haemeke koke
haliweki paeyao make pa:pa:na: weki paeyao make a:pa haemekeme.

⁵Ikanma: mo Loda pa:ta: wi alo alota: Mo neke ame^{le} ame timba polu
epeme haliwekita: hando ya:ka:ta:pe. Niki pa:ta: hatuku epoe lemekeme.
Mo Sodomo haliwekima:ta: mo hali yaapo ame^{le} loke apa:taasa: hau
puluekema: lemekeme.

⁶Koto lemeke Lodata: hama opolu bao pota: poka:neayekeme. ⁷Kutupa
ipikana:ma: mo haliweki pa:ta: alota: Yankeke tonuo. Dupiki temokona:
hau na pia:pa:pee laa iki honke alome. ⁸Handa:pe yaka moputali wandiki
yaapo hala:ma: ika: hone pa:la:eki puemena: hama hatuku eponoe. Pate
do hali yaapo pa:ta:ta: hau ma:nda: na pia:pa:pee. Ipirikita: yaka kimisu
hali yaapo ya:la: ekina: Ima: handeteke hapeke ya:la:ma: leekeme.

⁹Koto leekepate mo tapakema: alota: Neketa: kenke ma:nda: hali
ya:la:ma: nika: pota:na: na hake wopu hae. Niki dupi dupi laa leeke hauta:
neketa: epi ya:ka:ta:pe. Nikana:ma: mo hali yaapo pa:ta: pulu pololoma:
tupa: neke pa:ta: ota: haka:ta:pake tupa: puluma:ma: wotu hae lemekeme.
Mo haliwekima:ta: Loda wato lopao oni pota: kake yambuluekema:
pemekeme. ¹⁰Pate mo da tukiki pa:ta: pitipiki kimisu hali yaapoma:ta:
kiki hokulu peao Loda yola: mea oni da tukiki pa:ta: lopao pota:
poka:peekeme. ¹¹Kutupa mo hama: nane haemeke haliwekima: pota: na
lombolo pimiki tupa: ipilikana:ma:ta: ika: leke holu peaepekeme.

Lodama: Sodomo mina:pa:laeyekeeki

¹² Mo hali yaapoma: Loda pa:ta: alota: Ma:nda: epi naka: wekiwandiki tonu o naka: mei tonu o naka: yankeke do daoni pa:ta: haemeka:na:ta: kota: do pa:ta: na haena: leke panane hatuku pue. ¹³ Pa ekipeke do daonita: dikana:ma: hoeyalo polopa: ekina: lopa:me. Mo Tekehalima:ta: do Sodomo wanda:halina: pi laasa: ekita: ota: hoke tupu: opua do Sodomo hoeya ponoyeke diki tapaala:me lepekeme.

¹⁴ Koto lepeke Lodata: ipika: wandiki yaapo mulu pimiki haliweki pa:ta: pua alota: Mo Tekehalima: do da hoeyaliekeema: mina:pa:lao ota: ai yopupe leekepate mo haliwekina: honema:ta: Lodama: pa telepo alo ala:ma: hone wimikime.

¹⁵ Da kelepolo haena: mo enisolo yaapoma: Loda ipupulaaso alota: Ai ai pie. Naka: wandiki ankula: ankula: ota: ai hatuku pue. Pa ekipeke mo daoni hoeyaeya:ka:na:ta: iki na homolo peleme tupu: lopa:me lepekeme. ¹⁶ Pate Lodama:ta: kiao tapeke nono pieketa: mo Tekehalima:ta: Loda a:ta:ma: homolo hata: mo hali yaapoma: Loda make ipika: waneke ankula ankula paeyao kikima: mea hatuku mo daoni mina:pa:lao pemekeme.

¹⁷ Kutupa mo enisolo ma:nda:ma: alota: Ota: homa:la:eki weiya honkopu hao pototo laa pupe. Na handa:neake make mo hawetena: na pua hando hapa:peke. Iki na lulu pa:la: tupu: oli pote pa:ta:manu pindipa pupe leekeme.

¹⁸ Pate Lodama: hombo peaaso alota: Someo. Pilisi ota: dia:me. Nikana:ma: dupiki hau na pimono lapee. ¹⁹ I a:ta:ma: homolo hata: ipilikana:ma: I homaama:na: yeke ota: tamba: mipipate pa mo pote manuta: papate yalo hata: koto pate ai na opolo peke hano mo hoeyalo pa:la: ekima: I a:pa teliminia:ka:na:ta: kota: homulueke. ²⁰ Koto ekina: mo koto hosiki daoni sikita: handelepe laa mo daonita: pa hosiki da siki ya:la: ekina: I na homolo polo tupu: koto pa:ta: pono lae leekeme.

²¹ Mo enisoloma: hombo peaaso alota: A:pa:la:me. Ima: aowe aloma: koto daoni na hoeyalueke. ²² Ota: ai ai la aiya pupema. Ima:ta: iki mopate ai na opolo peke hamina:ta: hau ma:nda: ai na pulueke leekeme. Lodama: koto daonita: hosiki alesiki leeke handaa mo daonina: bikita: Soa leekeme.

Sodomo Komoto yaapo hoeyaeyekeeki

²³ Mo nate opolo haena:ta: Loda mo Soa da opolo peekeme. ²⁴ Kutupa koto kone Tekehalima: talo talo hake lanka: biki solopama: mo Sodomo pita: Komoto daoni yaapo pa:ta: lako leke lopena: alo hata: ²⁵ hoeyao mo hawete tieke make wanda:halin paeyao make koto kenkena: opeeke ala:ta: ala:ta: paeyao make hoeyaeyekeeme. ²⁶ Pate Lodana: weteketa: paa la:ka:la: handa:moneao hao ipikita: epi punka au laa hayekeme.

²⁷Da ka:la:paaso sikita: Eipoloha:ma:ta: ipupula pua mo hande Tekehalina: leke popelekena: pua hayeke alena: paa peekeme. ²⁸Kutupa mo Sodomo pita: Komoto yaapo mo hawete tieke make handa:niayekepate mo kenke pa:ta:ta: po moyala: alena: piki nono pea lumu tieke opeekeeki handeekeme. ²⁹Pate Koda:ma: hande Loda hayeke daoni yaapo hoeyaeyeke dina:ta: ipika: hone pa:ta: Eipoloha:ma: hone pa wia hata: Loda pindipa pena: leekeme.

Moa:be pita: A:mono tapake yaapo kini piekeeki

³⁰Loda ipikita: Soa hapeke paala: pieketa: ipika: wandiki yaapo amele pote eli pa:ta:manu pua tikene da pa:ta: pelia haemekeme. ³¹Kutupa mo mupeke wandikima: hakepiki pa:ta: alota: Diki mea wekiwandiki mendialo pa:la: hali ma:nda: do kenke paeyao pa:ta: na hala:me. Kutupa make dika: apa:ta: koke yala:me. ³²Koto ekina: dika: apa: hoke ikali na keaena: laa ipiki amele polupa:ka:na:ta: kota: ipiki pa:ta: yama: wekiwandiki mondupana: loa:me leekeme. ³³Koto timbata: ipiki waini ikali nena: halaata: mo mupeke wandiki ateke yaapo peliekepate mo ateketa: ikali tieke neekeeki yalo ipikita: hone na wiekeme.

³⁴Mo da ma:nda: kelepeeketa: mo mupeke wandikima: hakepiki pa:ta: alota: Ambaneke timbata: ipiki yaapo I polua:ma: ame timbata: neke poluepena: ikali paa nena: lopana:e. Kutu pupa:ka:na:ta: kota: diki telipuna:ma: dika: apa: pa:ta: yama: weki mondupana: loa:me leekeme. ³⁵Koto ekina: koto timbata: ipilika: ateke ikali nena: laa mo wetape nane wandiki ateke yaapo pelipipikime. Kutupa ateketa: ikali tieke ombu neekeeki yalo hone na wiekeme. ³⁶Koto hau pipiki ekima:ta: Lodana: waneke yaapota: weki loke lomba:alu pipikime. ³⁷Mo titina: wandikima: weki mendieketa: ipiki bikita: Mo:be leekeme. Ipikita: ame do Mo:be wanda:halina: apa:meie. ³⁸Mo wetepena: wandikima: make weki ombu mendieketa: ipiki bikita: Benami leekeme. Ipikita: ame do A:mono wanda:halina: apa:meie.

Eipoloha:ma: pita: Abimeleke yaapo

20 ¹Eipoloha:ma:ma:ta: Ma:mote mina:pa:lao Keinanina: ka:wa: nanema: tilao mo Keidese make Sia:e kenke yaapo tukikina: pua pitiekeme. ²Kutupa ipikana:ma: Kita kenke pa:ta: pua hata: Setata: ipika: beliki leekeme. Koto leeke handa mo Kita kenkena: kini Abimelekema: Setata: hatuku ipiki pa:ta: epena: leekeme. ³Timba ma:nda:ta: mo some pa:ta: Koda:ma: upama: a:pa alota: Nakana:ma: do amba: ma:nda:ma: ma:la: wanda: mele ekina: neke homilipikie leekeme.

⁴Pate Abimeleketa: mo wanda: teke pa:ta: na epeeke ekina: alota: Tekehalio. Ita: hokeeki ma:nda: na poloma: I make yaka wanda:hali make hoeyalipikipe. ⁵Eipoloha:ma:ma:ta: ipika: ana:e leeke handa mo

wanda:ma: make homeke pi kone lea:me. Koto ekina: Ima: do hauta: yaka honema: tikitiki pieke handa dupiki hau pua:me. Kutupa Ima:ta: hoke hau ma:nda: na polome leekeme.

⁶Koda:ma: upama: hombo peaaso alota: Ota:e. Nakana:ma: tikitiki pieke handaa pi ekina: nakana:ma: I pa:ta: hoke hau pilipiki yeke nakana:ma: mo wanda: na wataalena: loa:me. ⁷Koto ekina: ameta: mo wanda: ipika: haliki pa:ta: paa hala:peke. Mo halita: potopede hali halekena: ipikana:ma: nekena: yeni peaya:ka:na:ta: kota: neke na homilipikie. Pate mo wanda: pa na haleka:na:ta: kota: neke kinki pitoloma: laa neke make naka: wanda:hali make homilimikie leekeme.

⁸Da kelepeeketa: Abimeleke ipika: you haliweki wi la: mepi pea mo piekeeki la haleeke handaa mo haliwekita: paala:ma: homemekeme.

⁹Kutupa Abimelekema: Eipoloha:ma: wi la: mea alota: Nakana:ma: niki pa:ta: dota: ekipiki hau pea pelepe. Nakana:ma: I pa:ta: make yaka kilu tombuao halo pa:ta: do hoeyaapekeeki epena: leke hauta: Ima: neke pa:ta: ekipiki ata:ka: poleke pelepe. Nakana:ma: do I pa:ta: pele ekita: ota: ma:nda:ma: na pea:peke hau peleme. ¹⁰Koto ekina: ekipeke do hau pea pelepe leekeme.

¹¹Eipoloha:ma:ma: hombo peaaso alota: Yaka honema:ta: do pate Koda: paala:piki some ma:nda: na halieke hone wia yaka wanda: muluekema: I limikie hone ua:me. ¹²Pate mo wanda:ta: ota: yaka ana:e. Ipirita: yaka apa:na: waneke ya:la:pate ama: homeke ta:ta:e. Kota: Ima: mea polome. ¹³Koto ekina: Koda:ma: I yaka apa:na: da mina:pa:lao ma:nda:na: kenke pa:ta: pu leeke puluta: Ima: mo wanda: pa:ta: alota: Nakana:ma: I oto pa:ta: haleeki walolo hata: paeyao pa:ta: Ita: naka: ana:e lapse laa loa:me leekeme.

¹⁴Kutupa Abimelekema: Setata: Eipoloha:ma: paa halolo hata: make homeke dina: koneta: sipisipimanu make kaomanu make pa hameke e pokaasa: wanda:hali make apa:tao halekeme. ¹⁵Ipirikana:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Dota: yaka kenkema: naka: hone pa:la: alena: hae leekeme. ¹⁶Kutupa Seta pa:ta: alota: Mo neke amele haleme wanda:halima: neketa: hokeeki na ula:me laa waloelena: make hokeeki ma:nda: na peleme hone wina: Ima: naka: ana: pa:ta: mo silipa manimanu 1 daoseni do halolo handa:e leekeme.

¹⁷⁻¹⁸Kutupa mo Eipoloha:ma:na: weteke Seta pa:ta: pieke ekina: Tekehalima:ta: mo Abimelekena: kini da pa:ta: haemeke wanda:manu paeyota: weki mendia:la: hauta: sa:sa: piekeme. Koto ekina: Eipoloha:ma:ma: Koda: pa:ta: Abimelekena: yeni peayeke handa epeayekeme. Kutupa make mo ipika: wanda: make mo ipika: pa hameke e pokaemeke wandiki titi make weki mendina: yeke epeayekeme.

Aisa:kena: mendiekeeki

21 ¹Mo Tekehalima: ipika: pi la: wieke tupu: kone Seta epeayeketa:

²Eipoloha:ma:ta: koke ya:na: kone Setama: weki loke lomba

Eipoloha:ma:na: hali weki mendiaeyekeme. Mo wekita: hande Koda:ma: mendiliekee laa la: wieke natena: kone mendiekeme.³ Eipoloha:ma:ma:ta: mo wekina: bikita: Aisa:ke leekeme.⁴ Kutupa mo weki nate ketepo hata: mieketa: mo hande Koda:ma: pia:peke laa leeke tupas: sekemesaisi hau peayekeme.⁵ Eipoloha:ma:ta: 100 bapi mieketa: Aisa:ke mendiekeme.⁶ Setama: alota: Koda:ma: I pa:ta:ta: ta:na: pa:la:eki make ki tala:eki make mea a:pa:la:mee. Epi amedama: doeki opia:ka:na:ta: kota: I ame^{le} mandakena: ki talimikie.⁷ Kutupa pa pi ma:nda: ombu alo alota: Eipoloha:ma: pa:ta:ta: Setama: wekiwandiki andu halia:pe pita: epima: lolo pia:pe. Kutu pina: kone ipikita: koke halina: Ima: weki mendiawalome leekeme.

⁸ Kutupa mo weki daeyaata: andu nala:eki mina:pa:laeyeke dina:ta: Eipoloha:ma:ma:ta: ne tieke pambaeyleyekeme.

Heika pita: Isima:elo yaapo tapaeyekeeki

⁹ Nate ma:nda:na: mo Idiepi wanda: Heikama: Eipoloha:ma:na: mendiaeyeke weki Isima:elota: Setana: eiyekeme Aisa:ke yaapo telepo lo pitipikime.¹⁰ Kutu pieke Setama: moeki hando hao Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Do pa hameke e pokaasa: wanda: ipika: eiyekeme yaapo tapae. Do wanda:na: eiyekema:ta: mo yaka weki Aisa:kema: naka: anketekemulu pa:la: ale ma:nda: na mina: lapeke leekeme.¹¹ Doeki leeke ekima:ta: Eipoloha:ma:ma: ka:nda:ma: homeekeme. Pa ekipeke Isima:elo make ipika: wekie hone wieke ekima: piekeme.¹² Pate Koda:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Mo naka: pa hameke e pokaasa: wanda: Heika make mo weki Isima:elo yaapona: pomoma: na homa:peke. Mo Setama: pia: ala: ekita: ota: pea:peke. Pa ekipeke mo Ima: pi la: ua: tupas: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: Aisa:ke pa:ta: yama: ipilieke.¹³ Kutupa make mo pa hameke e pokaasa: wanda:na: eiyekeme pa:ta: make wekiwandiki wopu halaa tutu tieke halieke. Pa ekipeke mo weki make naka: weki ya:la: ekina: loa:me leekeme.

¹⁴ Da ka:la:paaso sikita: Eipoloha:ma:ma: Heika pa:ta: ne make mo kao yonkelekema: wepiki ikali kanakena: ikali no tumbao haleekeme. Kutupa mo wekita: Heikana: hokina: tu lao pena: tapaeyeke. Kutu pieke mo wandata: pua mo Biasiba hapekena: pomu loopeekeme.¹⁵ Kutupa mo ikali paeyeke: mo wekita: hosiki ti teke ma:nda: pa:ta: wina: laa¹⁶ Heikata: mo pate leke pua pitiekeme. Kutupa mo wanda: ipika: kone alota: Yaka weki homa:la:eki handa:peketa: I ana: na pa:la:me leekeme. Kutupa koto pate pitina:ta: ipikana:ma: e leekeme.

¹⁷ Koda:ma: mo wekina: e leekeeki opua hepeni nanema: Koda:na: enisoloma: Heika pa:ta: alota: Heikao. Neketa: alekena: ka:nda:ma: homelepe. Koda:ma: mo wekina: e opia:ma: paala:ma: na homa:pee.¹⁸ Tiao. Pua mo weki pua hopulu mea homupeae. Ima:ta: do weki

pa:ta: yama:ta: ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandikita: tutu tieke hawalueke leekeme. ¹⁹Kutupa Koda:ma: mo wanda:na: leke ki layeketa: ipikana:ma: naku ikali handeekeme. Kutupa mo wanda:ma: mo kao yonkelekema: wepiki ikali kanake pua mea ikali tumbao mandaneta: mo weki haleekeme. ²⁰Kutupa mo weki daeya:liayeke ale pa:ta: kone Koda:ma:ta: mo weki handeteke hayekeme. Mo wekita: mo Pa:tani hapekena: hata: eiya:nala: ekina: handa wiki some hayekeme. ²¹Kutupa ipika: inkikima: mo wekina: wanda:ta: mo Idiepi wanda: meayekeme.

Abimeleke Eipoloha:ma: yaapoma: pi tonkaepekeeki

²²Koto natena:ta: Abimeleketa: ipika: amina: you hali Pikolo yaapo pua Eipoloha:ma: pa:ta: alota: Naka: pitele hau paeyao pa:ta:ta: Koda:ta: neke yaapo hala:me. ²³Koto ekina: mo Koda:na: leke popelekena: pi la: witolota: I make yaka wekiwandiki make yaka monduma: monduma: pulua: wekiwandikina: wekiwandiki make na makealueke laa la: wie. Ima:ta: neke pa:ta: hone tulapelia haloma: nakana:ma: I pa:ta: make hone tulapelia halueke laa la: wie leekeme.

²⁴Eipoloha:ma:ma: alota: Ima: pi la: witolome laa leekepate

²⁵pa mo Abimelekena: e pokaeyeke haliwekima: pendilayeke naku ikalina: Abimeleke pa:ta: pi yokaalu piekeme. ²⁶Abimelekema: hombo peaaso alota: Do hau pa:la: someta: epipe. Nakana:ma: I na laa keleme. Kutupa ame do siki opitolome leekeme. ²⁷Kutupa Eipoloha:ma:ma: mandane sipisipi make kaomanu make Abimeleke haleekeme. Kutupa hali yaapoma: pi tonkao wipikime. ²⁸Eipoloha:ma:ma: mo wataake hata: sipisipi ikiki manuta: mo ipika: sipisipi ame_{le} na haena: leke ta:ta: putupa haena: leekeme. ²⁹Kotoeki handaata: Abimelekema: lota: pitolo alota: Nakana:ma: koto hauta: ekipeke pipe leekeme.

³⁰Koto leike Eipoloha:ma:ma: hombo peaaso alota: Do wataake hata: sipisipi ikikimanu mie. Do hau pitolopa: ekima:ta: nakana:ma: do naku ikalita: Ima: awa polome loelena: loa:me leekeme. ³¹Koto pa:ta:ta: mo hali yaapoma: pi la: wipiki pa:ta: yalo bikita: Biasiba lemekeme.

³²Koto pi lo tonkao wiata: Abimeleke pita: Pikolo yaapota: mo Pilisidia kenke nane paa pepekeme. ³³Kutupa Eipoloha:ma:ma:ta: mo Biasiba pa:ta:ta: mo napu ti homeke ma:nda: noka:paata: mo Pa Hao Hala: Tekehali Koda: pa:ta: panda:puniao yeiya: layekeme. ³⁴Kutupa Eipoloha:ma:ma:ta: nate hokuluna: Pilisidia kenke pa:ta: hayekeme.

Koda:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: Aisa:ke lia kie leekeeki

22 ¹Nate ma:nda:na: Koda:ma: Eipoloha:ma: la handuluekema: wi alota: Eipoloha:ma:o leeke Eipoloha:ma:ma: hombo peaasota: Wae laa alota: I do handae leekeme.

²Koda:ma: alota: Mo ota: naka: pukima: homele homeke weki Aisa:keta: hatuku mo Motaeya kenke pa:ta: pue. Kutupa koto pate Ima: walua: potena: naka: weki lia I pa:ta: kuelena: loa:me leekeme.

³Da ka:la:paaso sikita: Eipoloha:ma:ma:ta: mo weki lia halopieke timanu poka ipika: donkina: hokina: mendiao Aisa:ke make ipika: e pokaepike hali yaapo make hatuku peekeme. Ikita: mo hande Koda:ma: la haleeke alena: poluekema: pemekeme. ⁴Nate tepo peaona:ta: Eipoloha:ma:ma: mo hande leeke alena: handa: moneayekeme. ⁵Kutupa ipikana:ma: mo e pokaepike hali yaapo pa:ta: alota: Do donki ame^{le} do pate hape. Mo weki dikita: mo pa pate leke pua panda:puniao yeiya: lao ipiliki halipi alena: paa ipulupekema: loa:me leekeme.

⁶Eipoloha:ma:ma:ta: mo hau pitolo yankolo pipiki titi: Aisa:ke mea tiao ipikita: kaiya make mo ti noya: pia:peke ti epeleke make miniekeme. Ipiliki mandakena: pulu hata: ⁷Aisa:kema: alota: Apa:o leekeme. Ipikana:ma: alota: Alekekata:pe leekeme. Aisa:kema: lota: pitolo alota: Ima: mo ti noya: pulu pele ale ti epeleke pita: ti yaapota: handolopate mo lia halo polopa: sipisipi ikikita: handoka:ta:pe leekeme.

⁸Koto leeke Eipoloha:ma:ma: hombo peaaso alota: Koda:ma: kone kilieke leekeme. Kutupa telipuna: mandakena: pepekeme.

⁹Kutupa mo hande Koda:ma: la haleeke alena: opolo a:pa Eipoloha:ma:ma: oloda a:eyaata: ti manda ana: layekeme. Kutupa ipikana:ma: ipika: weki tonkao mo olodana: ti manda wiekeme. ¹⁰Kutupa mo weki luekema: kaiya mea mina: liaeyekepate ¹¹mo Tekehalina: enisoloma: ya pa:ta: yama: ipiki pa:ta: wi alo alota: Eipoloha:ma:o. Eipoloha:ma:o leekeme. Ipikana:ma: hombo peaaso alota: Wae. I do handa:e leekeme.

¹²Koto leeke mo enisoloma: alota: Mo weki na liki ipiki pa:ta: hau ma:nda: na pia:pee. Nakana:ma: naka: homeke weki homeketa: na sa:s: pele ekina: ameta: nakana:ma: Koda: paala:ma: homeka:ta:me laa hone ulume leekeme.

¹³Kutupa Eipoloha:ma:ma: lekema: lekema: piekepate sipisipi halieki mo ipika: ekeketa: ti ma:nda:na: mea hopa:liayekeeki handeekeme. Ipikana:ma:ta: ipika: weki yanka halo pieke tupa:ta: mo hande sipisipi ma:na: pua mea yanka halekeme. ¹⁴Kutupa Eipoloha:ma:ma: koto pate bikita: Koda:ma: Ana: Lao Hala:me leekeme. Kutupa ame do make wanda:halima:ta: Mo Koda:na: potena: ipikana:ma: ana: lao hala:me lo halememe.

¹⁵Kutupa mo Tekehalina: enisoloma: ya pa:ta: yama: Eipoloha:ma: paa yaapo peao wi alo alota: ¹⁶Ita: Tekehalima: ota: yaka bikina: pi la: witolota: Ima:ta: neke wopu epealueke. Pa ekipeke. Nakana:ma:ta: naka: homeke weki kone na sa:s:piki I pa:ta: kuluekema: taape ekina: loa:me. ¹⁷Ima: pi la: witolota: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita:

oli yana: hala: hombulanka: manuma: o mo ikali tiekena: tea:na: ula:
 hou manuma: handena: lolutee leekeme. Kutupa ikana:ma:ta: ika: a:nda:
 tunkuliki wanda:halita: lu bepolalimikie. ¹⁸Mo nakana:ma: yaka pi opele
 ekina: Ima: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki
 pa:ta: yama:ta: mo tutu paeyao sikita: epeaasa:eki mina: lolutee leekeme.
¹⁹Kutupa Eipoloha:ma:ta: mo ipika: e pokaasa: hali yaapo haepeke alena:
 pua mandakena: mo ipiki hayeke ale Biasiba nane pemekeme.

Neihona: tapake

²⁰Hao hao nate ma:nda: nina:ta: Eipoloha:ma:ma: mo hameke Neihona:
 weteke Milikama: wekiwandiki ketepo hata: mendiaekeeki leeketa:
 opiekeme. ²¹Mupeke weki bikita: Usu make hameke Busu kutupa mo
 A:tamona: ateka Kemuele make ²²Diesede make Heiso make Pilida:se
 make Didila:pe make ²³kutupa Lepekana: ateka Beduelo make koto weki
 tonu paeyaota: Milikama: Neihona: mendiaekekeme. ²⁴Kutupa Neihona:
 yaapo peao mieke wanda: Teumama:ta: Diba make Kaha:me make
 Daha:se make Maaka make mendiekeme.

Eipoloha:ma:ma: hali lapa: pulu pieke kenke hambeekeeki

23 ¹Setata: bapi 127 miekeme. ²Kutupa ipikita: mo Keinani da
 kenke pa:ta: hayeke kenke ma:nda: Hebotoni pa:ta: homeekeme.
 Kutu pieketa: Eipoloha:ma:ma: homa: wia pitiekeme.

³Ipikana:ma:ta: mo wetekena: toko wieke alena: mina:pa:lao mo
 Hidi wanda:hali pa:ta: pua alota: ⁴Ita: da ma:nda: hali kone iki amele
 mandakena: do haloma:ma: yaka wanda: hoilu polo kenke ma:nda:
 hambono tapapee leekeme.

⁵Mo tapakema: hombo peaaso alota: ⁶Someo. Niki pa:ta: opie.
 Nikana:ma: neketa: nika: aneke halie laa handa: lialoma:me. Koto ekina:
 naka: wanda:ta: do nika: ota: epeke lapa: ma:nda: handa hoie. Niki
 ma:nda: hondoma: naka: wanda: hoiyuelena: lapa: ma:nda: pa kuluekema:
 hone pa:la:me lemekeme.

⁷Kutupa Eipoloha:ma:ma: mo tapake pa:ta: panda:puniao hata: ⁸alota:
 Ikana:ma: yaka wanda: do pate hoionoe lemeka:na:ta: kota: pilisi mo
 Sohana: ekiye Epotonima: ⁹mo Ma:ka:pilana: tikene da mo ipika: e
 nepoko nane ula:eki lota: peapee. Ima: yaka hali hoiyu halo polo hali
 lapa: wialuekema: do ika: leke popelekema: I pa:ta: ipika: tapao yenki
 mulu pa:la: tupa: kone tapaena: loa:me laa honke lapee leekeme.

¹⁰Epotonita: mo daoni pota: kake pa:ta: pi hotu haemeke ale pa:ta: mo
 mandane Hidi tapake pitieke ale paeyao: opitolo haena: hombo peaaso
 alota: ¹¹Someo. Opie. Ima:ta: koto hama: make koto pa:ta: ula: tikene da
 make paeyao neke kulueke. Do yaka da wanda:halina: leke popelekema:
 mo naka: wanda: hoiyuelena: neke kulueke laa leekeme.

¹² Pate Eipoloha:ma:ma: mo Hidi wanda:hali pa:ta: panda:puniao paeyaoma: opitolo haena: ¹³ mo Epotoni pa:ta: alota: Pilisi yaka pi opie. Ima:ta: mo hama paeyao hamboloma: mo kitolo yenkita: na kiake mie. Kutupa yaka wanda: koto pate hoilueke leekeme.

¹⁴ Koto leeke Epotonima: hombo peaaso alota: ¹⁵ Someo. Mo kenketa: pa 400 silipa manima: homeke hamba:peke ya:la:ma: dikita: ala:ta: ma:nda: dia:me. Pa pina:ma: naka: wanda: koto pa:ta: hoie leekeme.

¹⁶ Koto leekeeki Eipoloha:ma:ma: A:pa:la:me laa mo manita: mo bisinisi haliwekima: tombo mu haemeke tupa: tombo mea mo Epotonima: mo ipika: da wanda:hali opu haena: leeke tupa: 400 silipa mani haleekeme.

¹⁷ Kotota: mo hande Ma:motena: nate ipula: nanema: Epotonina: Ma:ka:pila kenke Eipoloha:ma:na:eki au leeke ekie. Kota: mo hama: make mo hama: pa:ta: wieke tikene da make mo hama:na: pu hao naeyeke timanu make ala:ta: ala:ta: paeyao miekeme. ¹⁸ Koto pi hotimiki ale pa:ta: a:pa pitimiki Hidi wanda:hali paeyaoma:ta: ota: Eipoloha:ma:na: ekie laa hone wimikime.

¹⁹ Kutupa Eipoloha:ma:ma:ta: ipika: wetuke Seta mo Keinani da kenke pa:ta: wieke tikene da pa:ta: lapa: piekeme. ²⁰ Koto ekina: koto Hidi wanda:halina: hama: kenke make tikene da make Eipoloha:ma:na: hali hoita:la: kenke au leekeme.

Aisa:kena: wanda:

24 ¹ Eipoloha:ma:ta: ameta: ota: koke yeeke. Kutupa mo Tekehalima:ta: ipika: piekeeki paeyao epeayekeme. ² Eipoloha:ma:ma: mo ipika: ala:ta: ala:ta: paeyao handeteke hayeke titina: e pokaasa: hali pa:ta: alota: Naka: kiki yaka paleke yaapo pa:ta: wia hata: pi ma:nda: la: wie laa alota: ³ Yaka hone pa:la: ekima:ta: nakana:ma: mo Tekehali do kenke ya wa:pa:la: Koda:na: bikina: pi la: witolota: yaka wekina: wanda:ta: do Keinani wanda: na mealueke laa la: wie. ⁴ Nakana:ma:ta: mo I mendia: alena: pua yaka tapake pa:ta: kone mo yaka weki Aisa:kena: wanda: meapeke leekeme.

⁵ Pate mo e pokaasa: halima: lota: pitolo alota: Mo wandikima: ipika: da mina:pa:lao I yaapo do kenke nane a:pa:peke kiaya:ka:na:ta: pa eki puluepe laata: Ima: naka: wekita: mo neke epele kenke nane pena: tapaaluepe laa lota: piekeme.

⁶ Kutupa Eipoloha:ma: hombo peaaso alota: Nakana:ma: yaka weki koto nane ota: paa na pena: lapeke. ⁷ Mo Tekehali oli hepenina: Koda:ma: mo yaka apa:na: da kenke make mo yaka tapake manuna: kenke make mina:pa:lao I hatuku epea:me. Kutupa ipikana:ma: I pa:ta: ota: pi la: witolo hata:ta: Do kenketa: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: halueke laa lea:me. Koto ekina: ipikana:ma:ta: mo nakana:ma: yaka wekina: wanda: mealena:ta: ipika:

enisolo amba:la tapaalieke. ⁸Pate mo wandiki neke yaapo a:pa:peke kiaya:ka:na:ta: kota: neketa: do pi la: witele ekita: paka:lalipikie. Pate hau ma:nda: pia:ka:na: kone yaka wekita: koto nane ota: na hatuku pua:peke leekeme. ⁹Koto ekina: mo e pokaeyeke halima: ipika: you hali Eipoloha:ma:na: paleke yaapo pa:ta: kiki witolo hata: Ota: pulueke laa pi la: wiekeme.

¹⁰Koto laata: mo Eipoloha:ma:na: ala:ta: ala:ta: paeyao handeteke hayeke halima: ipika: you somena: kiki yaapo kemelomanu mea mo Neiho hayeke daoni mo Mesopoteimiana: okane nanema: tilao mea peekeme. ¹¹Kutupa ipiki mo daoni hama nane opolo puata: mo kemelo manuta: mo daonina: naku ikali tea:na: tumiki yotuao pitina: leekeme. Kotota: nate pambolo pulu haena:ta: wanda:wekima: ikali nolo a:pa:tiki pimiki nate yekeme. ¹²Kutupa ipikana:ma: yeni pitolo alota: Tekehalio. Yaka you some Eipoloha:ma:na: Koda:o. Yaka you some pa:ta: la: wili pi peneme yaaso hata: ame Ima: weitolo ale kie. ¹³Ameta: Ita: mo hande daoni pa:ta: haleme moputali wandiki tonuma: ikali nolo epolo peleme naku ikali pa:ta: do halo handa:e. ¹⁴Ima: mo wandiki homeke ma:nda: pa:ta: dupa lolueke. Pilisio. Naka: ikali kanake mina:niao I ikali nono lae lolueke. Ipikana:ma: alo hata: Ikali nae laa Naka: kemelo manuna: ikali make mea a:ponoe lea:ka:na:ta: kota: ipikita: mo naka: e pokaasa: hali Aisa:kena: maleke lili wanda: ya:na:e. Dupiki hau peaeka:na:ta: kota: nakana:ma: mo yaka you some pa:ta: la: wili pita: ota: ya:ka:ta:me laa Ima: hone ulueke laa yeni koto tup: piekeme.

¹⁵Mo hali yeri pu paeyaaso haena:ta: Lepekata: ipika: peiyokona: ikali kanake tia opolo epeekeme. Mo wandikita: Beduelona: waneke yekeme. Beduelota: Eipoloha:ma:na: hameke Neiho pita: wetuke Milika yaapona: eiyike yekeme. ¹⁶Mo wandikita: moputali pa pita: ota: seliapo piki wandiki yeeke. Ipikita: oni naku ikali pa:ta: pua ipika: ikali kanakena: ikali no tumbao paa epeekeme. ¹⁷Kutupa mo hande e pokaasa: hali ankeao pua mo wandiki manda:hande pitolo hata: alota: Pilisi naka: kanake pa:ta: pil: ikali ma:nda: nono lae leekeme.

¹⁸Koto leeke mo wandikima: alota: Apa:o. Nae laa Koto kone mo ipika: peiyokona: tieke ikali kanake mina:niao ikali nena: leekeme. ¹⁹Mo halima: ikali no paeyaeyeketa: mo wandikima: paa alota: Mo naka: kemelomanu make ika: hone pa:la: tup: nena: ikali mea a:ponope leekeme. ²⁰Kutupa koto kone mo wandikima: mo ma:na:na: ikali no haleme kawaso pa:ta: ikali paeyao hoelao pototo la oni ikali pa:ta: ikali wopu nalo pua:tiki piekeme. Kutupa mo kemelo paeyao siki ikali ana:na: nena: lo paeyaeyekeme. ²¹Kutu pieke handaa mo halima:ta: Tekehalima: ipiki epeala:pe laa handuluekema: yeke yopu siki hata: mo wandiki handaake wiekeme.

²²Kutupa mo wandikima: hande kemelo manuna: ikali na halo paeyaeyleketa: mo halima: yenki tieke wiki koloma: wepiki mineke

kanake mea mo wandikina: minekena: pankao kutupa koloma: ombu wepiki topa: tieke aneke yaapo mea mo wandikina: kiki yaapona: pitaeyekeme. ²³Kutupa alota: Pilisi naka: apa:ta: epika:ta:pe laata: I la kie. Kutupa ipika: da pa:ta:ta: I make do yaka haliweki make polu polome da panda:ta: ana:na: ula:pe leekeme.

²⁴Koto leeke mo wandikima: alota: Yaka apa:ta: Neiho pita: wetek Milika yaapona: ekiyeke Bedueloe. ²⁵Kutupa nika: da pa:ta:ta: taa ma:na:ma: napeke ambumanu make yama:peke ambu sā make ula:me. Kutupa make iki pelia:peke da panda: ula:me leekeme.

²⁶Koto ekina: mo halima:ta: Tekehali pa:ta: panda: puniao yeni pitolo alota: ²⁷Mo yaka you some Eipoloha:ma:na: Tekehali Koda:na: biki mea mina:lianoe. Ipirana:ma:ta: yaka you some pa:ta: ipika: pi la: ula: ekita: ota: peneme yala:me. Mo Tekehali:ta: yaka you somena: tapake pa:ta: kone mea hatuku mea a:pa:la:me laa leekeme.

²⁸Mo wandikima:ta: ipika: ama:na: da pa:ta: pototo la puata: mo hande pia: haumanu paeyao pua leekeme. ²⁹⁻³⁰Lepekana: belikita: Leibeni hayekeme. Mo somema: belikina: minekena: pankeeke mineke kanake make kiki yaapona: pitaeyeke topa: make handolo hata: mo leeke pi a:pa moka:laeyekeeki make opiekeme. Koto ekina: ipirana:ma: hande Eipoloha:ma:na: e pokaeyeke halita: mo naku ikali wieke alena: hayeke handaa poluekema: hama opolu bao pototo laa peekeme. Kutupa opolo poluta: mo hande some ipika: kemelo tonu ame^{le} mo naku ikali pitieke alena: haemekeeki pua handolo hata: alota: ³¹Nika: pomana: ai ipupee. Neketa: mo Tekehali:ma: epeala: halie. Ekipeke do pa:ta: hata: pitelepe. Ima:ta: yaka da pa:ta: iki pelia:pa:peke da panda: amba: amu peala:me. Kutupa make ika: kemelomanu hapeke da panda: make ula:me leekeme.

³²Koto leeke mo halita: oni da pa:ta: peekeme. Kutupa Leibenima:ta: mo kemelona: hokina: wieke alemanu mu wia napeke ambumanu make halaa ambu sāmanu make wiaeyekeme. Kutupa mo Eipoloha:ma:na: e pokaasa: hali make ipika: haliweki make ika: anke tandemepena:yeke ikali honke pea haleekeme. ³³Kutupa mo ne mea a:paeyeke dina:ta: mo halima: alota: Ima: loluteke hone witolo pi amba:la laata: ne wetepena: nolueke leekeme. Koto leeke Leibenima: alota: A:pa:la:me. Naka: pi lae leekeme.

³⁴Koto leeke ipirana:ma: pi kini pu mea alo alota: Ita: Eipoloha:ma:na: e pokaaso halie. ³⁵Mo Tekehali:ta: yaka you some ota: anekema: epeao hamoko hali haena: la:la:me. Kutupa make ipiki pa:ta: mo sipisipi wopu make nanikosimanu make kaomanu make silipa make kolo make pa hameke e pokaasa: wanda:weki make haliweki make kemelomanu make donkimananu make hala:me. ³⁶Yaka you somena: wetek Setata: koke ya pita: kone hali weki mondu wialeke handaa yaka you somema:ta: ipika: ala:ta: ala:ta: paeyao mo weki hala:la:me. ³⁷Koto ekina: yaka you somema:ta: Ima: Naka: le pi ota: pulueke laa la: witolo hano lolutekeema:

ipika: pi la: witoloeki pia:peke laa dupa lea:me. Yaka wekina: wanda:ta: mo Keinani kenkena: hala: wandiki tonu na mea:peke. ³⁸Kotoeki na pikita: mo yaka apa:na: wanda:hali yaka tapake pa:ta: pua mo wekina: wanda: meapeke lea:me.

³⁹Koto leeke Ima: yaka you some lota: pitolo alota: Mo wandikima: I yaapo a:pa:peke kiaya:ka:na:ta: kota: eki pulua:pe laa loa:me. ⁴⁰Koto loa:eki ipikana:ma: hombo peaaso alota: Mo Ima: hoto paeyao siki ipika: pi opua pu halo Tekehalima:ta: ipika: enisolo neke yaapo tapaaso hata: nakana:ma: pu epealena: lelieke. Kutupa nakana:ma: yaka wekina: wanda:ta: mo yaka tapake yaka apa:na: wanda:hali pa:ta: kone mealipikie laa lea:me. ⁴¹Kutupa alota: Do naka: pi la: wita:la:eki pa:ta: ka:la:pa: ta:pao halo peleeki homeketa: neke mo yaka tapake pa:ta: pelipipate neke kiaemeka:na:ta: kota: neketa: ka:la:pa: ta:pao halipikie laa lea:me.

⁴²Koto ekina: I ame mo naku ikali pa:ta: a:pa hata: yeni dupa pua:me. Yaka you hali Eipoloha:ma:na: Tekehali Koda:o. Pilisi Ima: do pitolo ekita: pu epeano lae. ⁴³Ameta: Ita: do naku ikali pa:ta: do halo handa:e. Kutupa mo moputali wandiki ma:nda: ikali noluekema: epea:ka:na:ta: Ima: ipika: ikali kanake pa:ta: pila: ikali ma:nda: kie laa honke lolueke. ⁴⁴Kutupa mo wandikima: a:pa:la:me laa make mo yaka kemelo manuna: ikali mea a:paeya:ka:na:ta: kota: koto wandikita: Koda: nakana:ma: mo yaka you halina: eiyekena: maleke lili wanda: ya:na:e laa yeni pua:me. ⁴⁵Koto yaka onina: honema: yeni pa pitolo hano kone Lepekata: ikali kanake ipika: peiyokona: tia oni naku ikali pa:ta: ikali nolo yapea:me. Kutu pieke Ima: ipiki pa:ta: alota: Pilisio. I ikali kie loa:me. ⁴⁶Kutupa ipikana:ma: koto kone mo ikali kanake mina:niao hata: alota: Nae laata: Naka: kemelo manuna: ikali make mea a:palueke lea:me. Koto leeke Ima:ta: ikali noa:me. Kutupa yaka kemelomanu make ikali hale hale pia:me. ⁴⁷Kutupa Ima: ipiki lota: pitolo alota: Naka: apa:ta: epipe loeke handaa ipikana:ma: alota: Yaka apa:ta: Neiho pita: weteke Milika yaapona: eiyekе Bedueloe lea:me. Koto leeke kota: Ima: ipika: minekena: mo mineke kanake pankao make ipika: kiki yaapona: mo topa: pitaowa:me. ⁴⁸Kutupa Ita: tumiki yotuao Tekehali pa:ta: panda:puniao yeiya: lawa:me. Pa ekiipeke mo Tekehali yaka you some Eipoloha:ma:na: Koda: ipikana:ma: Ita: mo yaka you somena: tapake pa:ta: kone hatuku epea:me. Kutupa ika: wandiki yaka you somena: eiyekena: handa: wiano la:la: ekina: ipika: biki mina:liawa:me. ⁴⁹Koto ekina: ameta: ikana:ma: yaka you some pa:ta: pea:peke ya:la: haumanu ana:na: kone pulumeke hone wimika:na:ta: kota: pilisi I la kipe. Dia:ya:ka:na: make Ima: pulu polo hau hone wiono ai la kipe leekeme.

⁵⁰Koto leeke Leibeni pita: Beduelo yaapoma: hombo peaaso alota: Do hauta: mo Tekehali pa:ta: yama: a:pa:la: ekina:ta: kota: dikana:ma: dupumana:e laa pi ma:nda: lapeke na ya:la:me. ⁵¹Koto ekina: Lepeka

do handa:e. Ipirita: mo Tekehalima: la:la: tupa: naka: you somena: eiyekena: wanda: haena:e lepekeme. ⁵²Koto lepekeeki mo Eipoloha:ma:na: e pokaasa: halima: opu haota: panda:puniao Koda: yeiya: layekeme. ⁵³Kutupa ipikana:ma: daumanu make loke au laasa: silipa make koloma: wepiki alemanu make mea a:paata: Lepeka haleekeme. Kutupa make mo yenki tieke peke pa hameke hala:la: alemanu mo wandikina: beliki inkiki yaapo haleekeme.

⁵⁴Kutupa mo Eipoloha:ma:na: e pokaasa: hali make ipiki ame_{le} pemekē haliweki make ne ikali no pelimikime. Kutupa da ka:la:paaso tiao alota: Yaka you some pa:ta: paa la:ka:la pono lae leekeme.

⁵⁵Pate Lepekana: beliki pita: inkiki yaapoma: alota: Mo wandikita: niki ame_{le} pula homeke o nate kiki yaapomanu pa hao epena: lolumeke lepekepate

⁵⁶mo halima: alota: Niki pa:ta: hosiki hao pomana:e pi na lapee. Mo Tekehalima:ta: yaka pota: kimisu epoa: ekita: epeaala:me. Koto ekina: yaka you some pa:ta: paa la:ka:la pono lae leekeme.

⁵⁷Koto leeke hombo peaaso alota: Kota: mo wandikima: lelia:eki opumana: wi lomana: pipee lepekeme. ⁵⁸Koto ekina: Lepeka wi la: mea lota: pitolo alota: Neketa: do hali yaapo ame_{le} mandakena: pelimikipe lepekeme. Mo wandikima: hombo peaaso alota: Aowe leekeme.

⁵⁹Koto leeke kota: Lepeka pita: ipika: apa: ama:na: amba: kone e pokao hayeke wanda: yaapo mo Eipoloha:ma:na: e pokaasa: hali make ipika: haliweki ame_{le} pena: leekeme. ⁶⁰Kutupa ikana:ma: mo Lepeka epeaasa: pi dupa la haleekeme.

Ana:o. Neketa: wanda:hali tapake tiekena: ama: hapekee. Kutupa naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikima:ta: ika: a:nda: tunkiliki tapakena: daonimanu bepolaena:e laa lemekeme.

⁶¹Kutupa Lepeka make ipika: moputali wandiki titi tonka:na: mo Eipoloha:ma:na: e pokaasa: hali ame_{le} poluekema: yeke tikitiki yaaso hata: mo kemelo manuna: hokina: pitulu puata: kini pea pemekeme.

⁶²Kutupa Aisa:keta: hapu hala: alena: mo hande Handa:la: Pa Hao Hala: Halina: Naku Ikali ula: alena: mo Keinani kenkena: ka:wa: nanema: a:pa hayekeme. ⁶³Ipirita: welealo nanema: oni pate nina: leke pota: pomuluekema: peekepate kemelomanu epemekeeki handeekeme.

⁶⁴Kutupa Lepekama: Aisa:ke epeekeeki hando haota: mo ipika: kemelo mina:pa:lao hola:pa:niaeyekeme. ⁶⁵Kutupa mo Eipoloha:ma:na: e pokaasa: hali lota: pitolo alota: Mo niki handa: paleke ipula: halita: epi yaka:ta:pe leekeme. Koto leeke mo e pokaasa: halima: hombo peaaso alota: Ipirita: yaka you somee leekeme. Koto ekina: mo wandikima: ipika: you aka: mea ipika: leke popeleke a:mbaeyekeme.

⁶⁶Kutupa mo e pokaasa: halima: ipika: pieke hau paeyao Aisa:ke la haleekeme. ⁶⁷Kota: Aisa:kema:ta: ipika: inkiki Seta hao hayeke palai

da pa:ta: Lepeka hatuku peekeme. Kutupa mo wandikita: ipika: wanda: hayekeme. Aisa:kema:ta: Lepeka pukima: homeekeme. Koto ekina: mo ipika: ama: homeeke ekina: ka:nda: mieke ekita: Lepekama: ipika: puki kei layekeme.

Eipoloha:ma:na: mandane monduma: monduma: pieke tapake

25 ¹Eipoloha:ma:ma:ta: wanda: ma:nda: biki Ketuta leeke wanda: miekeme. ²Mo wanda:ma:ta: weki tonu biki Simitani make Diokosani make Medani make Midiani make Isibake make Sua make mondu wiayekeme. ³Diokosanita: Siba pita: Didani yaapona: ateke yekeme. Kutupa mo Didanima: monduma: monduma: pieke tapaketa: A:sutimu make Letusimi make Leumimi make yekeme. ⁴Mo Midianina: eiyekeme tonuta: Epa make Epe make Ha:noke make Abida make Eledaha make yekeme. Do tapake paeyaota: Ketutana: monduma: monduma: piki wekiwandikina: wekiwandikie.

⁵Eipoloha:ma:ma: ipika: wia hayeke alemanu paeyaota: Aisa:ke haleekeme. ⁶Pate ipiki ai na homeke pita:ta: mo ipika: mandane wanda:wekima: mendiaeeyeke weki tonu pa:ta:ta: pa hameke hala:la: alemanu haleekeme. Kutupa koto weki tonuta: mo nate ipula: nane Aisa:ke mina:pa:lao pena: leekeme.

Eipoloha:ma: homeeke hoimikieki

⁷⁻⁸Eipoloha:ma:ta: koke ya 175 bapina: homeekeme. ⁹Kutu pieke mo ipika: weki yaapo Aisa:ke pita: Isima:elo yaapoma: mo hande Hidi hali Sohana: eiyekeme Epotonina: Ma:motena: nate opa:la: nanema: wieke Ma:ka:pila tikene da pa:ta: lapa: pipikime. ¹⁰Koto hama:ta: Eipoloha:ma:ma: mo Hidi tapake pa:ta: hambeeke hama:e. Eipoloha:ma: pita: ipika: wanda: Seta yaapota: koto pa:ta: lapa: pipikime. ¹¹Kutupa Eipoloha:ma: homeke hoki naneta: ipika: weki Aisa:keta: Koda:ma: epeayekeme. Aisa:keta: mo Handa:la: Pa Hao Hala: Halina: Naku Ikali teke pa:ta: hayekeme.

Isima:elona: monduma: monduma: pieke tapake

¹²Mo Setana: pa hameke e pokaeeyeke Idiepi wanda: Heikama: Eipoloha:ma:na: mendiaeeyeke weki Isima:elona: ¹³weki tonu dupa mondu wiekeme. Do ipika: weki tonu ika: ma:nda:la: tupa: biki laala:me. Nebeioto make Keda make A:debielo make Mibisa:mo make ¹⁴Misima make Duma make Ma:sa make ¹⁵Hada:de make Tema: make Diede make Napisi make Kedema makee. ¹⁶Ikita: mo 12 tapakena: apa:meie. Kutupa ika: biki manuta: mo ika: hosiki da sunu make ika: poluma: poluma: pimiki da pa:ta:manu make tapa: wiama: wiama: pimikime. ¹⁷Isima:elota: 137 bapi hao homeekeme. ¹⁸Isima:eloma: monduma: monduma: pieke wekiwandikina:

wekiwandikita: mo Ha:pila kenke pita: Sia:e kenke yaapo tukikina: pitiekeme. Koto kenketa: Idiepi nate opa:la: nanema: mo A:sitia poluekema: pota:na: hayekeme. Ikita: mo Eipoloha:ma:na: mandane monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandiki ame^{le} na hake papate haemekeme.

Iso pita: Dieikope yaapona: mendiekeeki

¹⁹Do tamenita: Eipoloha:ma:na: eyeke Aisa:keta: ekie. ²⁰Aisa:keta:
40 bapina:ta: Beduelona: waneke Lepeka miekeme. Beduelota: mo Mesopoteimia kenke nanema: A:ta:mia hali hayekeme. Lepekata:
Leibenina: beliki yekeme. ²¹Kota: Lepekata: weki ai na mendieke handaa
Aisa:kema: Tekehali pa:ta: yeni peayekeme. Kutupa mo Tekehali: ipika:
yeni hombo peaasota: Lepeka weki loke lombeekeme. ²²Mo wanda:ma:ta:
hone yaapo wiki weki monduluekema: piekeme. Kutupa ai na mendiki
hata: pa weleke pa:ta: pita: kone tonka:neli pipikime. Kutu pieke mo
wanda:ma: alota: I pa:ta:ta: dupiki haumanu ekiipeke pita:la:pe laa
Tekehali: hombo peaena: yeke lota: piekeme.

²³Koto leeke mo Tekehali: alota:

Tutu yaapota: neke pa:ta: pila:me. Nakana:ma:ta: ta:ta: hone u alu
pulu pa:la: tapake yaapo mondu wilipikie. Ma:nda:ta: honkopu
wopu halieke. Mo mupeke halima:ta: mo wetepe hali oto pa:ta:
halieke laa leekeme.

²⁴Mo weki mulupieke nate opolo epeeketa: hone yaapo wiki weki
yaapo mondu wiekeme. ²⁵Mo titina: wekita: we pea make ipika:
yonkeleketa: po hapeleke dauma: handeke itiki pelipa peekeme. Koto
ekina: ipika: bikita: Iso leekeme. ²⁶Mo wetepe wekita: Isoma: anke kinuku
mina:paleke mendieke ekiyalo ipika: bikita: Dieikope leekeme. Aisa:keta:
60 bapina: mo weki yaapo mendiekeme.

Iso ipika: mulupieke anketekene kone tapaeyekeeki

²⁷Mo weki yaapo daeyaata: Isota: eya:nala: ekina: handa wiki some
hata: mo hama: nane pita:la: ekina: puki wieke some hayekeme. Pate
Dieikopeta: kesema: hata: da hao hayeke some yekeme. ²⁸Aisa:kema:ta:
Iso pa:ta:ta: pukima: homeekeme. Pa ekiipeke ipikana:ma:ta: mo
Isoma: lia:tiki pieke hotekemanu tendema: homa na:tiki piekeme. Pate
Lepekama:ta: Dieikope pa:ta: pukima: homeekeme.

²⁹Nate ma:nda:na: Dieikopeta: pota:ka: supu yankolo pitina: Isota:
eyi:na: hao tea:ma: homa opolo epeekeme. ³⁰Kutupa Isoma: Dieikope
pa:ta: alota: Ita: tea:ma: amba: homoloma: mo wepiki ale ma:nda: kie
leekeme. Koto ekina: ipikita: Idomo lemekeme.

³¹Dieikopema: hombo peaaso alota: Nakana:ma: I mupeke wekina:
anke teke mulu polo ekina: a:pa:la:me leka:na:ta: kota: neke pa:ta: kulueke
leekeme.

³²Koto leeke Isoma: alota: Ita: tea:ma: teke pa:ta: homoloma: koto mupeke wekina: mulu polo anke tekema: I eki a:nda: na piliekema: pa a:pa:la:ma: alome leekeme.

³³Kutupa Dieikopema: hombo peaaso alota: Titina: amba:la: naka: mupeke wekina: mulu pele anke teketa: I kulueke laa pi amba:la: wie leekeme. Kota: Isoma: pi la: witolo hata: mo mupeke wekina: mulu pieke anke teketa: Dieikope pa:ta: haleekeme. ³⁴Kutupa Dieikopema:ta: hameke pa:ta: betedi make mandane supu make haleekeme. Kutupa Isoma: mo ne ikali naa mina:pa:lao tiao peekeme. Kotota: Isoma: ipika: mupeke wekina: anketekete mulu pieke ekina: hone wieke ekita: pa koto yekeme.

Aisa:ke Kita daoni pa:ta: hayekeeki

26 ¹Koto kenke pa:ta:ta: mo hande amba: titina: Eipoloha:ma: hayeke dina: epeeke tea: kima: handekeeki paa epeekeme. Kota: Aisa:keta: mo Kita daoni nane mo Pilisidaini wanda:halina: kini Abimeleke hayeke nane peekeme. Ai na peeke haena:ta: ²mo Tekehalima: Aisa:ke pa:ta: peneme yao hata: alota: Idiepi kenke nane na peke do Ima: hae alo kenkena: kone hapeke. ³Ima: neke yaapo hata: neke epealuekema: do pate hapeke. Ima:ta: do kenke paeyaota: neke pa:ta: make kia naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: make halueke. Kutupa Ima:ta: naka: apa: Eipoloha:ma: yaapo la: upa: pita: paa wilieke. ⁴Ima:ta: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: oli yana: hala: hombulanka:manu hala: tupa: haena: kulueke. Kutupa iki pa:ta:ta: do kenke paeyao halueke. Ima: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: yama:ta: mo tutu paeyao sikita: epeasa:eki mina: lolueke. ⁵Kota: Eipoloha:ma:ma:ta: yaka pi make yaka lo pimanu make opua miniki haya: ekina:ta: Ima:ta: neke epealueke laa leekeme.

⁶Koto ekina: Aisa:keta: Kita daoni pa:ta: hao hayekeme. ⁷Kutupa koto pa:ta: haemeke haliwekima: alota: Mo wanda:ta: epi yaka:ta:pe lemeke handaata: ipika: ana:e leekeme. Ipikana:ma: ipika: wanda:e pi na leeke ekita: Lepekata: wanda: seliapo yalo hata: koto pate haemeke haliwekima: Lepeka muluekema: ipiki liaama:na: laa paala:ma: homolo hata: leekeme. ⁸Kutupa Aisa:ke koto kenke pa:ta: natemanu hosiki haena: laa mo kini hali Abimeleketa: ipika: winido pa:ta: handa:niayekepate Aisa:kema:ta: Lepeka telepo la:tiaaso pitipekeeki handeekeme. ⁹Kutupa Abimelekema: Aisa:ke handa: mulu pena: la alota: Kota: naka: wanda: ya:ka:ta:me. Pa ekipeke naka: ana:e la pelepe leekeme. Aisa:kema: hombo peaaso alota: Yaka honema:ta: Yaka wanda:e loa:ka:na:ta: kota: I limikie hone ua:me leekeme.

¹⁰Abimelekema: alota: Nakana:ma: niki pa:ta: eki hau pea pelepe. Mo yaka hali ma:nda:ma: naka: wanda: yaapo ana:na: polu pia:me.

Nikana:ma: koto hoke hau puma:ka:na: yoluta: kota: teketa: neke kone yolo pia:me leekeme. ¹¹Kutupa Abimelekema: ipika: wanda:hali paeyao pa:ta: pi la: witolo alota: Ma:nda: epima: do hali o ipika: wanda: hoke tupu: handeteke haya:ka:na:ta: kota: koto someta: lu homaena:e leekeme.

¹²Kutupa Koda:ma: Aisa:ke epeayeke ekiyalo hata: ipikana:ma: koto kenke pa:ta: wae alemanu nokopeeketa: mo nokopeeke bapina:ta: ota: anekema: haka:ta:pake napeke tieke mia:tiki piekeme. ¹³Kutupa ala:ta: ala:ta: wopu mutia pea:eki yalo hata: ota: hamoko hali hayekeme.

¹⁴Aisa:keta: sipisipi wopu make kaomanu wopu make e pokaasa: haliweki wopu make yalo hata: mo Pilisidaini tapakema:ta: we pambemekeme.

¹⁵Koto ekina: Ikana:ma:ta: mo hande ipika: ateke Eipoloha:ma: pa hata: ipika: e pokaemeke haliwekima: awemeke naku ikalimanu pa kenke ao tumbaemekeme.

¹⁶Kutupa Abimelekema: Aisa:ke pa:ta: alota: Neketa: niki ankulake wele ula:ma: nika: kenke mina:pa:lae leekeme. ¹⁷Koto ekina: Aisa:kema:ta: mina:pa:lao mo Kita hadipina: palai da pua a:eyekeme. Koto pa:ta:ta: nate mandane ekina: ¹⁸Koto pateta: mo hande Eipoloha:ma: hayeke natena: naku ikalimanu aweekepate Eipoloha:ma: homeeke dina:ta: mo Pilisidaini tapakema:ta: ao tumbaemekeme. Koto naku ikali manuta: Aisa:kema: pa aweekeme. Ipicana:ma: mo naku ikali biki manuta: atekema: leekeeki kone paa leekeme.

¹⁹Aisa:kena: e pokaemeke haliwekima:ta: mo hadipina: panake naku ikali awa ikali handa: wimikime. ²⁰Kutupa mo Kita kenke pa:ta: sipisipi handeteke haemeke haliwekima: mo Aisa:kena: sipisipi handeteke haemeke haliweki amele hankiliki yololo hata: alota: Do ikalita: nika: ekie lemeke handaa Aisa:kema: mo naku ikalina: bikita: Hankilikie leekeme.

²¹Kutupa Aisa:kena: e pokaemeke haliwekima: naku ikali ma:nda: awemekepate koto ekina: make ape hankiliki ombu yolemeke handaa mo naku ikalina: bikita: A:nda: Pita:la:ekie leekeme. ²²Kutupa Aisa:kema:ta: koto pate mina:pa:lao pua naku ikali ma:nda: aweekeme. Koto ekina:ta: hankiliki na yolemeke handaa ipika: bikita: Lihobodi (nika: da pita: Ka:la:pa: Tapaala:me) leekeme. Kutupa ipikana:ma: alota: Niki do kenkena: hamono Tekehalima: niki ka:la:pa: tapaala:me. Koto ekina: ameta: do pateta: ala:ta: ala:ta:manu ana:na: kone wia halumeke leekeme.

²³Kotoeki hoki naneta: Aisa:keta: pao mo Biasiba nane peekeme.

²⁴Koto timba Tekehalima: ipiki pa:ta: peneme yao alota: Ita: naka: apa: Eipoloha:ma:na: Koda:e. Koto ekina: paala:ma: na homa:pee. Ita: neke yaapo halome. Kutupa Ima: mo yaka e pokaeya: hali Eipoloha:ma: pa:ta: pi la: ua: ekina:ta: neke epeaaso hata: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: tieke kulueke leekeme. ²⁵Koto pateta: Aisa:kema: oloda wepia Tekehali pa:ta: yeni hau piekeme. Kutupa

ipikana:ma: ipika: palai da koto pate a:eyeketa: ipika: e pokaemeke haliwekima:ta: koto pate naku ikali ma:nda: awemekeme.

Aisa:ke pita: Abimeleke yaapoma: pi tonkaepekeeki

²⁶ Abimeleketa: ipika: hone u tiao hayeke hali Ahusa:de make ipika: amina: you hali Pikolo amele Aisa:ke handulueke alo Kita nanema: epemekeme. ²⁷Koto ekina: Aisa:kema: lota: pitolo alota: Amba:ta: I pa:ta: a:nda: lia naka: kenke mina:pa:lao pue le ale pa ameta: ekipeke I handolo a:pa pelemepe leekeme.

²⁸ Ikana:ma: hombo peaaso alota: Ameta: Tekehalita: neke amele hala:eki handolo hata: nika: honema:ta: neke niki amele pi tonkao umana:e. Nika: honema:ta: niki pa:ta: pi dupa la: uelena:e. ²⁹ Mo nikana:ma: neke na hoeyaoma: tupa: nakana:ma: niki make na hoeyalena: pi la: uelena: loa:me. Nikana:ma:ta: neke pa:ta: a:ta:ma: homolo hata: yopu kone mina:pa:lao poelen: loma:me. Koto ekina: ameta: mo Koda:ma: neke epeala: ekita: peneme yala:me lemekeme. ³⁰Kutupa Aisa:kema:ta: ika: ne pambaeyeke handaa ne ikali nemekeme. ³¹Da kelepeeketa: hali homeke homekema: ika: la wimiki pita: keke pima: tonkao wimikime. Kutupa Aisa:kema: mo haliweki pa:ta: a:taloe leeketa: yankee tonu au laa pemekeme.

³² Koto natena: kone Aisa:kena: e pokaemeke haliwekima: naku ikali ma:nda: awemekeeki a:pa la halolo hata: alota: Ikali handa: uluma:me lemekeme. ³³Ipirana:ma: koto naku ikalina: bikita: Pi La: Wita:la: Ekie leekeme. Kotota: mo hande Biasiba daoni ipika: biki mieke tupa:e.

Isoma: kenke ma:nda: wanda: yaapo miekeeki

³⁴ Iso ipiki 40 bapi mieketa: Hidi wanda: yaapo miekeme. Ipirikita: Bitina: waneke Diudi make Elonina: waneke Basema:de yekeme. ³⁵Mo wanda: yaapoma:ta: Aisa:ke pita: Lepeka yaapo ka:nda:ma: homaepekeme.

Aisa:kema: Dieikope epeayekeeki

27 ¹Aisa:keta: ameta: koke yaa leke holu piekeme. Ipirana:ma: ipika: mupeke weki Iso wi la: mea alota: Yaka wekio leekeme. Mo wekima: hombo peaaso alota: Wae leekeme. ²Koto leeke Aisa:kema: alota: Ameta: I koke ya homolo poloeki teke pa:ta: ya:la: ekita: do handele handa:e. ³Koto ekina: naka: semoko a:ndeli mea oni hapekena: pua hoteke ma:nda: lia a:pa:peke. ⁴Kutupa mo yaka hone pa:la: tendepiki ne yankao I pa:ta: mea a:pa:peke. Kutupa naa pita:ta: mo I homuluekema: pita: yaka paeyasa epeaasa:eki neke kuluekema: loa:me leekeme.

⁵Kutupa Aisa:kema: Iso pa:ta: pi la haleeketa: Lepekama: opu hayekeme. ⁶Kutupa ipirana:ma: Dieikope pa:ta: alota: Naka: apa:ma: Iso pa:ta: lea:eki Ima: dupa opolome. ⁷Hoteke ma:nda: mea a:pa yaka hone

pa:la: tendepiki ne yankapeke. Kutupa naa pita:ta: I homuluekema: pita: Tekehalina: leke popelekena: neke pa:ta: yaka epeaasa:eki kuluekema: loa:me lea:me leekeme. ⁸Kutupa Lepekama: ombu alota: Yaka wekio. Ameta: Ima: alo pi opua pie. ⁹Oni ma:na:manu hala: pa:ta: pua panka wiki nanikosi ikiki yaapo mea epoe. Koto ekima:ta: mo naka: apa:na: ta:na:ma: homo hala: ne yankaluekema: loa:me. ¹⁰Kutupa ipikana:ma: nena: nakana:ma: mea pekena:ta: kota: ipiki homuluekema: pita: ipika: epeaasa: ekita: neke kina: loa:me leekeme.

¹¹Pate Dieikopema: ipika: ama: pa:ta: alota: Isota: itiki pelipa pa:la:pate yaka loketa: homu pa:la:me laa hone wilime. ¹²Ma:nda:ta: yaka apa:ma: I wataao Ima: ipiki makeaasoma: laa I handa: wiaapa:na:a:e. Dupua:ka:na:ta: kota: mo epeaasa:eki mina:la: tupu: paa yaka kone I pa:ta: esihou pi mea epena: lapeke yeke loa:me leekeme.

¹³Koto leeke ipika: ama:ma: hombo peaaso alota: Yaka wekio. Koto ipilia: esihou pi manuta: I pa:ta: epena:ma: pa mo Ima: aloeki pua pie. Mo nanikosi yaapo pua meawae leekeme. ¹⁴Koto leeke Dieikopema: mo nanikosi yaapo mulu pua inkiki pa:ta: mea epeekeme. Kutupa mo wanda:ma:ta: mo wekina: atekema: ta:na:ma: homeeke nema: handekeeki yankaeyekeme. ¹⁵Kutupa mo wanda:ma: oni da pa:ta: Isona: amu pea wiayekе dau manuta: mea Dieikopena: pambawaeyekeme. ¹⁶Mo nanikosi yaapona: yonkeleke manuta: mo wekina: kiki yaapona: pambawaeyeke make kutupa ipika: itiki na pelieke alena: tonka:na: pambawaeyekeme. ¹⁷Mo wanda:ma:ta: mo weki pa:ta: mo tendepiki ne make mo yankeeke betedi make haleekeme.

¹⁸Kutupa Dieikope ipika: apa: pa:ta: pua alota: Apa:o leekeme. Atekema: hombo peaaso alota: Wae. Neketa: weki epi yaka:ta:pe leekeme.

¹⁹Dieikopema: hombo peaaso alota: Ita: naka: mupeke weki Isoe. Ima:ta: naka: hande pea:pekee le hau pealome. Koto ekina: mo epeaasa: ekimanu I pa:ta: kuelena:ma: pilisi tiao pita: mo Ima: mea a:palo hoteke nae leekeme.

²⁰Koto leeke Aisa:kema: alota: Yaka wekio. Ekipa ai handa: wia pelepe leekeme. Dieikopema: hombo peaaso alota: Mo Tekehalin naka: Koda:ma: handa: wiono I tamba: mia:me leekeme.

²¹Aisa:kema: Dieikope pa:ta: alota: Pilisio. Ima: neke wataalo polo tupa: teke pa:ta: epoe. Neketa: ota: Iso ka:ta:pe leekeme. ²²Dieikopeta: ipika: apa: pitia: alena: paa teke pa:ta: pua pitiekeme. Kutu pieke atekema: wataao alota: Naka: pi holq:maketa: Dieikopena: ekima: handa:la:pate pa naka: kikita: Isona: kiki wataake nono pa:la:me leekeme. ²³Ipkana:ma: Dieikopee laa na handa: wieke ekita: mo ipika: kiki manuta: Isona: ekima: handa itiki pelipa peeke ekima: piekeme. Ipkana:ma: ipika: epeaasa: ekimanu teke pa:ta: haluekema: pitiekepate kone ²⁴paa lota: pitolo alota: Neketa: ota: Iso ka:ta:pe leekeme. Mo wekima: hombo peaaso alota: Aowe Ie leekeme.

²⁵Kota: Aisa:kema: alota: Mo mandane hoteke mea a:pae. Naa pita:ta: yaka epeaasa:eki neke pa:ta: kulueke leekeme. Koto leeke Dieikopema:ta: ne mea a:pao make nolo pieke waini ikali make mea a:paeyekeme.

²⁶Kutupa mo weki pa:ta: ipika: apa:ma: alota: Yaka wekio. I teke pa:ta: a:pa I nunu pie leekeme. ²⁷Ipkana:ma: ateke nunu pulueke alo hata: teke pa:ta: epea: dina:ta: Aisa:kema: mo yameeke aka:manu totopo mu hao ipika: epeaasa: ekimanu haleekeme. Ipkana:ma: alota:

Do yaka wekina: totopo epeke pita:la: ekita: mo hande Tekehalima: epeala: hama:na: topopoma: handa:la:me.

²⁸Koda:ma: oli ya nanema: ekepipida: kitolo naka: hama:manu ne tieke wina:e. Kutupa widi make waini ikali make wopu kina:e.

²⁹Tutu manuta: naka: e pokaasa: tapake haena:e. Kutupa wanda:hali neke pa:ta: panda:puniaena:e. Naka: tapake paeyao handeteke halena:e. Naka: ama:na: monduma: monduma: pa:la: wekiwandikina: wekiwandikima: neke pa:ta: panda:puniaena:e.

Mo neke pa:ta: esihou tunkilimi tapaketa: esihou pa:ta: haena:e. Kutupa neke epealimi wanda:halita: iki make epeaasa:eki mina:e laa leekeme.

Isoma: Aisa:kena: epeaasa:eki honke leekeeki

³⁰Aisa:kema: ipika: epeaasa:eki halaa Dieikope pulu haena:ta: ipika: hameke eiya:na: hao honda: pambolo epeekeme. ³¹Ipkana:ma: make tendepiki ne yankao ateke pa:ta: mea pua alota: Pilisi apa:o. Mo naka: epeaasa:eki I pa:ta: kuelena:yeke Ima: do mea a:palo hoteke ma:nda: noelena: tiao pitie leekeme.

³²Aisa:kema: hombo peaaso alota: Neketa: epi ya:ka:ta:pe leekeme. Ipkana:ma: hombo peaaso alota: Naka: mupeke weki Isoe leekeme.

³³Aisa:keta: tola:tia pominolo hata: pututu liaaso alota: Mo hoteke lia I pa:ta: mea epea:ta: epi ya:ka:ta:pe. Neke amba: do honda: pambolo ipuluekema: halena: kone noa:me. Yaka paeyaaso epeaaso ekita: ipiki pa:ta: haloa:ma: ameta: ota: ipika:eki homeke u halieke leekeme.

³⁴Isoma: doeki opu haota: ka:pa:puki yoka anekema: e wi tieke alo hata: alota: Apa:o. I make naka: epeaasa:eki kie laa honke leekeme.

³⁵Aisa:kema: hombo peaaso alota: Naka: kamema: I a:pa makeaaso naka: epeaasa:eki mea pu moneala:me leekeme.

³⁶Isoma: alota: Dota: ipika: hoto yaapo peao I makeala:me. Koto ekina: ipika: biki Dieikopeta: ota: ana:piki tupu: laa pimika:ta:me. Ipkana:ma:ta: yaka mupeke wekina: anke teke mulu poloeki make mea ameta: yaka epeaasa:eki make mea pua pikata:me. Koto ekina: Ita: epeaasa:eki ma:nda: na panka: wialepe leekeme.

³⁷Aisa:kema: hombo peaaso alota: Ima:ta: ipikana:ma: neke ankulao you haena: laa ipika: tapakemanu maketa: ipika: pa hameke e pokaasa:

tapake haena: loa:me. Ima:ta: widi make waini ikali make haloa:me. Ota: yaka wekio. Neke pa:ta: pulu polo ekita: ma:nda: dia:me leekeme.

³⁸Koto leekepate kone Isoma:ta: ateke pa:ta: honke ombu alo hata: alota: Apa:o. Mo epeaasa:eki homeke siki make ota: ma:nda: na wilipe. Apa:o. I make epeae alo hata: e leekeme.

³⁹Kota: Aisa:kema: ipiki pa:ta: alota:

Oli ya nanema: ekepipida: neke ma:nda: na kina:e. Kenke epeke wiki hama: ma:nda: dia:me. ⁴⁰Neketa: naka: bainasi yaapo hao pelipikie.

Pate neketa: naka: kamena: pa hameke e pokaasa: hali halipikie.

Kutu pulu pa:la:pate wetepena: a:nda: liata: mo ipika: handeteke halia:eki pendulu bao pelipikie leekeme.

⁴¹Atekema: mo hande epeaasa:eki hameke pa:ta: haleke handaa Isoma:ta: Dieikope honditi piekeme. Ipika: honema: alota: Yaka apa:ta: teke pa:ta: homolo pa:la: ekina: ipika: homa: da pitulu polo ekita: teke pa:ta: ya:la:ma: Dieikope homena: lulueke hone wiekeme.

⁴²Pate Lepekama: Isona: pulueke leeke ekimanu amba: opu hao Dieikope epoa: la alota: Opie. Naka: kame Isoma:ta: hombo peaaso hata: neke lu homalueke ala:me. ⁴³Koto ala:ma: yaka wekio. Ima: pie aloeki pia:peke. Mo yaka ana: Leibenai hala: alena: Hatani nane ame do kone pue. ⁴⁴Kutupa ipiki yaapo hosiki haota: mo naka: kamena: mineke panka:la:eki uniao ⁴⁵ipiki pa:ta: peleeki hone yonka:laena: loa:me. Kutupa neke handa: mulu epena:ta: ma:nda: tapaalueke. Ima:ta: pa ekipeke yaka weki yaapo homeke natena: alupalua:pe leekeme.

Aisa:kema: Dieikope Leibeni pa:ta: tapaeyekeeki

⁴⁶Lepekama: Aisa:ke pa:ta: alota: Do Isona: da ma:nda: wanda: yaapo handa:peketa: Ita: ota: ki tieke pea soka:la: pita:la:me. Dieikopema: make do Hidi wandiki tonu ma:nda: mia:ka:na:ta: kota: Ita: homa:peke make ya:la:me leekeme.

28 ¹Aisa:kema: Dieikope wi la ta:na:ma: homa alota: Keinani wanda: ma:nda: na mia:peke. ²Kotoeki na pikita: mo naka: mei Beduelona: da kenke Mesopoteimia nane pua mo naka: awa: Leibenina: waneke tonu ma:nda: hondo mea:peke. ³Kutupa neketa: tutu eleke elekena: apa: halena: yeke mo Aneke Wele Wopupiki Koda:ma: naka: wanda: milipi pa:ta: neke epeaaso hata: wekiwandiki wopu kina:e. ⁴Kutupa ipikana:ma:ta: Eipoloha:ma: epeaaso pia: tupa: neke make naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki paeyao epeaena:e. Kutupa make do neke hae kenketa: mo Koda:ma: mo Eipoloha:ma: halea: kenke ya:la: ekina: nakana:ma: muelena:e. ⁵Kutupa Aisa:kema: Dieikopeta: mo Iso pita: Dieikope yaapona: inkiki Lepekana: beliki A:ta:mia hali Bedueloma: mondu wieke hali Leibeni hayeke alena: mo Mesopoteimia nane pena: tapaeyekeme.

Isoma: wanda: ma:nda: miekeeki

⁶Aisa:kema:ta: Dieikope epeao mo Mesopoteimia nane wanda: weilu pena: tapaeyekeeki Isoma: opiekeme. Kutupa make Aisa:kema: mo weki epeaaso hata: Keinani wanda: ma:nda: ota: na mea:peke leekeeki opiekeme. ⁷Kutupa make Dieikopema:ta: ipika: apa: ama: yaapona: pi opua Mesopoteimia nane amba: peekeeki opiekeme. ⁸Koto opiekeeki manuma:ta: ipika: atekema: mo Keinani wanda:weki ota: kiayekeeki hando hao ⁹Isoma:ta: mo Eipoloha:ma:na: ekiyeke Isima:elona: waneke Mahala:di mulu peekeme. Mahala:dita: Nebeiotona: beliki yekeme.

Dieikopema: Bedele da upa piekeeki

¹⁰Dieikopeta: Biasiba mina:pa:lao Hatani poluekema: peekeme. ¹¹Nate pambolo pulu haena:ta: ale ma:nda:na: opolo a:paata: koto pa:ta: peliekeme. Ipirita: mo toopina: ka:nda: lia polueke alo polu holepeekeme. ¹²Kutupa upa pitolota: pota: lapa: ma:nda: kenkena: wia a:pa yotuao oli ya nane pekeeki handeekeme. Mo pota: lapa:na:ta: enisolomanu olina: pua:tiki onina: hola:pa:tiki pimikieki handeekeme. ¹³Kutupa mo Tekehalita: ipiki teke pa:ta: a:pa hata: alota: Ita: mo Eipoloha:ma: pita: Aisa:ke yaapona: Tekehali Koda:e. Ima:ta: do neke pelipa:lia hale kenketa: neke pa:ta: make kia naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: make halueke. ¹⁴Ikita: do kenkena: ula: na yata:pea:peke ya:la: dokolo paeyao: handilimikie. Ikita: ika: da kenketa: do kenke nepoko paeyao pa:ta: putupolo baalieke. Ima:ta: neke pa:ta: yama: make naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: yama: make tutu paeyao epealueke. ¹⁵Niminalo pele ekita: dupae. Ita: neke yaapo mandakena: hata: hane pekena: make neke handeteke halueke. Kutupa neketa: do kenke pa:ta: paa hatuku ipulueke. Ima:ta: mo pi la: ulueki paeyaelukema:ta: neketa: na mina:pa:alueke leekeme.

¹⁶Dieikopema: u tiao alota: Mo Tekehalita: do haya:ka:ta:me. Ipirita: do pate haena: kone hone na wia pua:ka:ta:me leekeme. ¹⁷Kutupa ipikita: pala: haaso hata: alota: Dota: ota: paala:piki alena:e laata: Koda:na: da yalo pa:la:me. Oli hepeni nane pula: pota: kake lomba:la: alena: yalo pa:la:me leekeme.

¹⁸Kutupa ota: da ka:la:paaso siki Dieikope tiao mo ipika: hande ka:nda: lia pelieke toopita: hone u tialo piekeeki mea nokopeekeme. Kutupa mo toopi mandata: olipi oeta holaa alota: Dota: Koda:na: ekie leekeme. ¹⁹Kutupa koto pateta: Bedele leekeme. Koto pateta: amba:ta: Lusu lemeke alena:e. ²⁰Kutupa Dieikopema: Tekehali pa:ta: pi la: witolo alota: Kota: neketa: I yaapo haeka:na:ta: kota: mo I pulu pota: kimisuta: nakana:ma: handeteke hao ne make aka: make kika:na:ta: ²¹kutupa I paa yaka apa:na:

da nane epeke tupu: la:ka:la yapono leka:na:ta: kota: neketa: yaka Koda: yelieke. ²²Kutupa do paa hone ua:ti ki poluekema: nokopolo toopita: mo neke pa:ta: panda:puniao yeiya: lalo polo alena:e. Kutupa Ima:ta: mo I kilipi ale paeyaota: putupa kiki homekena: mandane tonkoputa: yaka minolo homeketa: neke kulueke leekeme.

Dieikope Leibenina: da opolo peekeeki

29 ¹Dieikope ipika: pota: kini pea pua mo nate opa:la: nanema: kenke nane pulu ombu hayekeme. ²Kutupa paa peekepate nate ma:nda:na: kenke ma:nda: pa:ta: pa mone wieke naku ikali ma:nda: pua handa: wiekeme. Kutupa sipisipi tapake tepo mo naku ikali hopa:liao pelia yapemekeeki handeekeme. Mo naku ikali kakena:ta: toopi tiekema: mea a:ambaemekeme. Mo koto ikalita: mo sipisipi ma:na:manu ikali no halo haemekeekie. ³Kutupa mo tapake tapake paeyao: sipisipimanu paeyao koto homeke alena: a:pa:tiki pimikita: kota: mo sipisipi handeteke haemeke haliwekima:ta: mo toopi aneke mea petepete yao ikali no hala:tiki pimikime. Kutupa paeyeketa: mo hande toopi paa mea wia:tiki pimikime. ⁴Dieikopema: mo sipisipi handeteke haemeke haliweki lota: pitolo alota: Yaka yankee tonuo. Ikita: hane tapake ya:ka:ta:pe leekeme. Ikana:ma: hombo peaaso alota: Hatani nanee lemekeme.

⁵Ipikana:ma: lota: pitolo alota: Neihona: ekiye Leibenita: handelemepe leeke mo tapakema: alota: Aowe. Handoloma:me lemekeme.

⁶Koto leeke alota: Ipikita: epeke tupu: hala:pe leekeme. Ikana:ma: hombo peaaso alota: Ipikita: epeke tupu: hala:me. Handa:taa. Ipika: waneke Leisolota: atekena: sipisipimanu mea koto ipula: handa:e lemekeme.

⁷Koto lemeke Dieikopema: alota: Nate pa hala: ekina: mo sipisipimanu mea a:pa:peke nate ai dia:ma: ikali hala ambumanu nena: paa na hatuku pulimipe leekeme.

⁸Mo tapakema: hombo peaaso alota: Nikana:ma:ta: kotoeki ai na pikita: mo sipisipi paeyao ana:na: a:pa haena: laa mo toopi petepete yaota: kota: ikali no halumeke lemekeme.

⁹Dieikopeta: mo haliweki ame^{le} pi pa alo haena: Leisolota: mo sipisipimanu ame^{le} opolo epeekeme. ¹⁰Kutu pieke Dieikopema:ta: mo aweke Leibenina: sipisipimanu pita: Leisolo epea:eki hata:ta: oni naku ikali pa:ta: pua mo toopi mea petepete yao mo sipisipimanu ikali no hale hale piekeme.

¹¹Kutupa ipikana:ma:ta: mo wandiki nunu pitolo hata: ta:na: pitolo kone e leekeme. ¹²Kutupa mo wandiki pa:ta: alota: Ita: Lepekana: ekiye naka: apa:na: tapakee leekeme. Koto leeke mo wandikita: ipika: apa: lolueke alo aiya peekeme. ¹³Kutupa atekema: mo belikina: ekiye Dieikope epeekeeki opu haota: aiya manda:hande pulu pua hopula nunu piekeme. Kutupa mo

da pa:ta: hatuku epeekeme. Kota: Dieikopema: Leibeni pa:ta: mo piekeeki paeyao la haleeke handa ¹⁴Leibenima: alota: Aowe. Ota:e. Neketa: yaka loke homeke make we homekee leekeme. Kutupa Dieikopeta: sumba: homeke koto pa:ta: hayekeme.

Dieikopema: Leibenina: e pokaeyekeeki

¹⁵Leibenima: Dieikope pa:ta: alota: Neketa: ya wanda:ma: mendiki ya:la: ekina: yaka e pahameke pokaalueke hone na wikit: yenki dupa mulueke laa lakie leekeme. ¹⁶Leibenina: wandiki yaapo hayekeme. Mupeke wandikita: Lia yekeme. Wetepe wandikita: Leisolo yekeme. ¹⁷Liana: leketa: u homeekepate Leisolota: epeke tupu: lombeke wandiki seliapo yekeme.

¹⁸Dieikopema:ta: Leisolo hone wopu pieke handa alota: Yaka hone pa:la: yenkit: nakana:ma: I Leisolo miono leka:na:ta: kota: Ima: naka: e bapi wataake hata:na: pokaalueke leekeme.

¹⁹Leibenima: hombo peaaso alota: Ima:ta: ma:nda: pa:ta: halo polo tupu:ta: epeke ekita: neke pa:ta: homeke kuluekema: I yaapo do pate hapana:e leekeme. ²⁰Dieikopema:ta: Leisolo mulueke alo hata:ta: bapi wataake hata:na: e pokeekeme. Ipkana:ma:ta: Leisolo pukima: homeekeeki yalo ipiki pa:ta:ta: mo bapi manuta: pa nate tepo a:nda: hone wiekeme.

²¹Kutupa Dieikopema: Leibeni pa:ta: alota: Hande nateta: do ma:la:ma: naka: wandiki miono lae leekeme. ²²Koto ekina: Leibenima:ta: wanda:

mina:la: natena: ne pambolo hata: paeyaosiki wi leekeme. ²³Pate koto timbata: Dieikope pa:ta: Leisolo na hatuku peketa: Lia hatuku peekeme. Kutupa Dieikopema:ta: mo wandiki yaapo loke apa:taeyekeme.

²⁴Kutupa Leibenima:ta: ipika: wandiki Liana: tamba: mina:la: wandiki ipika: pa hameke e pokaasa: wandiki Silipata: Lia pa:ta: haleekeme.

²⁵Dieikopema:ta: timba ipika: wanda: yaapo peliolome hone wiekepate da ka:la:paasota: mo wanda:ta: Lia ya:ka:ta:me laa hande wiekeme. Kutupa ipiki Leibeni pa:ta: pua alota: Nakana:ma: I pa:ta:ta: do hauta: ekipeke pea pipe. Ima:ta: Leisolo muluekema: e poka pua:ma: nakana:ma: Ita: ekipeke makeao pipee leekeme.

²⁶Leibenima: hombo peaaso alota: Mo mupeke wandiki pa haena: wetepena: wandiki amba:la halina: da pena: ala: ekita: do da hau dia:me.

²⁷Koto ekina: nakana:ma: paa bapi wataake hata: ma:nda:na: yaka e paa pokaalena: kota: do pula homeke mo ne pamba:la:eki paena: laa Leisolo make neke kuluekema: hando hae leekeme.

²⁸Dieikopema: a:pa:la:me laata: mo ne pambeeke pula homeke paeyeketa: Leibenima: waneke Leisolo make Dieikopena: wanda: haena: haleekeme. ²⁹Leibenima: ipika: pa hameke e pokaasa: wandiki Bilihata: ipika: wandiki Leisolona: tamba: mina:la: wandiki haena: haleekeme.

³⁰ Dieikopema:ta: Leisolo yaapo make loke apa:taeyekeme. Kutupa telipuna: pukima: homeekepate Leisolota: pukima: wopu homeekeme. Kutupa ipikana:ma:ta: paa bapi wataake hata: Leibenina: e paa pokaeyekeme.

Dieikopena: mendaeyeke wekiwandiki

³¹ Dieikopema: Liata: Leisolo pieke tupu: pukima: wopu na homeeke handaa mo Tekehalima:ta: Liata: wekiwandiki mendina: leekepate Leisolota: weki kenohali hayekeme. ³² Liata: weki loke lomba hali weki mondu wiekeme. Ipikana:ma: alota: Mo Tekehalima:ta: yaka ka:nda: handa I tamba: ma:la: ekina: yaka halikima:ta: ameta: I pukima: homilieke leekeme. Koto ekina: mo wekina: bikita: Lubeni leekeme.

³³ Weki loke paa lomba hali weki ma:nda: mondu wiekeme. Ipikana:ma: alota: Ya halikima: Ita: pukima: na homa:la:eki Tekehalima: opu hao do weki ka:la: ekina: ipika: bikita: Simiono leekeme. ³⁴ Mo wanda:ta: weki loke paa lomba hali weki ma:nda: ombu mondu wiekeme. Kutupa mo wanda:ma: alota: Ima: yaka halikina: weki tepo mondu wialo ekina: yaka halikima:ta: I pa:ta: hone witolo I yaapo ta:ma:ni pilieke laa mo wekina: bikita: Lipai leekeme. ³⁵ Kutupa weki loke paa lomba hali weki ma:nda: ombu mondu wiekeme. Ipikana:ma: alota: Ameta: Tekehalina: biki mea mina:lialueke laa mo wekina: bikita: Diuda leekeme. Kutupa weki mondu tunkuliekeme.

30 ¹Pate Leisoloma:ta: Dieikope weki ma:nda: na mendaaso hata:ta: hakepiki pa:ta: a:nda: tunkulolo hata: Dieikope pa:ta: alota: I homuluekema: wekiwandiki kie leekeme.

²Koto leeke Dieikopeta: Leisolo yaapo mineke pankolo hata: alota: Ima:ta: Koda: topo pea:peke na ya:la:pate pa neke weki mendaapa:na: yeke ipikana:ma: sa:s: pitolo pia:ka:ta:me leekeme.

³Koto ekina: mo wanda:ma: alota: Yaka weki mendialo pa:la: tupu: yaka pa hameke e pokaasa: wandiki doma: pelia:peke. Kutu pilia: ekima:ta: ipiki pa:ta: yama: ama: au loluekema: loa:me leekeme. ⁴Koto ekina: ipika: haliki pa:ta: Biliha haleeke handa loke apa:taepkeme. ⁵Kutupa Bilihata: weki loke lomba Dieikopena: hali weki mendaeyeke. ⁶Leisoloma: alota: Koda:ma: telipolo hata:ta: I maleke lila:me. Ipikana:ma:ta: yaka pua: yeny opua weki ka:la:me leekeme. Koto ekina:ta: mo wekina: bikita: Da:ni leekeme. ⁷Kutupa Bilihata: weki loke paa lomba ipikana:ma: Dieikopena: yaapo peao weki mondu wiayekeme. ⁸Kutu pieke handaa Leisoloma: alota: Ima: yaka asi yaapo a:nda: tieke pua:pate Ima: bepolalo ekina:ta: kota: mo wekina: bikita: Na:petali leekeme.

⁹Kutupa Liama:ta: ipiki weki mondulu piekeeki tunkuliekeeki hando haota: ipika: pa hameke e pokaasa: wandiki Silipata: Dieikopema: wetuke au laena: haleekeme. ¹⁰Kutupa Silipama:ta: Dieikopena: hali weki

mendiaeayekeme. ¹¹Kota: Liama: alota: Epekeeki ma:nda: I pa:ta: a:pa:la:me laa mo wekina: bikita: Ka:de leekeme. ¹²Kutupa Silipama: Dieikopena: hali weki ma:nda: mendiaeayeke ekina: ¹³Liama: alota: Ita: ta:na: tieke wopu pa:la:me. Ameta: wanda:wekima: Ita: ta:na:ma: homa:la: wanda:e lelimikie laa ipika: bikita: A:sia leekeme.

¹⁴Mo hande widi kina:ta: Lubenita: oni e pa:ta:manu pua mo ma:nda:teiki leke ti kiliki handa: wia ipika: inkiki Lia pa:ta: a:pa haleekeme. Kutu pieke Leisoloma: Lia pa:ta: alota: Pilisi naka: wekina: ti kiliki I ma:nda: kie leekeme.

¹⁵Koto leeke Liama: hombo peaaso alota: Nakana:ma: yaka haliki pake nele ekita: ana: na pa:la:pe. Ameta: pa yaka wekina: ti kiliki tonka:na: muluekema: alepe leekeme. Kota: Leisoloma: alota: Naka: wekina: ti kiliki I ma:nda: kika:na:ta: kota: ame timbata: Dieikope yaapo poluelena:e leekeme.

¹⁶Kutupa welealo nane Diekopeta: oni e pa:ta:manu hao epeeke handaa Lia hama opolu bao manda:hande pulu pua alota: Ima: yaka wekina: ti kilikima: nekena: amba: hamboa:ma: ame timbata: I yaapo pelipikie leekeme. Koto ekina: koto timbata: Diekopema: mo wanda: yaapo peliekeme.

¹⁷Koda:ma: Liana: pieke yeni hombo peaasota: weki loke lomba ipikana:ma: Dieikopena: yunki pao weki mendiaeayekeme. ¹⁸Liama: alota: Yaka pa hameke e pokaasa: wanda: yaka haliki pa:ta: halolke handaa Koda:ma: yaka yenki ka:la:mee laa mo wekina: bikita: Isaka leekeme. ¹⁹Kutupa Lia weki loke paa lomba ipikana:ma: Dieikopena: yunki mindiki hata: peao weki mendiaeayekeme. ²⁰Kutupa Liama: alota: Koda:ma: I pa:ta: ota: epeke pa kita:la: ale ka:la:me. Koto ekina: ameta: yaka halikina: yunki mindiki hata: weki mendiaaso ekina: I pukima: homa handa: milieke laa mo wekina: bikita: Sebuloni leekeme. ²¹Wetepena:ta: Liama: wandiki mondu wia bikita: Daena leekeme.

²²Kutupa Koda:ma: Leisolo hone u haota: ipika: pieke yeni opua weki mendina: leekeme. ²³Mo wanda:ta: weki loke lomba hali weki mondu wiekeme. Kutupa alota: Koda:ma: yaka yala: pa:la: ekita: weki kitolo hata: mea baala:me.

²⁴Koto ekina: mo Tekehaima: I weki ma:nda: paa kina:e alo hata: koto wekina: bikita: Diosepe leekeme.

Dieikopema: Leibeni yaapo pi lo tonkaepekeeki

²⁵Mo Diosepe mendia hoki naneta: Dieikopema: Leibeni pa:ta: alota: I yaka da ponoma: I tapae laa alota: ²⁶Mo Ima: naka: e pokao molo wekiwanda: mea hatuku mina:pa:lao pono lae. Pa ekipeke Ima: naka: e epeke tupa: pokalo ekita: naka: hone wilimee leekeme.

²⁷Koto leeke Leibenima: ipiki pa:ta: alota: Ima: doeki lono lae. Mo ale paeyao molo ekita: Ima: handeau opao handa: witolo Koda:ma: I epeala:

ekita: neke pa:ta: yama: pa:la:me laa hone ulume. ²⁸Koto ekina: Ima: neke hambuluekema: naka: yenki dupae laa lae leekeme.

²⁹Dieikopema: hombo peaaso alota: Ima: naka: e pokaaloeki make yaka kiki tukiki pa:ta: naka: sipisipi ma:na:manu sa:mba:lala:eki make naka: handeleme. ³⁰Mo I ai na epeke hano hosiki siki wia hae ekita: ameta: tieke kiake sa:mba:la:pa ula:me. Kutupa mo Tekehalima:ta: Ina: yeke neke epeaala:me. Koto ekina: ameta: Ima: yaka ekimanu handeteke halo polo natee leekeme.

³¹Koto leeke Leibenima: alota: Ima:ta: neketa: ekipuma: hambonope leekeme. Dieikopema: hombo peaaso alota: Ita: yenki kipa:la:me. Nakana:ma: Ima: do alo ekina: a:pa:la:me leka:na:ta: kota: naka: sipisipi ma:na:manu paa handeteke hawalueke. ³²Koto ekina: ameta: naka: sipisipi polu pa:ta: puata: mo punu pa:la: sipisipi ikikimanu make wape wape piki o au au la:la: nanikosi ikikimanu make yata:pa meono lae. Kotoeki homeketa: mo yaka hone pa:la: yenkie. ³³Koto ekina:ta: wetepe nina:ta: Ima: neke na makealomee laa ana:na: handilipikie. Pa ekipeke nakana:ma: yaka molo yenki handulueke alo epeka:na:ta: mo Ima: au au na la:la: o wape wape na piki nanikosi o punu na piki sipisipi ma:nda: wia haowa:ka:na:ta: kota: pake na:la:me laa handa: wilipikie leekeme.

³⁴Leibenima: hombo peaaso alota: A:pa:la:me. Mo nakana:ma: aleeki ota: pupana:e leekeme. ³⁵Pate koto natena: kone Leibenima:ta: mo wape da:peda:pe piki o au au leke nanikosi hali ekimanu make mo au au leke wanda: ma:na: paeyao siki make kutupa mo punu piki sipisipi paeyao make yata:po miekeme. Kutupa ipika: weki tonu paeyaoma: handeteke haena: laata: ³⁶Dieikope mina:pa:lao koto au au leke ma:na:manu mea nate tepona: polo pieke tupu: papate mea pemekeme. Kutupa Dieikopema:ta: mo hande mina:pa:laeyeke au au na leke ma:na:manu handeteke hayekeme.

³⁷Dieikopema:ta: mo ta:ta: ta:ta: piki ti palekemanu mea hake pu lopa lopa pina:ta: mandane yonkelekemanu loka:la: mepi piekeme. ³⁸Kutupa ipikana:ma:ta: do ti paleke manuta: mo ma:na: manuna: ikali no haemeke kawaso wieke alena: pua nokopeekeme. Ipirana:ma: koto pate wieke ekita: mo ma:na: manuma:ta: ikali nolo a:pa koto pate tia:tiki pieke piekeme. ³⁹Kutupa mo nanikosi manuma: mo ti palekemanu nokopeeke alena: tia:tiki pimikita: kota: mo panake mendia:tiki pimiki ikiki sunuta: au au la make wape wape piki ekimanu mondusia:wia:tiki pimikime.

⁴⁰Koto ekina: Dieikopema:ta: mo sipisipita: nanikosi yaapo na apa:take ta:ta: haena: laata: mo koto sipisipi paeyaoa: mo Leibenina: au au leke make punu piki sipisipimanu haya: nanema: leke popeleke yao haena: leekeme. Dupieke ekima:ta: ipika: ma:na:manu aneke hapu sa:mba:la:pa witolo hata: mo Leibenina: ma:na:manu ta:ta: putupa haena: leekeme. ⁴¹Kutupa mo hande panka wiki wanda: ma:na: manuna: puteke

pambiekeeki handolota: Dieikopema:ta: mo ma:na: manuma: ikali no haemeke kawaso wieke alena: tia:tiki pina: yeketa: mo ti paleke manuta: koto pate noka:pa:tiki piekeme. ⁴²Pate mo honkopu na hake ma:na:manu haemeke alena:ta: mo ti palekemanu na wia:tiki piekeme. Kutu pieketa: Leibenita: mo honkopu na hake ma:na:manu minolo hata: Dieikopeta: mo panka wiki ma:na:manu wia hayekeme. ⁴³Kutu pieke ekima:ta: Dieikopeta: hamoko tieke hayekeme. Ipirita: sipisipi pita: nanikosimanu make pa hameke e pokaasa: tapake make kemelomanu make donkimana make ota: wopu wia hayekeme.

Dieikope pindipa peekeeki

31 ¹Dieikopema:ta: mo Leibenina: ekiye tonuma: lemekeeki opieke ekita: dupae. Dieikopema:ta: mo nika: apa:ma: wia haya: ale paeyao ma:la:me laa Ipirita: hamoko hala: ekita: mo nika: apa:na:eki ma:la: ekima: pa:la:mee lemekeeki opiekeme. ²Kutupa make ipikana:ma: mo Leibenita: amba:ta: homu piekape ameta: leke tankema: handekeeki handekekeme. ³Koto ekina: mo Tekehalima: ipiki pa:ta: alota: Mo naka: apa:na: kenke nane make naka: tapake pa:ta: make paa pue. Kutupa Ita: neke yaapo halueke leekeme.

⁴Koto leeke Dieikopema:ta: Leisolo pita: Lia yaapo pa:ta: mo ipika: ma:na:manu hayeke alena: ipiki a:pa manda:hande pia:pa:peke laa pi tapaeyekeme ⁵Kutupa ipikana:ma: mo wanda: yaapo pa:ta: alota: Ipirika: apa:ma:ta: I pa:ta: amba: pia: tupu: homu na piki pa leke tankema: handa:la:eki Ima: handolome. Kutu pa:la:pate yaka apa:na: Koda:ma:ta: I yaapo hala:me. ⁶Yaka welema: ipilika: apa:na: e pokalo ekita: hone wilipime. ⁷Kutupa pua:pate ipikana:ma:ta: I makeao make yaka yenki manuta: hoto kiki yaapo natena: honditi pa:la:mee. Koto pina: kone Koda:ma:ta: ipikana:ma: I na hoeyaena: lea:me. ⁸Pa mo ipilika: apa:ma: alota: Mo au au lelie nanikosi manuta: naka: yenkie laa la:tiki pieketa: kota: mo ma:na: paeyaoma:ta: au au lekeeki mondu pamba:tiki piekeme. Kutupa paa alota: mo wape wape pilia: nanikosita: naka: yenkie pa la:tiki pia: dina:ta: kota: mo ma:na: paeyaoma:ta: wape wape pikieki homeke mondu pamba:tiki pia:me. ⁹Kota: Koda:ma:ta: mo naka: apa:na: ma:na: manuta: pao mea I pa:ta: ka:la:me.

¹⁰Mo ma:na:manu tit:a:la: kina:ta: Ima: dupiki upa pua:me. Mo tia:tiki pimi nanikosi halieki manuta: au au laa make wape wape pikieki homeke handoa:me. ¹¹Kutupa mo Koda:na: enisoloma: upama: I pa:ta: alota: Dieikope leeke Ima: Wae loa:me. ¹²Koto loeke alota: Handa:e. Mo tit:a:la: nanikosi halieki manuta: mo au au leke make wape wape piki ekimanu homekee. Dupita:la: ekita: mo Leibenima: neke pa:ta: pita:la:eki handolo hata: Ima: dupiki hau pina: alome. ¹³Ita: nakana:ma: mo hande toopita: hone u tiaasa: ale wina: la olipi oeta hola keke pi la: wi ale Bedele hama

pa:ta: peneme yao epoa: Koda:e. Koto ekina: ameta: mo neke mendia: kenke nane polena: tikitiki yae laa lea:me leekeme.

¹⁴Koto leeke Leisolo pita: Lia yaapoma: Dieikopena: pi hombo peaaso alota: Mo dikana:ma: dika: apa: pa:ta: mea:peke ale ma:nda: dia:me.

¹⁵Ipkana:ma: dikita: da ma:nda: wanda:ma: handala:me. Ipkana:ma:ta: diki tapao mia: manita: na:ta: pa:la:me. ¹⁶Mo Koda:ma: dika: apa:na: alemanu paeyao ma:la: ekita: dika:eki make diki wekiwandikina:eki konee. Koto ekina: mo Koda:ma: neke la ka:la:eki kone pie lepekeme.

¹⁷⁻¹⁸Koto ekina: Dieikopeta: mo ateka hayeke alena: Keinani nane poluekema: tikitiki yaeyekeme. Ipika: wekiwandiki make weteke tonu make mo kemelomanu manda pitaeyekeme. Kutupa ipika: ma:na:manu paeyao make mo ipika: Mesopoteimia hata: mieke alemanu paeyao mea pulu haena: leekeme. ¹⁹Leibenita: ipika: sipisipi manuna: itiki tunkulu pu moneayeke hoki nane haena: Leisoloma:ta: atekena: da pa:ta: pa wepia wieke koda:manu pake miekeme. ²⁰Dieikopema:ta: ipiki mina:pa:laasome laa Leibeni na opuaeyeke ekima:ta: Leibeni makeaeyekeme. ²¹Ipkana:ma:ta: ipika: alemanu paeyao mea ipupulo mina:pa:laeyekeme. Kutupa mo Yuptoitisi ikali yuma pua mo yu elimanu wiki Kilia:de kenke nane polueke alo pemekeme.

Leibenima: Dieikope telimea peekeeki

²²Nate tempo paeyeketa: Dieikopeta: pindipa pa:la:me laa ma:nda:ma: Leibeni la haleekeme. ²³Kutu pieke handaa ipika: haliweki hatuku hoto wataake hata: natena: Dieikope telia: mea pua mo yu eli hapeleke Kilia:de kenke pa:ta: pua teliminimikime. ²⁴Koto timbata: Koda:ma: Leibeni pa:ta: upama: alota: Nakana:ma: Dieikopena: ala:ta: ma:nda: mulueke alo hata: paala: tiaapeke hau ma:nda: ota: na pea:peke laa leekeme. ²⁵Dieikopema:ta: ipika: palai da manuta: mo pote pa:ta: a:eyekeme. Kutupa make Leibeni ipika: palai data: ipika: da haliweki ame^{le} mo pote eli wiki Kilia:de kenke pa:ta: a:eyekeme.

²⁶Leibenima: Dieikope pa:ta: alota: Nakana:ma: Ita: ekipeke makeao mo yaka wandiki yaapota: mo a:nda: pa:ta: dipula mina:la: wanda:wekima: handeke tupa: hatuku mea a:pa pelepe. ²⁷Ita: ekipeke makeao I na opuake yopusiki doda:pikima: a:pa pelepe. Nakana:ma: I lekena: yoluta: mo neke tapaaso hata: pota:na: ta:na:ma: homolo kida make tapekema: handeke ale make litolo hata: emelimanu lo tapaalo pua:me. ²⁸Nakana:ma:ta: yaka wandiki yaapona: wekiwandiki make yaka wandiki yaapo make a:taloe pi alo hata: nunu na piono lemee. Koto hauta: ota: ti na piki hau peleme. ²⁹Ima:ta: neke hoeyalo polo honkoputa: ula:pate naka: apa:na: Koda:ma:ta: ambanekе timba I kinki pitolo alota: Neke paala: tiaapeke hau ma:nda: ota: na pea:peke lea:me. ³⁰Ima: hone witolota: neketa: da a_j a:pawema: ta:na:ma: homolo hata: pelepe ekipeke ya da pa:ta: ua: koda: alemanu pake naa a:pa pelepe leekeme.

³¹Koto leeke Dieikopema: hombo peaaso alota: Yaka honema:ta: nakana:ma: naka: wandiki yaapo pao milipipatema: Ima: paala:ma: homoa:me. ³²Pate ma:nda: epima: naka: wepia wiki koda:manu wia haemeka:na:ta: kota: koto someta: lu homaena:e. Do dika: haliwekima: wekitisi haaso haena:ta: pa naka: alemanu weiya naka: ekita: mia:peke laa leekeme. Koto leekeeki Dieikopema:ta: mo Leisoloma: Leibenina: wepia wieke koda:manu pake neekeeki na handeekeme.

³³Koto leeke Leibenima:ta: Dieikopena: palai da pa:ta: pua weiya kutupa Liana: palai da pa:ta: make mo pa hameke e pokaasa: wanda: yaapona: palai da pa:ta: make pua weiyekepate ipika: wepia wieke koda:manu na handa: wiekeme. Kutupa Leisolona: palai da pa:ta: peekeme. ³⁴Leisoloma:ta: mo hande da pa:ta: wieke wepia wieke koda: manuta: mo kemelo ma:na:na: hoki manda yama pita:la: seama: handeke alena: u hayeke nu pa:ta: mendia ipikita: manda pua pitiekeme. Leibenima:ta: mo palai da pa:ta: weiyekepate na handa: wiekeme.

³⁵Leisoloma: ateke pa:ta: alota: Apa:o. I yaapo mineke na panka:peke. Mo naka: leke popelekena: I na tiao halo ekita: Ita: kaisepo da handolome laa leekeme. Kota: Leibenima:ta: weiyekepate ipika: wepia wieke koda:manu ota: na handa: wiekeme.

³⁶Kutu pieke handaa Dieikopeta: mineke tunkulu mea nalo hata: alota: Ima: ekipiki ata:ka: peaasa:eki polope laa mineke pankolo hata: lota: pitolo alota: Mo I telia: mea epele ekita: Ima: hando tombo ula: pi yambololo ekima: pie leeke pelepe. ³⁷Ameta: nakana:ma: yaka ala:ta: ala:ta: paeyao koto talo pelema: mo naka: da pa:ta: ula: ale manuta: hando ekimanu handa: wilipe. Naka: haliwekima: make yaka haliwekima: make handolota: epima:ta: ota: hau pa:la:mee lena:ma: do hamekena: mea wie.

³⁸Ima:ta: 20 bapina: neke yaapo haowa:me. Naka: sipisipi manuma: make nanikosi manuma: make ikiki pa epeke ombu mendiolo haememe. Kutupa make Ima:ta: naka: sipisipi hali ekimanu homeke ma:nda: ota: na lu noa:me. ³⁹Mo tikene ma:na: yeti sayalema: naka: sipisipi ma:nda: lu neeketa: kota: Ima:ta: ota: yaka kone epeatiki pua:me. Ima:ta: yaka pu hoeyaasoeki dia:me laa loluekema:ta: neke na a:pa wala:tiki pua:me. Kutupa nakana:ma:ta: mo timba o natena: pake na:tiki pia: ekita: I pa:ta: ota: ai koto kone epeae laa la:tiki pime. ⁴⁰Hoto anekema: mo natena:ta: nate titipuma: homa:la:eki mea:tiki pea timbata: kosa:ma: homa:tiki pitolo u pelia:peke na ya:tiki pia:me. ⁴¹Koto hauta: mo hande neke yaapo hatia pu haowa: 20 bapi tukiki pa:ta: pia:ekie. Ima:ta: 14 bapita: naka: wandiki yaapo muluekema: naka: e pokaoka:na: mo yunki mindiki hata: bapina:ta: naka: ma:na:manu ma:nda: muluekema: handeteke haowa:me. Kutu piono kone nakana:ma:ta: yaka yenkiti: hoto kiki yaapona: topo pime. ⁴²Mo yaka apa:tonu Eipoloha:ma: Aisa:ke yaapona: Koda: I yaapo na hata: yoluta: nakana:ma: Ita: amba: kone kiki hameke pono tapaaloo pime.

Pate Koda:ma:ta: yaka ka:nda: make Ima: pokoa: e make hando haota: ambaneke timbata: ipiki paeyaaso hata: I maleke lia pia:me leekeme

Dieikope pita: Leibeni yaapona: pi lo tonkaepekeeki

⁴³Leibenima: Dieikope pa:ta: hombo peaaso alota: Do wandiki yaapota: yaka wandiki yaapoe. Ipilika: wekiwandikita: yaka ekie. Kutupa do ma:na:manu paeyaota: yaka ekie. Handa:taa. Do ale paeyaota: yakaeki ya:la:me. Pate Ima:ta: do yaka wandiki yaapo make ipilika: wekiwandiki make pao muluekema:ta: hau ma:nda: pea:peke na ya:la: ekina:ta:

⁴⁴kota: neke yaapo a:pa:la:me laa pi tonkaluekema:ta: Ita: tikitiki yao halome. Ameta: mo dika: pi tonkao witolopa:eki niminao haluekema:ta: toopimanu mu momba:la hombuta: hapana:e leekeme.

⁴⁵Koto leeke Dieikopema:ta: niminao halo pieke toopi mea haena: laata: ⁴⁶ipika: haliweki pa:ta: alota: Mandane toopimanu mu hombuta: hape leekeme. Kutupa koto toopimanu mea hombuta: hayeke ale tea: naneta: iki paeyao pita: ne nemekeme. ⁴⁷Koto pateta: Leibenima:ta: Dieka Sahaduda leekeme. Kutupa Dieikopema:ta: Ka:lidi leekeme. ⁴⁸Leibenima: Dieikope pa:ta: alota: Do mu mombololopa: toopi manuma:ta: diki telipuna: hone u tialieke leekeme. Koto ekina: yeke koto pateta: Ka:lidi leekeme. ⁴⁹Leibenima: ombu alota: Diki ta:ta: pualu pupa:ka:na: maketa: Tekehalima: diki handeteke haena:e laa mo alena:ta: biki ma:nda: Misipa make leekeme. ⁵⁰Leibenima: pi paa alo alota: Nakana:ma: yaka wandiki yaapo epeke tupa: na handeteke hake o wanda: ma:nda: mu pika:na:ta: Ima:ta: na opulu polopate Koda:ma:ta: diki handa:la:me laa hone wia:peke.

⁵¹Dota: neke diki tukikina: Ima: mu mombololo toopi manue. Kutupa do toopita: niminapeke toopie. ⁵²Do mombololopa: toopimanu make do niminapeke ekina: toopi maketa: diki hone u tialo pa:la:ekie. Koto ekina: Ima:ta: neke hoeyaluekema:ta: do mombololopa: toopimanu ankulao na ipulueke. Kutupa nakana:ma: I hoeyaluekema:ta: do toopimanu o do niminapeke toopi ula:eki ankulao na a:pa:peke. ⁵³Mo Eipoloha:ma: pita: Neihoo yaapona: Koda:ma: dika: haumanu telipaena:e leekeme. Koto leeke ekina: Dieikopema:ta: mo ipika: apa: Aisa:kema: yeiya: lao yeni pu hayeke Koda:na: bikina: mo pi la: wipikieki opulueke laa keke pi la: wiekeme.

⁵⁴Kutupa ipikana:ma: ma:na: ma:nda: liata: mo potena: Koda: pa:ta: yeni hau pea ipika: haliweki wi la: meata: ne nemekeme. Ne no paeyaota: koto timbata: mo pote pa:ta: pelimikime. ⁵⁵Da kelepeeketa: Leibenima: ipika: wandiki yaapona: wekiwandiki make waneke yaapo make nunu peata: paa da poluekema: la:ka:la peekeme.

Dieikopema: Iso manda:hande puluekema: tikitiki yaeyeke ekie.

32 ¹Dieikope pota:na: pulu haena:ta: mandane enisolomanu manda:hande piekeme. ²Kutaa ipikana:ma: mo enisolomanu

hando hao alota: Doto: Koda:na: ta:ka:li dae laa Koto pateta: Mahaneimi leekeme.

³Dieikopema:ta: mo Idomo kenke nane hameke Iso pa:ta: pi mea polo pieke haliweki amba:la pulu haena: tapaeyekeme. ⁴I pikana:ma: mo haliweki pa:ta: dupa pua lapa:peke laa la halolo alota: Ita: naka: pi opua e pokaasa: some Dieikopema: yaka you hali Iso neke pa:ta: do pi lo tapaasome. Ita: ai na epoa: ekita: Leibeni yaapo hao ameta: paa la:ka:la ipulume. ⁵Ima:ta: kaomanu make donkimanu make sipisipimanu make nanikosimanu make pa hameke e pokaasa: wanda:hali make miniki ipulume. Ya tiekeo. Ita: ta:na:ma: homa handa: mina:lepe laa do pi tapaasome laa lapa:peke leekeme.

⁶Kutupa mo pi mea pemeke haliweki Dieikope pa:ta: paa la:ka:la ipulu alota: Nikita: naka: kame Iso pa:ta: pua lomeke handaa ipikita: neke manda:hande pulueke alo hata: amba: pota:na: ipula:me. Kutupa ipikita: 400 haliweki amele ipula:me laa lemekeme. ⁷Koto ekina: Dieikopeta: paala:ma: homolo hata: hone ti yokeekeme. Kutupa ipikana:ma:ta: mo ipiki amele haemeke wanda:hali make ipika: sipisipimanu make nanikosimanu make kaomanu make kemelomanu make tapake yaapo putupa: alu piekeme. ⁸Ipika: honema:ta: Isoma: mo titina: tapake a:pa hoeyaeya:ka:na:ta: kota: mo wetepena: ekita: pindipina:e hone wiekeme.

⁹Kutupa Dieikopema: yeni pitolo alota: Yaka mei Eipoloha:ma: pita: yaka apa: Aisa:ke yaapona: Koda:o. Yaka pi opie. Tekehalio. Nakana:ma: I pa:ta:ta: mo yaka kenke pa:ta: make yaka tapake pa:ta: make paa la:ka:la pue laata: Nakana:ma:ta: ala:ta: ala:ta: paeyao epealueke laa I la kimee. ¹⁰Ita: naka: e pokaaso hali hata: nakana:ma: I pa:ta: a:ta:ma: homa tamba: mina:la:eki make kima: na homa:la:eki make ki ekita: Ita: ana: na pa:la:me. Ima:ta: mone yopuluta: mo hande Diodani ikalita: ala:ta: ma:nda: na miniki pa tumapu piti homeke yumua:pate pa ame ipuluta: do tapake yaapo amele ipulume. ¹¹Koto ekina: ya Tekehalio Ita: yaka kame Isoma: pulu pa:la: ekina: I pa:ta:la:e. Ipikita: niki amele a:nda: pea niki paeyao make mo wekiwanda: make hoeyaaluekema: ipula: ekina: I paala: pita:la:mee. ¹²Nakana:ma:ta: I pa:ta: pi la: witolo mo ala:ta: ala:ta: paeyao epeao make kutupa Ima: monduma: monduma: pulua: wekiwandikina: wekiwandikita: ma:nda:ma: na yata:polo pa:la: tupu: mo dawala tea:na: ula: ikali houma: handekeeki kulueke laa la: wi pita: hone wie laa Koda: pa:ta: yeni piekeme.

¹³⁻¹⁵Koto timbata: koto pate peliolo hata:ta: Dieikopema:ta: hameke Iso pa halo pieke ma:na:manu dupa yata:po miekeme. Nanikosita: 200 wanda:eki pita: 20 halieki make sipisipita: 200 wanda:eki pita: 20 halieki make kemelota: 30 ikiki andu haleekeki pita: ika: ikiki tonu make 40 kaomanu make kiki yaapo kao halieki make donkitu: 20 wanda: ekimanu pita: kiki yaapo donki halieki make paeyao yata:po miekeme ¹⁶Kutupa

ipikana:ma:ta: ika: homeke tapake tapake sununa: haena: loma: loma: peata: homeke homekena:ta: hali homekema: handeteke haena: loma: loma: pina: leekeme. Kutupa mo haliweki pa:ta: alota: Iki amba:la pulu hata:ta: mo homeke homeke ma:na: tapakena: tukikina:ta: waleke uma: uma: pina: lapa:peke laa mana: leekeme. ¹⁷Kutupa mo titina: ma:na: mea peeke some pa:ta: alota: Mo yaka kame Isoma: neke manda:hande pea neke lota: pitolo Naka: you someta: epi ya:ka:ta:pe o Hane pulipe o Do ipulimi ma:na: manuta: epina: ekipe laa lota: pia:ka:na:ta: ¹⁸kota: nakana:ma: dupa hombo peaapeke. Ikita: mo naka: e pokaasa: hali Dieikopena: ekie. Ipikana:ma:ta: mo ipika: you some Iso pa:ta: pa hameke hala:la:eki tapaala:me. Kutupa Dieikope ipikita: nika: hoki nane ipula:me laa lapeke leekeme. ¹⁹Kutupa mo hoki pa:ta: hali make tepo peao hali pa:ta: make mo paeyao pa:ta: make homeke pi kone loma: loma: pitolo hata: alota: Iso manda:hande pimika:na:ta: dupa lapa:peke laa la halolota: ²⁰dupa make lapa:peke. Aowe. Naka: e pokaasa: hali Dieikopeta: nika: hoki nane kone ipula:me lapa:peke leekeme. Dieikopena: honema:ta: mo pa hameke hala:la: ale manuma: hamekena: puki epeao kutupa ipiki pua manda:hande pua:ka:na:ta: Ima: pua: hauta: pa paeyawalieke laa honema: piekeme. ²¹Koto ekina: mo pa hala:la: ale manuta: titina: pulu haena:ta: koto timba ipikita: mo ipika: palai da pa:ta: peliekeme.

Dieikopema: Penielo kenke pa:ta: tonka:neli piekeeki

²²Koto homeke timba koneta: Dieikope tiao ipika: wanda: yaapo make mo e pokaepeke wanda: yaapo make ipika: kiki yaapona: ankena: homeke wekiwandiki make mo Dia:boko ikali yuma: pa pena: tapaeyekeme. ²³Kutupa mo tapake tapaota: ipika: ala:ta: ala:ta: paeyao siki make tapaeyekeme. ²⁴Pate ipikita: ipika: siki pao hayekeme. Kutupa koto timbata: hali ma:nda: a:pa ipiki yaapo tonka:neli pitolo haena:ta: da kelepeekeeki teke pa:ta: mieke mina:pa:laluekema: ²⁵mo somema: mo tonka:neli pita:la: ekita: ipikana:ma: na bepolapeke ya:ka:ta:me laa handolo hata: kota: mo Dieikopena: pelimokona: lieke handaata: pelimoko yoka: endiaekekeme. ²⁶Kutupa mo halima: alota: Da ka:la:pa:la:me. I pono lae leeke handaa Dieikopema: hombo peaaso alota: Neke ai na tapake. I a:nda: epeaeka:na:ta: kota: neke tapaalueke leekeme.

²⁷Koto leeke mo halima: lota: pitolo alota: Naka: bikita: epipe leekeme. Ita: Dieikopee leekeme.

²⁸Kota: mo halima: alota: Ameta: naka: bikita: Dieikope dia:ya:lieke. Pa ekipeke nakana:ma:ta: Koda: yaapo make hali yaapo make tonka:neli pea bepolae ekina: naka: bikita: Isulaie leekeme.

²⁹Koto leeke Dieikopema: alota: Ameta: kota: naka: biki la kie leekepaté ipikana:ma: hombo peaaso alota: Ekiipeke nakana:ma: yaka biki opuluekema: alepe laa leekeme. Koto laata: ipikana:ma: Dieikope epeayekeme.

³⁰Kota: Dieikopema: alota: Ima:ta: Koda:ta: ota: leke popeleke pa:ta: handa: alu pua:pate Ita: na homeke pa halomee leekeme. Koto ekina: koto alena:ta: Penielo leekeme. ³¹Dieikopeta: Penielo mina:pa:laaso haena:ta: nate opeekeme. Ipikita: ipika: pelimokoma: yok: endiatiki peekeme. ³²Ame do maketa: mo Isulaina: monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikima: maketa: mo pelimoko tunala: pa:ta: hala: honkoputa: na no halememe. Pa ekipeke Dieikopeta: mo koto honkopuna: lieke ekina: pitelememe.

Dieikopema: Iso manda:hande piekeeki

33 ¹Dieikopema:ta: Iso ipika: 400 haliweki ame_{le} epemeeki hando haota: ipika: wekiwandikita: mo Lia make Leisolo make mo e pokaepike wanda: yaapo make teli pea haoma: haoma: pina: leekeme. ²Ipikana:ma:ta: mo e pokaeyeke wanda: yaapo ipilika: wekiwandiki ame_{le} titina: haena: laa koto hoki pa:ta:ta: Lia ipika: wekiwandiki ame_{le} haena: laata: mo Leisolo pita: Diosepe yaapota: sale nane haena: leekeme. ³Kutupa Dieikopema:ta: ipiki amba:la titina: pua mo ipika: hameke handa:tia pulu hata: hoto wataake hata:na: oni kenkena: panda: puniaeyekeme. ⁴Pate Isoma:ta: aiya ipiki manda:hande pulu pulu hata: ipika: kiki yaapo bao hameke hopulolo hata: nunu piekeme. Ipliliki telipuna: e lepekeme. ⁵Kutupa Isoma: lekema: lekema: pitolo hata: mo wanda:weki make wekiwandiki make handolo hata: alota: Do neke ame_{le} hala: wanda:halita: epi ameda ya:ka:ta:pe laa lota: piekeme. Dieikopema: hombo peaaso alota: Kameo. Dota: Koda:ma: apetolo hata: I ka:la: wekiwandikie leekeme. ⁶Kutupa mo e pokaepike wanda: yaapo ipilika: wekiwandiki ame_{le} a:pa panda: puniaemekeme. ⁷Kutupa Lia pita: ipika: wekiwandiki ame_{le} a:pa panda: puniaemekeme. Kuta ota: wetepenana: Diosepe pita: Leisolo yaapoma: a:pa panda: puniaepekeme.

⁸Isoma: lota: pitolo alota: Pa mo titina: manda:hande pua: tapaketa: kotota: eki laa pipe leekeme. Dieikopema: hombo peaaso alota: Kotota: nakana:ma: I pa:ta: ta:na:ma: homoelena: yeke tapao pua:me leekeme.

⁹Pate Isoma: alota: Kameo. Ita: ana:na: wia haloma: naka: wia hale ekita: naka: kone wia hae laa leekeme.

¹⁰Dieikopema: alota: Pilisi ota: dia:me. Nakana:ma: I pa:ta: ta:na:ma: homeka:na:ta: kota: yaka pa hameke kitolo alemanu mie. Ameta: nakana:ma: I pa:ta: homu wopu pitele ekita: kota: mo naka: leke popeleke handolo ekita: mo Koda:na: leke popeleke handeke nono pita:la:me.

¹¹Koto ekina: pilisio. Do Ima: mea a:palo pa hameke kitolo ale manuta: a:pa:la:me laa mie laata: Koda:ma:ta: I pa:ta: a:ta:ma: homolo hata: mo Ima: weiyua: alemanu paeyao ana:na: kia:me leekeme. Dieikopema:ta: hameke honke la:tia puoopu haota: Isoma: wetepena: miekeme.

¹²Isoma: alota: Ameta: kota: pana: tikitiki yae. I amba:la polueke leekeme.

¹³Koto leeke Dieikopema: hombo peaaso alota: Yaka hosiki wekiwandikita: soka:la:ma: homa:la: ekita: naka: handeleme. Kutupa mo sipisipi pita: kao kemboko ankula: ankula: make hone wia:peke ya:la:me. Ikita: pa mo nate homeke sikina: kone mo ma:na:manu lu yombutia poma:ka:na:ta: kota: paeyao siki homilimikie. ¹⁴Koto ekina: pilisi neke amba:la pue. Ita: neke telia: mea yopusiki mo yaka ma:na:manu make mo wekiwandiki ame^{le} honkopu hao kone a:pa mo Idomo da a:pa tolu minuluekee leekeme.

¹⁵Koto leeke Isoma: alota: Kota: a:pa:la:ma: neke tamba: mina: mo yaka mandane haliweki mina:pa:lanoe leekepate Dieikopema: hombo peaaso alota: Ima:ta: kotoeki hone pieke na loa:pate pa mo naka: ta:na: pa:la:eki homekena: loa:me leekeme. ¹⁶Koto ekina: koto natena:ta: Isota: Idomo poluekema: peekepate ¹⁷Dieikopeta: Sakodo nane peekeme. Koto pateta: ipika: da a:eya make ipika: ma:na: manuna: kalale da sunu make a:eyaeyekeme. Koto ekina: yeketa: koto pateta: Sakodo leekeme.

¹⁸Dieikope mo Mesopoteimia haota: mo Keinani kenke pa:ta: Sekeme daoni pa:ta: epeke tupu: opolo epeekeme. Kutupa ipika: palai da manuta: mo daonina: hama: ma:nda: pa:ta: a:eyekeme. ¹⁹Kutupa ipikana:ma:ta: koto hama:ta: Sekemena: atekte Hamona: tapakena:eki 100 silipa manima: hambeekeme. ²⁰Koto pateta: oloda ma:nda: a:eya bikita: mo Isulaina: Koda:na: biki ma:nda: Elo wina: leekeme.

Daena lumea peekeeki

34 ¹Nate ma:nda:na:ta: mo Lia Dieikope yaapona: waneke Daenata: mo Keinani wanda:weki handolo peekeme. ²Kutu piekepate mo da kenke pa:ta: you hali hayeke Hipu hali Hamona: eiyeye Sekemema: hando haota: Daena: pake lumea peekeme. ³Pate ipikana:ma: mo wandikita: ota: wandiki seliapo yeke handaa mo wandiki pa:ta: pukima: homeekeme. Koto ekina: ipikana:ma: mo wandikina: puki epealuekema: taapeekeme. ⁴Kutupa ipika: atekte pa:ta: alota: Apa:o. Koto wandikita: yaka wanda: haena: yeke mealena: hone witolome leekeme.

⁵Dieikopema:ta: waneke pa:ta: yaala:piki hau piekeeki handeekepate ipika: weki tonuta: oni hama:manu pa:ta: ipika: ma:na:manu handetekete halo pemeke ekiyalu pa hando hayekeme. ⁶⁻⁷Kutupa mo Dieikopena: eiyeye tonuta: oni hama:manu pa:ta: hao honda: pambolo ipulu haena: kone mo Sekemena: atekte Hamota: Dieikope yaapo pi lolueke alo hata: opolo peekeme. Kutu piekepate mo weki tonuma:ta: Sekemema: Dieikopena: waneke lumea pa:la: ekita: ota: dupiki hau pa:la: ekita: mo Isulai wanda:hali pa:ta: yala: peake hau pa:la:me laa tola:tia pominolo hata: tetoma: homemekeme. ⁸Hamoma: Dieikope pa:ta: alota: Yaka weki Sekemema:ta: naka: wandikina: da ota: homa:la:me. ⁹Pilisio. Mina: lae. Kutupa naka: wanda:hali make yaka wanda:hali make mu alu alu pu hala:

pa:la: tupu: dikana:ma: pi lo tonkao u pana:e. ¹⁰Kutupa neketa: do yaka kenke pa:ta: hata:ka:na: naka: hone pa:la: alena: hata: mo ala:ta: ala:ta: pa topo topo pea naka: kenkemanu hamba wia halena: loa:me leekeme.

¹¹Kutupa Sekemema: Daenana: ateke make beliki tonu pa:ta: alota: I pa:ta: a:ta:ma: homa yaka honke aloeki peaemeka:na:ta: kota: Ima:ta: mo ika: hone pa:la: alemanu kulueke. ¹²Ika: ana:ta: ota: muluekema: ika: hone pa:la: tupu: pa kitolo alemanu muemena: kota: mo wandikina: yenkiti: ika: hone pa:la: tupu: make pa mina:liaemeka:na: kota: pa pina:ma: mo wandiki homeke ota: muluekema: hone witolome leekeme.

¹³Pate Sekememata: ika: ana: Daena yala: peake hau pieke handaa mo Dieikopena: eiyeketona:mo Sekeme pita: ipika: ateke Hamo yaapo pa:ta: yayapiki tupu: hombo peaemekeme. ¹⁴Ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: Nika: ana:ta: mo sekemesaisi hau na pa:la: halima: mia:peke na ya:la:me. Kotota: niki yala: tieke piki haue. ¹⁵Nikana:ma:ta: niki poloma: tupu: naka: haliweki paeyao sekemesaisi hau pimika:na: homeke a:pa:la:me lolumeke. ¹⁶Kutu pimika:na:ta: nikana:ma:ta: wanda: mu alu alu pita:la: ekita: a:pa:la:me lolumeke. Kutupa nikita: iki amele homeke wanda:hali hao polumeke. ¹⁷Pate do nikana:ma: aloma: tupu: sekemesaisi hau na pimika:na:ta: kota: mo wandiki pao mea mina:pa:lao polumeke lemekeme.

¹⁸Dupiki pima:ta: Hamo pita: eiyeketona: Sekeme yaapoma:ta: a:pa:la:me hone wipikime. ¹⁹Koto ekina: mo pa:pa:na: wekima:ta: Dieikopena: waneke pukima: homeekeeki yalo mo pia:peke lemeke ekita: nateleke ma:nda: na paeyaeyekeme. Ipikita: mo ipika: tapake tukiki pa:ta:ta: you some hayekeme.

²⁰Kota: Hamo pita: ipika: eiyeketona: Sekeme yaapota: mo ika: pi hotu haemeke alena: mo daoni pota: kake pa:ta: pua mo ipilika: daoni haliweki pa:ta: dupiki pimanu lepekeme. ²¹Do haliwekiti: homu pelemememe. Do niki haloma: kenke pa:ta: niki amele hata: pa pomina: lomana:e. Do nika: kenketa: iki make ana:na: halimikie. Kutupa nikana:ma: ika: wandiki tonu hapua meata: ikana:ma: nika: wandiki tonu make hapua mea:tiki pina:e. ²²Kutu pulu poloma:pate do haliwekima:ta: niki amele hata: homeke wanda:hali hamana:e alemepate ekia:nda: homeketa: iki peleme tupu: nika: haliweki paeyao make sekemesaisi hau puma:ka:na: homeke a:pa:la:me alemememe. ²³Kutu puma:ka:na:ta: kota: ika: ma:na:manu paeyao make ika: wia haleme alemanu paeyao make nika:eki dia:ya:liepe. Koto ekina: niki amele haena: lomana:e lepekeme. ²⁴Kutupa mo daoni pa:ta: haemeke haliwekima:ta: Hamo pita: Sekeme yaapoma: lepeke ekita: a:pa:la:me laa iki paeyao siki sekemesaisi hau pimikime.

²⁵Hoto tepo hao mo haliweki koto sekemesaisi hau pimiki ekima: tanda pa pitolo haena:ta: Dieikopena: eiyeketona: yaapo mo Daenana: beliki Simiono pita: Lipai yaapoma: ipilika: bainasi yaapo mina oni daoni pa:ta: pepekeme. Mo weki yaapoma:ta: mo wanda:halima: ata:ka: piki

hone ma:nda: wiaama:na: yeke pa ota: hone wia peke nono pea pua mo haliweki paeyao lia²⁶ make mo Hamo pita: Sekeme yaapo make lipikime. Kutupa Daena mo Sekemena: da pa:ta: pitieke alena: pao hatuku pepekeme.²⁷ Mo haliweki lu paeyaepeke hoki naneta: Dieikopena: ekiyeke titi mandane weki tonuma:ta: ika: ana:na: yala: mieke ekina: hombo peaaso hata: mo daoni teke puleke laemekeme.²⁸ Ikana:ma:ta: mo ma:na:manu make kaomanu make donkimani make oni daoni pa:ta: wieke alemanu paeyao make oni hama: nina: hayeke alemanu paeyao mea pemekeme.²⁹ Ikana:ma:ta: mo yenki tieke peke alemanu paeyao mea wanda:weki make mina kota: ika: da pa:ta:manu wieke alemanu paeyaosiki make mea pemekeme.

³⁰ Dieikopema: Simiono pita: Lipai yaapo pa:ta: alota: Ipilikana:ma:ta: I pa:ta: ka:nda: mea kelepeme. Ameta: mo Keinani wanda:halima: make Petese wanda:halima: make do kenke pa:ta: haleme wanda:hali paeyao sikima:ta: I pa:ta: honditi pilimikie. Koto wanda:hali paeyoma: apa:tao I ame:le a:nda: puluekema: pimika:na:ta: kota: Ita: hali wopu dia:yalo hata: do yaka tapake paeyao ta: hoeyaalimikie.³¹ Pate mo hamala:ma: hombo peaaso alota: Dikana:ma:ta: dika: ana:ta: pa koto hali yola:la: wanda: tupa: haena: lena: lapeke na yala:me lepekeme.

Bedele haena: Koda:ma: Dieikope epeayekeeki

35 ¹ Koda:ma: Dieikope pa:ta: alota: Koto kone Bedele nane pua hapeke. Koto pa:ta:ta: neke mo hande naka: kame Iso paala: hao pindipa yapeke handa neke pa:ta: peneme yaowa: Koda: I pa:ta: oloda a:eya:peke leekeme.

² Koto leeke Dieikopema: ipika: tapake make mo ipiki ame:le apa:tao haemeke tapake pa:ta: make alota: Mo ika: wia haleme da ma:nda: wanda:halina: wepia ula: koda:manu mea baapee. Kutupa make ikana:ma:ta: iki tikitiki yao mo haj na taleke aka:manu yama:pa:peke.

³ Nikita: do pate mina:pa:lao mo Bedele nane puluma:me. Koto pateta: mo Ima: ka:nda: tua: natena: I tamba: mea make mo I pomua: ale pa:ta:manu I yaapo hao haya: Koda: pa:ta: oloda a:eluekema: loa:me leekeme.⁴ Koto leeke mo wanda:halima:ta: ika: wia haemeke da ma:nda: wanda:halina: wepia ula: koda:manu paeyao make mo ika: pankemeke haleke halimanu make paeyao Dieikope pa:ta: halemekeme. Kutupa ipikana:ma: koto alemanu paeyao mo Sekeme hayeke pei teke pa:ta: hoiyekeme.

⁵ Mo Dieikope ipika: weki tonu ame:le mina:pa:laaso haena:ta: mo teke pa:ta:manu hao yapeke daonimanu pa:ta: haemeke wanda:halima:ta: pa paala: tieke pieke handaa mo tapake na telia: mea pemekeme.

⁶ Kutupa Dieikopema:ta: ipika: wanda:hali paeyao ame:le Lusu opolo epemekeme. Ameta: oni Keinani kenke pa:ta: Bedele leleme alena: loa:me.

⁷ Ipihana:ma:ta: koto pate oloda a:eyaata: mo koto pateta: Bedeleno:

Koda:na: biki tapu wiao leekeme. Pa ekipeke koto pateta: mo hande ipiki ipika: hameke paala: hao pindipa peeke handa Koda: ipiki kone peneme yaeyeke alena: leekeme. ⁸ Amba: koto pateta: mo hande hosiki ya:na: kone mo Lepekana: pa hameke e pokao hayeke wanda: Debota homeeke handaa mo Bedele ka:wa: nanema: tilao mo pei teke ma:nda: pa:ta: hoimiki yeke handa bikita: E Ala: Peie lemekeme.

⁹ Kutupa Dieikope mo Mesopoteimia mina:pa:lao epeeketa: Koda:ma: ipiki pa:ta: paa peneme yao pua ipiki epeayekeme. ¹⁰ Koda:ma: ipiki pa:ta: alota: Naka: bikita: Dieikope ya:la:pate ame do kini peata: Isulai lena:e leekeme. Koto ekina: Koda:ma:ta: ipika: bikita: Isulai leekeme. ¹¹ Kutupa Koda:ma: ipiki pa:ta: alota: Ita: Aneke Wele Wopupiki Koda:e. Wekiwandiki wopu mendia:peke. Tutu manuta: neke pa:ta: yama: monduma: monduma: pilieke. Kutupa neketa: kini hali manuna: apa:mei halipikie. ¹² Ima:ta: mo Eipoloha:ma: pita: Aisa:ke yaapo pa:ta: haloa: kenketa: neke pa:ta: kulueke. Kutupa make naka: hoki nane monduma: monduma: pilimi wekiwandiki pa:ta: make halueke leekeme. ¹³ Kutupa Koda:ma: ipiki mina:pa:laeyekeme. ¹⁴ Koto pate mo hande Koda:ma: ipiki pa:ta: pi la haleeke alena:ta: Dieikopema: niminapeke toopi noka:pa olipi oeta make waini ikali make hola dota: yakopiki alena:e laa pi wiekeme. ¹⁵ Koto pateta: biki Bedele leekeme

Leisolona: homeekeeki

¹⁶ Dieikope ipika: tapake ame^{le} Bedele mina:pa:lao mo Epa:ta: poluekema: pa hosiki papate leke wina:ta: Leisolo ipika: weki mulu pieke nate minolo hata:ta: weki hoki nalo hata: make ka:nda: tieke miekeme. ¹⁷ Mo weki hoki ota: hoke tupa: neeke dina: mo weki meao hayeke wanda:ma: alota: Leisololo. Hali weki ma:nda: yaska:ta:ma: paala:ma: na homa:pee leekepate ¹⁸ mo Leisolota: homolo pulu hata: ipika: paeyaaso pomo minolo hata:ta: ipika: wekina: bikita: Benomi leekeme. Pate pa atekema:ta: biki Benisamini leekeme.

¹⁹ Leisolo homea: dina:ta: mo Epa:ta: nane pula: pota: tea:na: hoimikime. Ameta: Beteleha:ma: la:leme alena:e. ²⁰ Dieikopema:ta: niminaasa: toopi ma:nda: koto alena: nokopeekeme. Kutupa ame do make Leisolona: lapa: pa:la: alena:e laa walo hala:me. ²¹ Kutupa Dieikopema:ta: mo Edana: oli ya pa:ta: haliao peke hokulupeke da tea: nane ipika: palai damanu a:elo peekeme

Dieikopena: eijke tonu

²² Dieikope koto kenke pa:ta: haena: Lubenima:ta: ipika: apa:na: e pokaeyeke wanda: Biliha yaapo loke apa:taeyekeme. Koto ekita: Dieikopema: opuata: mineke tieke wopu pankeekeme.

Dieikopeta: weki kiki yaapona: ankena: yaapo pea mondu wiekeme.

- ²³ Liana: weki tonuta: Lubeni hande Dieikopena: mupeke weki make Simiono make Lipai make Diuda make Isaka make Sebuloni make yekeme.
- ²⁴ Leisolona: eiyek yaapota: Diosepe pita: Benisamini yaapoe.
- ²⁵ Mo Leisolona: pa hameke e pokaeyeke wanda: Bilihana: eiyek yaapota: Da:ni pita: Na:petali yaapoe.
- ²⁶ Mo Liana: pa hameke e pokaasa: wanda:na: eiyek yaapota: Ka:de pita: A:sia yaapo yekeme.
Do wekitonu paeyaota: mo Mesopoteimia nane hata: mendieke weki tonue.

Aisa:kena: homeekee

²⁷ Dieikopeta: atek Aisa:ke haya: nane peekeme. Kotota: mo Ma:mote da Hebotoni nanema: atek Aisa:ke pita: Eipoloha:ma: yaapo hao hayeke alena:e. ²⁸ Aisa:keta: 180 bapi hao ²⁹ ota: koke yaa homeekeme. Kutupa ipika: weki Iso pita: Dieikope yaapoma: hoipikime.

Isona: monduma: monduma: pieke wekiwandiki

36 ¹Dota: mo hande Iso o biki ma:nda: Idomo la:la: somena: monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikina: bikie. ² Isoma:ta: Keinani wanda:weki miekeme. Ma:nda:ta: Hidi hali Ilonona: waneke Ada miekeme. Kutupa mo Hipu hali Sibionona: eiyek Anana: waneke Oholibama make ³ Nebeiotona: beliki Ba:sema:deta: Isima:elona: waneke make miekeme. ⁴ Titina: wanda: Adama:ta: Elipa:se mendiaekekeme. Ba:sema:dema:ta: Leuelo mendiaekekeme. ⁵ Kutupa Oholibamama:ta: Dieusi make Dialamo make Kota make mendiaekekeme. Do weki paeyaota: mo Keinani kenke pa:ta: hata: Isona: mendiaeeme weki tonue.

⁶ Kutupa Isoma:ta: ipika: wanda:weki make eiyek tonu make waneke tonu make ipika: da pa:ta: haemeke wanda:hali paeyao make ipika: ma:na:manu make mo Keinani kenke pa:ta: hata: mieke alemanu paeyao tonka:na: mea hameke Dieikope mina:pa:lao mo kenke ma:nda: pa:ta: peekeme. ⁷ Ipiki mina:pa:laeyeke ekita: mo Dieikope ipilik haepeke kenketa: ne doka:tiki yeke piekeme. Ipilika: ma:na: manuta: wotu talao handolo hata: homeke pa:ta: hapeke na yekeme. ⁸ Koto ekina: Isota: mo Idomona: pote eli pa:ta: pu hayekeme.

⁹ Dota: mo hande Idomo wanda:halina: apa:mei Isona: monduma: monduma: pieke wekiwandikina: wekiwandikie.

¹⁰ Isona: weteke Adama:ta: weki homeke Elipa:se mendiaekekeme. Kutupa weteke ma:nda: Ba:sema:dema:ta: weki homeke Leuelo mendiaekekeme.

¹¹ Isona: eiyek Elipa:sema:ta: weki yunki hata: mendiekeme. Ika: biki manuta: Temani make Oma make Sepo make Ka:tamo make Kena:se makee.

- ¹² Kutupa Elipa:sen: pa hameke e pokaeyeke wanda: ma:nda:
Timinama:ta: ipiki pa:ta: weki homeke A:ma:leke mendiaeckeme.
- ¹³ Kutupa Isona: eijke Leueloma:ta: weki tonkopu mendiekeme. Ika:
biki manuta: Nahati make Sita make Siama make Misa makee.
Ikita: mo Ba:sema:dena: wekina: eijke tonue.
- ¹⁴ Isona: weteke ma:nda: Oholibamama:ta: weki tepo mendiaeckeme.
Ika: biki manuta: Dieusi make Dialamo make Kota makee.
Oholibamama:ta: mo hande Sibionona: eijke Anana: wanekee.
- ¹⁵ Dota: mo Iso pa:ta: yama: epemeke tapake you hali manue.
Mo Isona: mupeke weki Elipa:seta: do tapake manuna: apa:meie.
Temani make Oma make Sepo make Kena:se make ¹⁶Kota make
Ka:tamo make A:ma:leke makee.
Do tapake manuta: mo Isona: weteke Ada pa:ta: yama: epemeke
tapake manue.
- ¹⁷ Isona: eijke Leuelo pa:ta: yama: epeeke tapaketa: Nahati make Sita
make Siama make Misa makee. Do tapake manuta: Isona: weteke
Ba:sema:de mendiaeckeme ekie.
- ¹⁸ Dota: mo hande Anana: waneke Oholibamama: Isona: mendiaeckeme
weki tonuna: tapakemanue. Dieusi make Dialamo make Kota
make mendiaeckeme
- ¹⁹ Koto tapake paeyaota: Iso pa:ta: yama: epemeke tapakemanue
Seiyana: monduma: monduma: pieke tapakemanu
- ²⁰ Mo Idomo kenke kini pea haemeke tapakemanu ika: apa:meita:
mo Ho hali Seiyana: monduma: monduma: pieke wekiwandikina:
wekiwandikie. Koto tapake manuna: apa:meina: biki manuta: doe.
Loutani make Soubalo make Sibiono make Ana make ²¹Disiono
make Esa make Disiana: makee.
- ²² Loutanita: mo Hoti pita: Hemane yaapona: apa:meie. Kutupa
Loutanina: belikita: Timinae.
- ²³ Soubalota: mo Elipani make Manahati make Ebalo make Siepo make
Onamo make paeyaona: apa:meie.
- ²⁴ Sibionota: weki yaapo Aiyali pita: Ana yaapo mendiekeme. Anata: mo hande
atekena: donkimana mo hande hapu hayeke alema: handeteke hata: mo

- titipu piki ikali opeekeeki handa: wieke somee. ²⁵Anata: mo Disionona: atekkee. Anama:ta: wandiki ma:nda: Oholibama make mondu wiekeme.
- ²⁶Disionota: do tapake manuna: apa:meie. Hemedani make Esibani make Itidani make Dietani makee.
- ²⁷Esata: mo Bilihane make Sapani make Akane make koto tapake manuna: apa:meie.
- ²⁸Disiana:ta: mo Usu pita: Atani tapake yaapona: apa:meie.
- ²⁹⁻³⁰Koto mo hande Idomo kenke pa:ta: haemeke Ho tapake manuna: bikie. Loutani make Soubalo make Sibiono make Ana make Disiono make Esa make Disiana: makee.
- Idomona: Kinimanu**
- ³¹Amba:ta: mo Isulai wanda:halita: kinimanu ma:nda:ma: na handeteke haena:ta: mo Idomo kenke pa:ta: kini pieke kini manuna: bikimanu doe.
- ³²Beona: ekiyeke Belata: mo Idomona: kini hali hayekeme. Ipika: daonina: bikita: Dinihabae.
- ³³Bela homeeke dina:ta: Sitana: ekiyeke Diobabema: anketek mea kini hali hayekeme. Ipika: daonita: Bositae.
- ³⁴Diobabe homeeke dina:ta: Husamima: ipika: anketek mea kini hali hayekeme. Ipika: mo Temani kenke pa:ta: epeeke somee.
- ³⁵Husami homeeke dina:ta: Bedadena: ekiyeke Hadadema: ipika: anketek mea kini hali hayekeme. Ipika: daonina: bikita: Apitie. Ipikanama:ta: mo Moa:be kenke pa:ta: mo Midiani tapake amele a:nda: pea bepolayeke somee.
- ³⁶Hadade homeeke dina:ta: mo Maseteka hali Samelama: ipika: anketek mea kini hali hayekeme.
- ³⁷Kutupa Samela homeeke dina:ta: mo ikali tea:na: hayeke Teihobodi daoni pa:ta: hayeke some Siauluma: ipika: anketek mea kini hali hayekeme.
- ³⁸Siaulu homeeke dina:ta: Akebona: ekiyeke Baele Hananema: anketek mea kini hali hayekeme.
- ³⁹Akebona: ekiyeke Baele Hanane homeeke dina:ta: Hadadema: anketek miekeme. Ipika: daonina: bikita: Pau. Ipika: weteketa: mo Mesahabena: waneke Matededen: waneke Mehetabelee.
- ⁴⁰Dota: mo hande Iso pa:ta: yama: epeeke tapake manuna: you haliwekina: biki manue.
- Timina make Alapa make Dietede make ⁴¹Oholibama make Ela make Pinono make ⁴²Kena:se make Temani make Mibisa make ⁴³Makediele make Itame makee.

Koto you haliwekimanu haemeke kenke manuta: ika: bikimanu yalao haemeke tapake manue.

Diosepe pita: ipika: hameketonu

37 ¹Dieikopeta: mo ipika: ateke hayeke Keinani kenke pa:ta: paa hayekeme. ²Kutupa dota: mo ipika: tapakena: tamenie.

Diosepeta: 17 bapina: pa:pa:na: weki hata: mo ipika: atekena: e pokaeyeke wanda: yaapo Biliha pita: Silipa yaapona: ekiye tonu amele mo sipisipimanu make nanikosimanu make handeteke haemekeme. Ipkana:ma:ta: ateke pa:ta: mo ipika: hameke tonuma: hoke tupu: pia:tiki pimiki ekina: pi mea a:pa:tiki piekeme.

³Dieikopema:ta: mo wekitonu anka:lopuna:ta: Diosepe pa:ta: homeke puki tieke wopuma: homeekeme. Pa ekipe mo wekita: ipiki koke nanema: mendozaeyeke weki yeke handa piekeme. Ipkana:ma:ta: mo wekina: ta:ta: ma:nda: piki au leke kosa: dau hokulupeke wepia haleekeme. ⁴Kutupa mo ipika: hameke tonuma: ika: atekema: Diosepe pa:ta: homeke puki tiekema: wopu homeekeeki hando haota: kota: ika: kame pa:ta:ta: honditi pitolo hata: homu piki pi manuma: na la halemekeme.

⁵Timba ma:nda:ta: Diosepema: upa pea mo ipika: hameke tonu laa haleeketa: kota: ikana:ma: ota: mineke leke ale panka a:nda: lia haemekeme. ⁶Ipkana:ma: alota: Mo Ima: pua: upa kelepono opua:pe. ⁷Niki paeyaota: oni e pa:ta: hata: widimanu tonkaaso haoma:me. Kutupa yaka widi tonkaaketa: tikitikina: tialao haya:me. Kutupa ika:eki manuma:ta: yakaeki popei yao hata: yaka widi tonkaake pa:ta: panda: puniaememe laa leekeme.

⁸Koto leeke mo hameke tonuma: lota: pitolo alota: Naka: honema:ta: neketa: kini hali hata: niki handeteke halipikie hone witelepe lemekeme. Koto ekina: mo ipika: upamanu tonka:na: mo ipikana:ma: a:pa la:tiki pieke pimanu tonka:na: opia:tiki pitolo hata: ikana:ma: ota: hoke mineke panka:tiki pimikime.

⁹Kutupa Diosepema: upa ma:nda: pea ipika: hameke tonu pa:ta: alota: Ima: upa ma:nda: dupa pua:me. Ima:ta: nate make kaisepo make kiki yaapona: ankena: homeke hombulanka:manu make handoa:me Kutupa moeki manuma:ta: I pa:ta: panda: puniaememe leekeme.

¹⁰Ipkana:ma: mo koto upata: ipika: ateke pa:ta: make la haleeke handaata: atekema: ipiki hando alo hata: alota: Kotota: ekipiki upa pea pelepe. Naka: honema:ta: naka: ama:ma: make naka: kame tonuma: make Ima: make neke pa:ta: a:pa panda: punialumekee laa alepe leekeme. ¹¹Diosepema: hameke tonuma:ta: ipiki pa:ta: wamili pimikipate atekema:ta: mo ekina: hone pa wia:tiki pu hayekeme.

Diosepeta: tapao Idiepi mea pemekiki

¹²Nate ma:nda:na: Diosepema: hameke tonuta: mo atekena: ma:na:manu handeteke halo oni Sekeme nane pua haena:ta: ¹³Dieikopema: Diosepe

pa:ta: alota: Yaka ta:na: pa:la: ekita: neketa: oni naka: kame tonuma: mo ma:na:manu handeteke haleme alena: Sekeme nane poelena:e leekeme. Koto leeke Diosepema: alota: Ita: poluekema: tikitiki yalome leekeme.

¹⁴ Ipika: atekema: alota: Mo naka: kame tonuta: epeke halemepe laa handolo puata: mo ma:na:manu epeke tupu: haemeka:na:ta: kota: paa la:ka:la I lolo a:pa:peke leekeme. Koto ekina: atekema: mo wekita: ika: haemeke Hebotoni hadipi mina:pa:lao peneyeke tapaaloo peekeme.

Diosepeta: mo Sekeme opolo pua ¹⁵mo pate pomu lopolo haena: hali ma:nda:ma: handa: u hao lota: pitolo hata: alota: Neketa: aleke weitolole pipe laa leekeme.

¹⁶ Mo wekima: hombo peaaso alota: Mo yaka kame tonu ika: ma:na:manu handeteke haleme pa:ta: weitolome. Koto ekina: mo iki haleme pa:ta: handeka:na:ta: I la kie leekeme.

¹⁷ Mo halima: alota: Ikita: amba: pelememe. Ikita: mo Dodani nane puluma:me lemeeki opua:me leekeme. Koto leeke Diosepeta: hameke tonu telimea pua Dodani pua handa: wiekeme.

¹⁸ Mo hamala: hamala:ma:ta: Diosepe papate leke epeekeeki hando haota: ai na opolo epeke haena: kone pi lo tonkaasota: lu homaamana:e laa lemekeme. ¹⁹ Ika: ika: kone la alu alu pitolo hata: alota: Hande upa pu hala: some ipula:mee. ²⁰ Ameta: ai lu homao ipika: loketa: oni naku ikali hapupapeke ekimanu ma:nda: pa:ta: lu baamana:e. Ipikita: tikene ma:na:yeti sayale ma:nda:ma: lia pa:la:me lomana:e. Kutupa ipika: upama: walea:eki manuta: pilia:eki handomana: loa:me lemekeme.

²¹ Lubenima: mo lemekeeki opu hao Diosepe tamba: muluekema: yeke alota: Na lumana: pipe. ²² Tanda ma:nda: na haleketa: pa do hapekena: ula: naku pa:ta:manu lopamana: pipe leekeme. Lubenima: koto leeke ekita: mo weki pa:ta:la: mea atekete hala: nane paa tapaalueke hone witolo hata: leekeme. ²³ Diosepe mo hameke tonu haemeke alena: opolo epeeketa: mo wekina: ta:ta: ma:nda: piki au leke kosa: dau hokulupeke titipula: mea baemekeme. ²⁴ Kutupa mo weki meata: mo ikali na pitieke naku pa:ta: mea baemekeme.

²⁵ Koto hoki nane ikita: ne nalo pitina:ta: koto kone mo Isima:elo tapake haliweki Kilia:de hao Idiepi nane yapemeeki handemekeme. Ika: kemelo manuta: mo ne tende peaasa: alemanu make totopo piki ti pankekemanu make mu wia yapemekeme. ²⁶ Diudama: ipika: hameke tonu pa:ta: alota: Mo nika: kame lia a:mbaoma:ka:na:ta: aleke ota: handa: uluma:pe. ²⁷ Pao: Do Isima:elo tapakema: hambena: tapaamana:e. Kutu puma:ka:na:ta: kota: ipiki na hoeyaalumeke. Pa ekipeke ipikita: nika: kame make homeke loke we konee leekeme. Koto leeke ipika: hameke tonuma:ta: a:pa:la:me lemekeme. ²⁸ Kutupa mo Midianina: ala:ta: ala:ta: tapao hala: haliweki epemeketa: mo hamala: hamala:ma: Diosepe oni naku pa:ta: yola: mea mo Isima:elo tapake pa:ta: 20 silipa manima: mea tapaemeke handaa mo haliwekima:ta: hatuku Idiepi nane pemekeme.

²⁹ Kutupa Lubenita: oni naku pa:ta: a:pa handeke pate Diosepe na pitiekeeki hando haota: a:ta: pitolo hata: ipika: aka:manu sinki piekeme. ³⁰ Ipikita: ipika: hameke tonu pa:ta: pua alota: Mo wekita: hande naku pa:ta: na pila:ma: Ima:ta: eki pulua:pe leekeme.

³¹ Koto ekina: mo hameke tonuma: nanikosi ma:nda: lia Diosepina: hokulupeke kosa: dauta: oni ma:na: we kita kita pimikime. ³² Kutupa mo dauta: ateka pa:ta: mea pua alota: Do dauta: handa: uma:mee. Naka: wekina: eki ya:ka:ta:pe laa lota: pimikime.

³³ Mo atekema: eiyekena: eki ya:ka:ta:me laa handa: u hao alota: Aowe. Ipika: ekie. Mandane tikene ma:na:yeti sayalema: lia pia:ka:ta:me. Yaka weki Diosepeta: sinki sinki pea wia pia:ka:ta:me leekeme. ³⁴ Koto ekina: Dieikopema:ta: a:ta:ma: homolo hata: ipika: aka:manu sinkipa busa: pitikimanu yameekeme. Ipkana:ma:ta: nate hokuluna: eiyeke homa: wia pitu hayekeme. ³⁵ Kutu pieke ipika: eiyeke tonuma: make waneke tonuma: make atekena: puki epealo epemekepate pa mo ipiki epeaasa: ekita: kiaaso hata: alota: Oni homo hala: kenke pa:ta: pulu maketa: yaka wekina: homa: pa upaleke polueke leekeme. Koto ekina: eiyeke Diosepina: homa: pa utia peekeme.

³⁶ Kutu pitolo haena:ta: mo Midiani tapakema:ta: oni Idiepi pua Diosepeta: mo kinina: da handeteke haena: leeke you some ma:nda: Podipama: hambena: tapaemekeme.

Diuda pita: Teima yaapo

38 ¹Koto nate nina:ta: Diudata: hameke tonu mina:pa:lao mo Adalamo daoni hali Hita yaapo halo pu moneayekeme. ²Koto pateta: Diudama:ta: Keinani hali ma:nda: Suana: waneke handeekeme. Kutupa mo wandiki meata: ³hali weki mondu wiaota: bikita: Ea leekeme. ⁴Weki loke paa lombaata: hali weki ma:nda: mondu wiata: ipika: bikita: Onane leekeme. ⁵Kutupa weki ma:nda: mendiata: bikita: Sela leekeme. Diudata: Kesibi haena: do weki Sela mondu wiekeme.

⁶Diudama:ta: ipika: mupeke weki Eana:ta: biki Teima leke wanda: meayekeme. ⁷Eana: hau manuta: ota: hoeyeke ekina: Koda:ma: ta:na:ma: na homolo hata: lu homaeyekeme. ⁸Koto ekina: Diudama: Eana: hameke Onane pa:ta: alota: Naka: kamena: wetekte kineke yaapo polu pue la alota: Mo hande nika: pi la: uluma: tupa: ipika: halikina: hameke hata: mo naka: kamena: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandiki haena: yeke loa:me leekeme. ⁹Pate Onanema:ta: mo wekiwandikita: ipika:eki dia:ya:lieke hone witolo hata:ta: mo hamekena: wanda: kineke yaapo polu puluta: hamekena: wekiwandiki ma:nda: na mendiaena: yeketa: ipika: hali hapeketa: kenkena: pao yapena: la:tiki piekeme. ¹⁰Ipkana:ma: kutupiki hau pieke ekima:ta: Koda: ta:na:ma: na homaeyeke handa Koda:ma:ta: ipiki make lu homaeyekeme. ¹¹Koto ekina: Diudama: meiyeke wanda:

Teima pa:ta: alota: Mo yaka weki Sela daena: hombota: naka: apa:na: da pa:ta: pa la:ka:la puata: kineke wanda: hapeke leekeme. Ipihana:ma: doeki leeke ekita: mo hande hameke yaapo pia: tupu: Sela make Koda:ma: lillekee laa paala:ma: homolo hata: leekeme. Koto ekina: Teimata: ipika: atekena: da paa la:ka:la peekeme.

¹² Natemanu hosiki haota: Diudana: wetekte homeekeme. Kutupa mo homa: wia pita paeyeketa: ipika pita: ipika: yankeke some mo Adalamo hali Hita yaapo Timina nane mo ipika: sipisipimanu itiki ponda:laeyeke nane pepekeme. ¹³ Kutupa ma:nda:ma: Teima pa:ta: alota: Naka: meita: mo Timina nane ipika: sipisipi manuna: itiki pondololo yopula:me laa leekeeki opiekeme. ¹⁴ Koto ekina: mo wanda:ma:ta: mo ipika: yamo hayeke kineke wanda:na: aka:manu topo pea ipika: leke popeleketa: dau sinkipikima: a:mbaota: mo Timina pula: pota:na: hayeke daoni Eneimina: pota: kake pa:ta: pua pitiekeme. Mo wanda:ma:ta: Diudana: wetete weki Selata: amba: daela:pate kone I na mina: ala:me hone wiekeme.

¹⁵ Kutupa Diudama: mo wanda: hando haota: ipika: leke popeleke a:mbaeyeke ekima:ta: pa yola:la: wanda: ma:nda: hone wiekeme.

¹⁶ Ipihana:ma: mo pota: tea:na: pua mo wanda: pa:ta: alota: A:pa:la:ma: naka: yenkiti: ekipa kulua:pe leekeme. Ipihana:ma:ta: mo wanda: ipika: meiwanda: ya:ka:ta:me hone na wiekeme.

Mo wanda:ma: hombo peaaso alota: Ita: aleke kilipikipe leekeme.

¹⁷ Mo halima: hombo peaaso alota: Ima:ta: mo yaka panake nanikosi ma:nda: tapanealueke laa leekeme.

Koto leeke mo wanda:ma: alota: A:pa:la:me. Kota: mo ma:na: ai na kiki halena:ta: aleta: ma:nda: amba:la: ta:ka:li wia hawano kilipikipe leekeme.

¹⁸ Mo halima: alota: Kota: mo ta:ka:li wia hawalo pele aleta: aleke kionope leekeme.

Mo wanda:ma: hombo peaaso alota: Mo ta:ka:li wia hawalo polo aleta: mo naka: pi lo tonkaaso hata: talao hale tombota: ipika: endu lopala: pu make mo naka: miniki hale tumapu tonka:na: make kie leekeme. Koto leeke mo ale manuta: mo wanda: pa:ta: haleekeme. Kutupa loke apa:tao mo wanda:ta: weki loke lombeekeme. ¹⁹ Kutupa Teimata: da pua mo dau sinkipiki mea bao mo kineke wanda:na: aka:manu paa pua mu pambaeylekeme.

²⁰ Diudama:ta: mo ipika: yankeke Hita pa:ta: alota: Mo hande Ima: diminaowa: nanikosi mea pua mo hande wanda: pa:ta: halolo hata: ya amba: hande ta:ka:li wia hawaloa: alemanu mea a:papeke laa leekeme. Hitata: koto leeke peekepate mo hande wanda: na handa: wiekeme.

²¹ Ipihana:ma:ta: mo Eneimi haemeke haliweki pa:ta: alota: Do hande pota:na: pitia: yola:la: wanda:ta: handoka:ta:pe laa lota: piekeme.

Mo haliwekima: hombo peaaso alota: Do pateta: yola:la: wanda: ma:nda: ota: na hala:me lemekeme.

²²Mo hande halita: Diuda pa:ta: paa la:ka:la pua alota: Mo wanda:ta: handa: wia:peke na ya:me. Kutupa make mo koto da haliwekima: make alota: Do pateta: yola:la: wanda: ma:nda: na hala:me laa lememe leekeme.

²³Koto leeke Diudama: alota: Mo wanda:ma: mo ale manuta: pa wia haena:e. Wanda:halima: diki kitaama:na: loa:me. Ima:ta: mo wanda:na: yenki haluekema: pua:pate mo wanda: taa na handa: wika:ta:me leekeme.

²⁴Kutupa kaisepo tepomanu paena:ta: Diuda pa:ta: ma:nda:ma: alota: Naka: mei wanda: Teimama:ta: hali yola:la: wanda:ma: handaaka:na: ameta: weki loke lomba:la:me leekeme.

Koto leeke Diudama: pi taka:lakema: alota: Koto wanda: mea pua tima: yankaa homena: lapa:peke leekeme.

²⁵Kota: mo wanda:ta: tima: yanka homaluekema: hama mea pulu haena:ta: mo wanda:ma: ipika: meiyike pa:ta: pi tapaaso hata: alota: Ita: do ale manuna: teke somema: weki mendiao pa:la:me. Koto ekina: do pi lo tonkaaso hata: talao hala: tombota: ipika: endu lopala: pu make do tumapu tonka:na: epina: ekipe laa handa:e leekeme.

²⁶Diudama: mo hande alemanu handolo hata: alota: Mo wanda:ma:ta: ota: tikitikina: pa:la:me. Ima:ta: mo yaka weki Selama: mina: lapeke ale kone pa Ima: pi la: ua:eki ata:ka: pealome leekeme. Koto ekina: Diudama:ta: mo wanda: yaapo loke paa na apa:taeyekeme.

²⁷Mo wanda: ipika: weki mulu pieke nate opolo epeeketa: hone yaapo wiki weki mendilieke laa handa: wimikime. ²⁸Kutupa mo wanda: weki hoki nalo pitina:ta: mo weki ma:nda:ma:ta: kiki epena: leeke handa mo weki meao hayeke wanda:ma: kiki yola: mea wepiki pu tunkilikima: tonkao alota: Doeki amba:la titina: ma:nda:la:me leekepate ²⁹pa mo wekima:ta: ipika: kiki paa yola: mea mo hameke ma:nda: amba:la mendiekeme. Kota: mo weki meao hayeke wanda:ma: alota: Dupiki hauma:ta: naka: pota: ponda:pa ipulu pika:ta:me leekeme. Kota: ekina: mo wekina: bikita: Petese leekeme. ³⁰Kutupa mo ipika: hameke mo wepiki pu kikina: tonkaeyeke wekita: wetepena: mendia ipika: bikita: Sita lemekeme.

Diosepe pita: Podipana: wetekte yaapo

39 ¹Mo hande Isima:elo tapakema:ta: Idiepi nane Diosepe hatuku pua mo kinina: da handeteke haena: leeke amina: you some ma:nda: Podipa pa:ta: tapaemekeme. ²Mo Tekehalita: Diosepe yaapo hayeke ekima: ipika: pieke hau paeyao epeayekeme. Ipikita: mo ipika: pahameke e pokao hayeke Idiepi halina: da pa:ta: pelia hayekeme.

³Kutupa koto somema:ta: mo Tekehalita: Diosepe yaapo hayekeeki yalo ipika: pieke hau paeya tapaoma: ota: epeke tupa: piekeeki handeekeme.

⁴Koto ekina: Podipama:ta: mo wekima: pieke hau manuna: ta:na:ma: homolo hata:ta: ipika: puki pi e pokaasa: some haena: alo hata:ta: ipika:

da make ipika: wia hayeke ala:ta: ala:ta: paeyaona: handeteke hala: you hali haena: leekeme. ⁵Koto natena: kini peaata: mo Diosepe hayeke ekina: Tekehalima:ta: mo Idiepi halina: da pa:ta: wieke alemanu paeyao make oni e nina: haemeke alemanu make paeyao epeayekeme. ⁶Podipama:ta: mo ipika: wia hayeke alemanu paeyao sikita: Diosepene: kiki pa:ta: u moneaaso hata: ipikita: ala:ta: ma:nda:na: hone na wikit: pa nolo pieke nena: homeke hone wiekeme.

Diosepeta: loke panka hali seliapo hayekeme. ⁷Kutupa hao hao peaata: ipika: you somena: wetekema:ta: mo wekina: da tunkulolo hata: da panda: nane polupana: pana:e laa honke leekeme. ⁸Koto leeke mo wekima: kiaaso hata: mo wanda: pa:ta: alota: Handa:e. Yaka you halima:ta: do I halo ekina: ipika: da pa:ta: ula: alemanu paeyota: hone bao hala:me. Ipikana:ma:ta: ala:ta: ala:ta: paeyao Ima: handeteke hano la:la:me. ⁹Ipikana:ma:ta: mo ipiki pa:ta: ula: honkopu kone I pa:ta: make ala:ta: ala:ta: paeyao handeteke hano la:la:pate neke homeke dia:me. Koto ekina: pa Ima:ta: Koda: pa:ta: hoke hau pitolo hata: do nakana:ma: ale hoke hauta: ekipa peonope laa leekeme. ¹⁰Mo wanda:ma:ta: hoto paeyao Diosepe honke la:tia pulu hayekepate mo wanda: yaapo ota: na polu peekeme. ¹¹Kutu piekepate nate ma:nda:na:ta: Diosepeta: oni da pa:ta: e pokulueke alo peekepate mo da pa:ta: e pokao haemeke tapake ma:nda: make ota: na haemekeme. ¹²Koto ekina: mo wanda:ma: mo wekina: dau hokulupeke mineke hata: alota: Oni da panda: pa:ta: dika: polupana: pana: epoma leekepate mo wekita: ipika: dauta: mo wanda:na: kiki pa:ta: hola:mea wia haena: hama pindipa opolu baeyekeme. ¹³Mo wanda:ma:ta: mo wekima: ipika: dau mina:pa:lao hama opolu baeya: eki hando haota: ¹⁴kota: mo wanda:ma: ipika: da pa:ta: e pokaemeke mandane wanda:hali pa:ta: e wi alo alota: Do ale handa:pee. Do hande yaka halikima: hatuku epea: Hibulu wekima:ta: niki yala: peake hau pa:la:mee. Ipikana:ma:ta: yaka da panda: pa:ta: a:pa I minuluekema: pia:pate Ima: ota: anekema: e wi tieke loa:me. ¹⁵Mo ipikana:ma:ta: Ima: e wi loa:eki opu haota: kota: ipika: dau wina: wina: pea hama opolu bao pa:la:mee leekeme. ¹⁶Mo wanda:ma:ta: Diosepene: dauta: pa wia pita mo wekina: you some epeek handaa waleekeme. ¹⁷Kutupa mo hande amba: leekeeki kone paa laa halolo alota: Mo nakana:ma: hande hatuku epe pa hameke e pokaasa: Hibulu wekima:ta: yala: peake hau puluekema: yaka da panda: pa:ta: epea:me. ¹⁸Kutu piekepate pa mo Ima: e wi loa: dina:ta: do ipika: dau wina: wina: pu hama opolu baeya:me leekeme.

¹⁹Kota: Diosepene: you somema: kotoeki opu haota: tetoma: homolo hata: ²⁰Diosepe minina: laata: mo kinina: dipula haliweki pitaeyeke ale pa:ta: dipula pitina: leekeme. Kutupa Diosepeta: koto pa:ta: hao hayekeme. ²¹Pate mo Tekehalita: Diosepe yaapo hata: ipiki epeayekiki yalo mo dipula handeteke hayeke halima: make Diosepe yaapo ta:na:ma:

homeekeme. ²² Koto ekina: mo somema:ta: Diosepeta: mo mandane dipula haliweki paeyao handeteke haena: laa make mo dipula da pa:ta: pieke haumanu paeyaota: ipikana:ma: handeteke haena: leekeme. ²³ Mo Tekehalita: Diosepe yaapo hata: ipika: pieke haumanu paeyaota: pu epeayeke handaa mo dipula handeteke hayeke somema:ta: Diosepema: handeteke haena: leke ale manuta: ipikana:ma: pa na handeteke hayekeme.

Diosepema: dipula hali yaapona: upana: teke la haleekeeki

40 ¹Hao hao pea nate ma:nda:na:ta: mo Idiepi kinina: waini ikali handeteke hayeke some pita: betedi yanko hayeke some yaapoma:ta: mo Kini somena: puki ka:nda: peapekeme. ²Koto ekina: mo kinita: mo ipika: e pokaapeke you hali yaapo ame_{le} mineke pankolo hata: ³mo hande Diosepe pitieke ale pa:ta: oni dipula handeteke hayeke somena: da pa:ta: dipula mea pitaeyekeme. ⁴Hali yaapota: nate wotuna: dipula pita:ta: mo dipula handeteke hayeke somema:ta: Diosepeta: mo hali yaapona: handeteke hala: hali haena: leekeme.

⁵ Timba ma:nda:na:ta: mo dipula da pa:ta: mo kinina: waini ikali handeteke hayeke somema: make mo betedi yanko hayeke somema: make telipuna:ma: upa teketa: ta:ta: pikieki pu alu pipikime. ⁶Diosepeta: da ka:la:paaso mo hali yaapo pa:ta: epeekepate ipilikita: wenoko homa:niao pitipipikieki handeekeme. ⁷Ipikana:ma: mo hali yaapo lota: pitolo hata: alota: Ameta: ipilikita: ekiipeke wenoko homa:niao pitipipipe leekeme.

⁸ Koto leke mo hali yaapoma: hombo peaaso alota: Diki telipuna:ma: upa polopa:pate mo upa tekemanu la kulu pa:la: some do pate ma:nda: na hala:me lepekeme.

Koto lepeke Diosepema: alota: Mo upa la:ka:la hala:peke ekina: honkoputa: Koda:ma: kone kitolo pita:la:me. Ipilika: upa yaapo la kipee leekeme.

⁹⁻¹⁰ Koto ekina: mo kinina: waini ikali handeteke hayeke somema: alota: Ya upama:ta: mo yaka puki nanema:ta: hopiki tepo hake waini pu hayekeme. Mo katakemanu duta:pa lopa: lopa: pia: dina: koneta: mo momamanu liaata: mo waini kilikimanu make koto kone potea:me.

¹¹ Ima:ta: mo kinina: kapo miniki hata: pueke ale mo waini kilikimanu mea oni kapo pa:ta: dekepo pamba mo kini pa:ta: haloa:me laa la haleekeme.

¹² Diosepema: alota: Mo upana: teketa: do ekina: peleme. Mo hopiki tepota: nate tepoe. ¹³Mo tepo natena:ta: kinima: neketa: dipula mina:pa:lalena: laa naka: hande poko hae e paa pokolena: la:lieke. Kutupa nakana:ma:ta: mo hande amba: waini ikali handeteke hae tupa: mo kinina: kapo paa halo halipikie. ¹⁴Koto pa:la:pate mo neke epeke tupa: pua hao pelika:na:ta: I hone wia:peke. Kutupa make pilisi I do dipula

mina:pa:lano a:ta:ma: homa tamba: minolo hata:ta: mo kini pa:ta: pua opuapeke leekeme. ¹⁵Pa ekipeke Ita: mo Hibulu tapakena: kenke pa:ta:ta: pake mea a:pa ame do Idiepi kenke pa:ta: maketa: Ima: dipula pula: hau ma:nda: na pua:pate kone pelememe laa leekeme.

¹⁶Kota: mo hande betedi yanko hayeke you somema:ta: mo kinina: waini ikali handeteke hayeke you halina: upa tekemanu la haleeke ekita: epeke tupa: la haleeke handa ipikana:ma: make Diosepe pa:ta: alota: Ima: make upa dupa pua:me. Ita: betedi wiki kawaso paeyao tepo yaka youna: tuekeme. ¹⁷Kutupa mo ota: manda tepo peao tueke ekina:ta: mo kinina: anemone ta:ta: ta:ta: piki palaowa kitikimanu yekeme. Kutupa mo ba manuma: mu nememe.

¹⁸Diosepema: hombo peaaso alota: Teketa: dupae. Mo kawaso tepota: nate tepo la pa:la:me. ¹⁹Nate tepona:ta: kinima: neketa: dipula mina:pa:lalena: laata: naka: make tunkilieke. Kutupa naka: loketa: ti hokuluna: endialimi alena: mo ba titima: naka: loke nelimikie leekeme.

²⁰Kota: nate tepo paeyeketa: mo kinima: ipika: mendieke nate mieke handa ipika: you haliweki manuna: ne pambaaso hata: mo hande ipika: waini ikali handeteke hatiki pieke you some make mo betedi yanko hatiki pieke you some make telipuna: dipula da mina:pa:lao mo ipika: you haliweki pitimiki alena: hatuku epeekeme. ²¹Ipikana:ma:ta: mo waini ikali handeteke hayeke you someta: ipika: amba: hande ena: paa haena: alo hata:ta: ²²mo palaowa yanko hatiki pieke you someta: lia endiayekeme. Do hau paeyaota: mo hande Diosepema: leeke tupa: siki kone piekeme. ²³Pate mo kinina: waini ikali handeteke hawayeke somema:ta: Diosepe ota: hone na wiki hone yonka:la kilipayekeme.

Diosepema: mo kini halina: upa manuna: teke la haleekeeki

- 41** ¹Koto hao pea bapi yaapo paeyeketa: mo Idiepi kini ipika: upama:ta: ipikita: mo Naili ikali tea:na: hayekeeki handeekeme. ²Kutupa mo ikali pa:ta: yama:ta: loke panka wiki yonkeleke homu piki wataake hata: kaomanu opa:liaota: mo ambumanu nalo haemekeme. ³Kutupata: pa mandane wataake hata: kaomanu make opa:liaememe. Koto kao manuta: loke dia:ya make pa:ta:liki holiki yapeekeme. Ikita: mo titina: kaomanu haemeke alena: mo ikali tea:na: mandakena: pua haemekeme. ⁴Kutupa mo loke dia:yeke kao manuma:ta: mo loke panka wiki kaomanu na:ta: paemekeme. Kotoeki handolo hata: mo kinita: paa tiaeyekeme. ⁵Kutupa ipiki paa polu hola:pa upa ma:nda: dupa piekeme. Kunima: handeke ale widi opeekeeki liki homekena:ta: napeke paeyao wataake hata: wiekeme. Mo napeke manuta: panka wia napea wiekeme. ⁶Kutupa pa wataake hata: widi napekemanu homeke ekina: ombu opa:liaeyekepate mo napeketa: na pankekeme. Kota: mo hapupa pa:la: alena: yama: epeeke titipu piki poma:ta: mo napeke pou

taeyekeme. ⁷Kutupa mo na pankeke widi napeke manuma:ta: mo panka wiki napekemanu mea na:ta: pamekeme. Kota: mo kini tiaota: upama: pua:ka:ta:me laa handa: wiekeme. ⁸Da ka:la:paasota: mo kinima:ta: hone ka:nda:ma: homolo hata: mo Idiepi kenke pa:ta: haemeke tio haliweki make mo hone u lenkene pimiki tapake make wi la: mipi piekeme. Kutupa koto haliweki paeyao pa:ta:ta: ipika: upa yaapo kelepeekepate homeke a:nda:ma: teke ota: la hala:peke na yekeme.

⁹Koto ekina: mo waini ikali handeteke hayeke you somema: mo kini pa:ta: alota: Ima:ta: hoke hau poloma: ame neke pa:ta: keleponoe. ¹⁰Nakana:ma:ta: mo amba: palaowa yanko haya: some diki pa:ta: mineke pankolo hata: mo dipula handeteke hala: somena: da pa:ta: dipula mea lopaeme. ¹¹Kota: timba ma:nda:na: diki telipuna:ma: teke ta:ta: wiki upa pu alu pupa:me. ¹²Koto pa:ta:ta: diki amele mo Hibulu weki ma:nda: haya:me. Ipirita: mo naka: da handeteke haena: lele amina: you somena: pa hameke e pokaasa: weki yekeme. Dikana:ma:ta: ipiki pa:ta: dika: upa kelepopeke handaata: mo upa yaapona: teketa: ipikana:ma: diki la kia:me. ¹³Koto mo somema: lea: tupu: koneta: nakana:ma: Ita: yaka e paa kipate mo betedi yanko haya: you someta: lu endiaeeme laa la haleekeme.

¹⁴Koto leeke ekina: mo kinima: Diosepe handa: mealo pupa: leeke handaa koto kone mo dipula da pa:ta: handa: mea epeekeme. Mo weki ipika: yankake itiki mea aka: topo pea paeyeketa: mo kinina: leke popelekena: epeekeme. ¹⁵Kutupa mo kinima: ipiki pa:ta: alota: Ima:ta: upa pua:pate ma:nda:ma: koto upana: teke la kia:peke na ya:la:me. Ma:nda:ma: I pa:ta: alota: Nakana:ma:ta: mo upa tekemanu lapeke ya:la:me laa lea:me leekeme.

¹⁶Koto leeke Diosepema: hombo peaaso alota: Aneke halio. Ima:ta: pea:peke na ya:la:pate pa Koda:ma: homeke epeke tupu: teke la kilieke leekeme.

¹⁷Mo kinima: alota: Yaka upama:ta: Ita: mo Naili ikali tea:na: hata: puekeme. ¹⁸Kutupa mo ikali pa:ta: yama:ta: loke panka wiki yonkeleke homu piki wataake hata: kaomanu opa:liaota: mo ambumanu nalo haememe. ¹⁹Kutupata: pa wataake hata: kaomanu opa:liaememe. Mo koto kao manuta: loke dia:ya pa:ta:likli holiki yapeekeme. Koto kao manuta: do Idiepi kenke pa:ta:manu I ota: ma:nda: na hando alo ota: hoke kaomanu yekeme. ²⁰Mo loke na pankeke kao manuma:ta: mo loke panka wiki kaomanu na:ta: paememe. ²¹Kutu pimipate mo kaomanu nemekeeki ma:nda:ma: handa: wia:peke na ya:me. Pa ekipeke mo kao manuta: mo hande amba: haeme tupu: kone paa haemekeme. Kutupata: I tiaowa:me. ²²Koto timba kone pa upa ma:nda: pua: ekita: mo kunima: handeke ale widi opeekeeki homeke likina:ta: napeke paeyao wataake hata: wiekeme. Mo napeke manuta: panka wia napea wiekeme. ²³Kutupa pa wataake hata: widi napekemanu homeke ekina: ombu opa:liaeyekepate mo

napeketa: na pankeekeme. Kota: mo hapupa pa:la: alena: yama: epeeke titipu piki poma:ta: mo napekemanu pou taeyekeme. ²⁴Kutupa mo na pankeke widi napeke manuma:ta: mo panka wiki napekemanu na:ta: paememe. Ima:ta: do upa yaapota: mo tio haliweki pa:ta: kelepoa:pate pa homeke a:nda:ma: teke ota: la kia:peke na ya:me laa leekeme.

²⁵Diosepema: mo kini pa:ta: alota: Mo upa yaapona: teketa: homeke konee. Koda:ma:ta: mo ipikana:ma: pulu pa:la:eki neke pa:ta: la ka:la:me. ²⁶Mo panka wiki wataake hata: kao manuta: wataake hata: bapi manue. Kutupa mo panka ula: wataake hata: kunima: handeke widi napeke make homeke tupa: wataake hata: bapi manue. Mo upa yaapona: teketa: homeke konee. ²⁷Kutupa mo wetepena: opa:liaeyeke loke na pankeke wataake hata: kaomanu pita: mo na pankeke kunima: handeke widi napeke mo hapupa pa:la: alena: yama: epeeke titipu piki poma: pou taeya: ekina: teketa: bapi wataake hata:na: tea: ki tieke epolo pa:la:ekie. ²⁸Kotota: mo amba: hande la kua: tupa:e. Koda:ma:ta: mo ipikana:ma: pulu pa:la:eki neke pa:ta: wala:la:me. ²⁹Kota: mo bapi wataake hata:na:ta: do Idiepi kenke paeyao pa:ta:ta: ne wotu tande pilieke. ³⁰Kotoeki hoki naneta: bapi wataake hata:na: tea: ki ipilieke. Koto hoke tea: ki ipulu do kenke hoeyaeya:ka:na:ta: kota: ikana:ma: mo hande epeeke bapi manuta: hone yonka:lalimikie. ³¹Mo ne tande pea: bapi manuta: ota: hone yonka:lalimikie. Pa ekipeke mo ipilia: tea: kita: ota: teto pikieki ipilieke. ³²Mo hoto yaapo peao pele upana: teketa: mo Koda:ma: ota: pulueke laa wia kutupa teke pa:ta: kone pina: lelieke.

³³Koto ekina: nakana:ma: mo hone u lenkene pa:la: hali ma:nda:ma: do kenke handeteke haena: maleke luelena:e. ³⁴Kutupa make mandane handeteke halo pimiki you halimanu meata: mo ne wopu wita:la: bapi wataake hata:na:ta: koto haliwekima:ta: mo wanda:hali paeyaona: amu pimi ne manuta: yunki hata: lo wina: laata: homeke lo meata: mu mombelena: lapeke. ³⁵Mo tapakema:ta: mo ipula: epeeke bapimanu pa:ta:ta: koto ne paeyomanu mu mombelena: laata: Kutupa oni daoni pa:ta:manu koto kunima: handeke widi kilikimanu wia:peke damanu a:ena: biki halaata: handeteke haena: lena: lapekee. ³⁶Mo koto Idiepi kenke pa:ta: epolo pa:la: tea: kita: mo amu pea wilimi nema: do Idiepi wanda:hali paeyao epealieke. Do hau pikana:ta: wanda:hali paeyao tea:ma: na homilimikie leekeme.

Diosepeta: Idiepina: you hali haena: leekeeki

³⁷Mo kini hali pita: ipika: you haliwekima: make do Diosepema: leeke pina: a:pa:la:me laa ³⁸mo kini halima: ipika: haliweki pa:ta: alota: Nikana:ma:ta: mo Diosepe ankulake Koda:na: Sipitidi pil: hali ma:nda: ota: na handa: ulumeke leekeme. ³⁹Kutupa mo kinima: Diosepe pa:ta: alota: Koda:ma: do hau paeyao neke pa:ta: wala:la:ma: mo nakana:ma:

aneke tupa: hone u lenkene pitele ekita: paeyao ota: ankulaleeki handoloma:me. ⁴⁰Ima: neketa: yaka kenke paeyao handeteke halena: laata: mo yaka wanda:hali paeyaoma:ta: nakana:ma: pipa: lelipieki opua pina: lolueke. Naka: handeteke hale ekita: ya handeteke halo ekina: yaapo peao wina:e. ⁴¹Koto ekina: Ima: neketa: do Idiepi kenke paeyaona: kapomanina: handeteke hala: you hali pituelena: ame maleke litolome leekeme. ⁴²Mo kinima:ta: mo kapomanina: handeteke pila: ekina: pi tonkao u hala: linita: ipika: kikina: hola: mea Diosepeta: kikina: pitaeyekeme. Kutupa ipika: lokena: mo epeke dau seliapo ma:nda: pambawaota: koloma: wepiki senipu ipika: make pa:ta: mokaeyekeme. ⁴³Kutupa pomu lopena:ta: mo kinima: ipika: yaapo peao hosima: yola pula: ale mo Diosepe pa:ta: halaata: mo ipika: handeteke haemeke haliwекита: Diosepe titina: amba:la pulu hata: e wi la: moneaaso alota: Pota: pilae. Pota: pilae laa lena: leekeme. Koto ekina:ta: Diosepeta: Idiepi kenke paeyao pa:ta: kapomanina: handeteke hala: hali pitiekeme. ⁴⁴Mo kinima: ipiki pa:ta: alota: Ita: kini ya:la: ekina: do Idiepi kenke paeyao pa:ta: hala: some homeke ma:nda: sikima: nakana:ma: a:pa:la:ma: aleki na miki hata:ta: kiki anke kone na mea mina:liaena:e leekeme. ⁴⁵⁻⁴⁶Kutupa Diosepeta: mo Idiepi biki ma:nda: Sa:pena:de Pania halaata: mo Heliopolisi daoni pa:ta: hayeke yeni peao hayeke hali Podipitana: waneke A:senade mina: haleekeme.

Diosepeta: 30 bapina: mo Idiepina: kinina: e kini pea pokaeyekeme. Ipirita: mo kinina: da mina:pa:lao mo Idiepi kenke honiki paeyao pa:ta: pomu loopeekeme. ⁴⁷Mo ne tandempeeke bapi wataake hata: pa:ta:ta: ota: ne tieke opeeketa: ⁴⁸Diosepema: meata: mo daoni pa:ta:manu da a:eya mu mombelekeme. Daoni homeke homeke pa:ta:ta: koto daoni tea:na: hao yapeeke e pa:ta:manu ne meata: da a:eya mu momba:la wia:tiki piekeme. ⁴⁹Kunima: handeke widita: ota: tieke wieke ekiyalo Diosepema:ta: tombo mieke ekita: mina:pa:laeyekeme. Mo widita: dawalana: houma: handeekeme.

⁵⁰Mo tea: ki epolo pia: bapimanu ai na epeke haena:ta: A:sena:dema: Diosepeta: weki yaapo mendiaeayekeme. ⁵¹Diosepema: alota: Mo Tekehalima:ta: mo Ima: mua: ka:nda:manu make yaka tapake make hone yonka:lano la:la:me laata: Mo mupeke wekina: bikita: Ma:na:sa: leekeme. ⁵²Kutupa make alota: Koda:ma:ta: mo yaka ka:nda: molo kenke pa:ta: wekiwandiki ka:la:me laa mo yaapo peao mendieke wekina: bikita: Ipoteimi leekeme.

⁵³Kutupa mo hande Idiepi tapakena: ne tandempeeke ta:na:ma: homemeke wataake hata: baptita: paelo epeekeme. ⁵⁴Kutupa mo hande Diosepema: leeketupa: kone mo tea: kina: wataake hata: bapi kini piekeme. Kenke ma:nda: ma:nda: pa:ta:ta: tea: ki tieke epeekepate Idiepi kenke pa:ta: homeketa: ne pa wiekeme. ⁵⁵Mo Idiepi wanda: hali tea:ma: homolota: mo kini pa:ta: nena:

honke loloendi pimikime. Koto ekina: mo kinima: ikita: Diosepe pa:ta: pena: laata: mo ipikana:ma: pipe lelia:eki pia:pa:peke laa leekeme. ⁵⁶ Mo tea: kita: mo Idiepi kenke paeyao pa:ta: putupolo hata: ota: hoeyatia peeke handa Diosepema:ta: mo ne damanu lumba mo Idiepi wanda:hali pa:ta: widimanu tapatiki piekeme. ⁵⁷Mo tea: kita: kenke ta:ta: ta:ta: paeyao pa:ta: ota: hoke tupa: putupieke handaa mo kenke ta:ta: ta:ta: pa:ta: haemeke wanda:halita: oni Idiepi da pa:ta: widi hambuluekema: Diosepe pa:ta: epemekeme.

Diosepene: hameke tonu widi hambolo Idiepi pemekeme

42 ¹Dieikopema:ta: mo Idiepi nane widi ula:me leekeeki opu hao ipika: ekiyeke tonu pa:ta: alota: Ikana:ma:ta: ekipeke hau ma:nda: na pitelemepe. ² Oni Idiepi kenke pa:ta: widi ula:ma: aleke opitolo loa:ma: do niki tea:ma: homaama:na:ma: koto nane pua hamba:pee leekeme. ³Koto ekina:ta: Diosepene: hameke tonu paeyao kiki yaapo weki tonuta: Idiepi nane widi hambolo pemekeme. ⁴Pate Dieikopema:ta: mo Diosepene: hameke wetepe nane weki Benisaminita: mo hameke tonu ame^{le} na tapaeyekeme. Pa ekipeke ipika: honema:ta: mo weki pa:ta: hau ma:nda: peaama:na:e hone wiekeme.

⁵ Mo Keinani kenke paeyao pa:ta:ta: tea: ki tieke pambeke handaata: mo Dieikopena: ekiyeke tonu ame^{le} mandane wanda:hali make apa:tao widi hambolo pemekeme. ⁶ Mo Idiepi kenkena: kapomani handeteke hayeke some Diosepema:ta: mo kenke honiki wanda:hali paeyao pa:ta: widi tapatiki piekeme. Koto ekina: mo ipika: hameke tonuma:ta: Diosepe pa:ta: leke popeleke oni kenkena: wataaso haena: a:pa panda: puniaemekeme. ⁷Diosepema: mo ipika: hameke tonuta: handeekepate kone ipikana:ma: pa na handeke nono pea hayekeme. Ipkana:ma: mo tapake pa:ta: pi taka:lakema: lota: pitolo alota: Ikita: hanema: epelemepe leekeme. Koto leeke mo tapakema: hombo peaaso alota: Nikita: mo Keinani hao ne hambuluekema: a:pa puma:me lemekeme.

⁸ Mo Diosepema:ta: ipika: hameke tonue laa handa: wiekepate mo hamala: hamala:ma:ta: ika: kamee laa na handa: wimikime. ⁹ Ipkana:ma: mo amba: handa: ikina: pieke upamanu niminaaso hata: alota: Ikita: kika ikiki haliwekie. Ikita: mo nika: kenke hando pa:ta: damako pa:la:pe laa handolo a:pa pelememe leekeme.

¹⁰ Koto leeke mo tapakema: alota: Tiekeo. Dia:me. Nikita: naka: e pa hameke e pokaasa: tapake au laa ne hambolo epoma:me. ¹¹ Tiekeo. Nikita: hamala: hamala:e. Nikita: kika ikiki haliweki dia:me. Nikita: ota: hau pu haloma: haliwekie lemekeme.

¹² Pate Diosepema: mo tapake pa:ta: alota: Dia:me. Ikita: mo nika: kenke hando pa:ta: damako pa:la:pe laa handolo epelememe leekeme.

¹³ Mo tapakema: alota: Tiekeo. Nikita: paeyao kiki yaapo paeyao ankena: yaapo hamala: hamala: ya:me. Mo Keinani kenke pa:ta: hala:

some homekena: wekitonue. Pate weki homeketa: homea:me. Kutupa mo wetepe nane wekita: nika: apa: yaapo hala:me lemekeme.

¹⁴Diosepema: hombo peaasso alota: Pa mo hande Ima: loa: handae:e. Ikita: kika ikiki haliwekie. ¹⁵Ameta: dota: iki yokaalo polo tupa:e. Ima:ta: mo kinina: bikina: keke pi alo alota: Ikita: ai na peke pa haota: ika: wetepe nane weki epea:ka:na:ta: pelimikie. ¹⁶Iki homeke ma:nda:ma: mo weki handa: mulu pua:pa:peke. Paeyaota: dipula pitaota: mo ika: aleme ekita: ota:pe laa amba:la: yokaalumeke. Dia: ya:ka:na:ta: kota: mo nika: kini ota: hala: ekina:ta: ikita: kika ikiki haliwekie laa peneme ya:lieke leekeme. ¹⁷Kutupata: mo tapaketa: hoto tepo dipula pitaeyekeme.

¹⁸Mo tepo natena: Diosepema: mo tapake pa:ta: alota: Ita: Koda: paala: haso hali ya:la: ekina: hau homeke homeketa: iki homaama:na: Ima: tamba: mulueke. ¹⁹Ikana:ma:ta: ota: pi lelemepe laa handa: uluekema:ta: iki homeke ma:nda:ta: dipula pa pitina:e. Kutupa iki paeyaota: pa la:ka:la pua mo hande hambeme widi manuta: ika: tea:ma: homa:la: tapake pa:ta: mea poemena:e. ²⁰Kutupa ika: kame wetepe wekita: I pa:ta: hatuku a:pa:pa:peke. Koto hau pilimi ekima:ta: ikana:ma: ota: pi lelememe laa iki na lu homalueke leekeme.

Ikana:ma:ta: do pina: a:pa:la:me laa ²¹ika: ika: kone alota: Aowe. Ameta: mo hande nika: kame pa:ta: puma: hauna: kiliki kone taloloma:me. Nikana:ma:ta: mo ipiki ka:ndaa: tieke minolo hata: ipiki tamba: mipee laa honke lea: ekita: handolo hata: kone na opuma:me. Kutu puma: ekina:ta: ame nikita: do ka:ndaa: pa:ta: haloma:me lemekeme.

²²Lubenima: alota: Kota: Ima: iki pa:ta:ta: mo weki na lia:pa:pee loa:pate ikana:ma:ta: yaka pi na opimime. Koto ekina: ameta: ipika: homa:la: ekina: yenkitaa: niki pa:ta: a:pa:la:me leekeme. ²³Diosepema:ta: mo tapakema: lemeketekita: opiekepate mo tapakema:ta: kotoeki hone na wimikime. Pa ekiipeke ikana:ma:ta: mo pi la:ka:laeaya: some pa:ta: laa ipikana:ma: la: mea hala:tiki pia: ekima: piekeme. ²⁴Diosepema:ta: mo tapake mina:pa:lao pua e leekeme. Kutupa ipikita: pi ana:na: lapeke yeketa: paa la:ka:la a:pa mo ika: leke popelekena: Simiono maleke lia mina mea tonkaena: leekeme.

Diosepema: hameketonu Keinani la:ka:la pemekeeki

²⁵Diosepema:ta: mo e pokaeemeke haliweki pa:ta:ta: mo ipika: hameke tonuna: nu manuta: mo widi napeke manuma: tumbao mo homeke homekena: widi hambemeke manita: mo nu kakena: paa mendiamaa: mendiamaa: peaata: mo ika: pota:na: nolo pimiki ne make hala:pa:peke leekte handa ota: kutu pimikime. ²⁶Kutupa mo hamala:hamala:ma:ta: mo widi nu manuta: ika: donki manuna: hokina: atula atula pea mea wia pemekeme. ²⁷Mo pota:na: timba: leeke pua pelimiki alena: mo hameke ma:nda:ma: ipika: donkina: ne halueke alo hata: mo ipika: nu ma:ndaa:

tokiekepate mo nu kakena:ta: ipika: mani paa mendipelia hayekeeki handolo hata: alota: ²⁸A:pa:e. Yaka manita: I pa:ta: paa la:ka:la a:pa pia:ka:ta:me laa penkilipa:tia pominolo hata: ipika: hameketonu pa:ta: wi alo alota: Do handa:pe. Yaka nu pa:ta: menda:la:me leekeme. Kutupa mo hamala: hamala:na: puki keapa olina: onina: pitolo pututuma: homolo hata: ika: ika: kone lota: pu alualu pitolo alota: Koda:ma: niki pa:ta: eki hau pea pa:la:pe lemekeme.

²⁹Iki mo Keinani nane paa opolo a:paata: ika: apa: Dieikope pa:ta: mo hande iki pa:ta: piekeeki paeyaoasiki a:pa la halolo hata: alota: ³⁰Mo Idiepinina: kapomanina: you somema:ta: niki pa:ta: pi taka:lake alo hata: nikita: ipika: kenke handuluekema: kika ikiki haliweki poma:me lea:me. ³¹Koto leeke nikana:ma: hombo peaaso alota: Nikita: kika ikiki haliweki dia:me. Nikita: ota: hau pitoloma: tapakee laa ³²Nikita: hali homekena: wekitonu paeyao kiki yaapona: ankena: yaapo ya:mee. Weki homeketa: homa:la:me. Kutupa wetepe nane wekita: nika: apa: yaapo oni Keinani pa hala:me loma:me. ³³Kutupa mo you halima: hombo peaaso alota: Ikita: ota: pi lo haleme haliwekie laa handuluekema:ta: dupulueke. Iki ma:nda: hondota: I amele pa hapelia hata:ta: mo iki paeyaoata: mo ika: tea:ma: homa:la: tapakena: widi napekemanu mea pupee laata: ³⁴Ika: wetepe nane wekita: I pa:ta: hatuku a:pa:pa:peke. Kutu pimika:na:ta: kota: ikita: kika ikiki haliweki dia:ma: ota: pi aleme haliwekie hone ulueke. Kutupa do ika: kame iki pa:ta: paa kiaka:na: ikita: dopate hata: ala:ta: ala:ta: pa tapamena:e laa lea:me lemekeme.

³⁵Kutupa ikana:ma: ika: numanu tokimi dina:ta: homeke homekema: ika: mani nu handa: wimikime. Kutupa mo mani hando haota: ikana:ma: make ika: apa: Dieikopema: make paala:ma: homemekeme. ³⁶Ika: apa:ma: mo wekitonu pa:ta: alota: Ika: honema:ta: yaka wekiwandiki paeyao alu pano pitelemepe. Diosepe pa:la:me. Simiono make pa:la:me. Ameta: Benisamini mea polukuma: alemepe. Ita: mo teto minolo somee leekeme.

³⁷Koto leeke Lubenima: ipika: ateke pa:ta: alota: Ima: Benisamini a:nda: paa na hatuku epoa:ka:na:ta: kota: nakana:ma: yaka weki yaapo luelena:e. Mo wekita: yaka kiki pa:ta: wie. Kutupa Ima: paa hatuku ipulueke leekeme.

³⁸Pate Dieikopema: alota: Yaka wekita: neke yaapo na pena: lolueke. Ipika: hameketa: homolo hata: ipiki homeke hapelia hala:me. Mo pota:na: hau ma:nda: peaapa:na: loa:me. Ita: koke hali yaalo hata: mo ikana:ma: mea ipilimi puki tandama:ta: I lu homaliekee leekeme.

Mo hamala: hamala:ma: Benisamini hatuku Idiepi pemekieki

43 ¹Oni Keinani naneta: mo tea: kita: ota: hoeyekeme. ²Kutupa mo Dieikopema: tapakema: mo hande Idiepi nane hambolo pua mea epemeke widita: na:ta: paota: Dieikopema: eyeketonu pa:ta: alota: Paa pua nika: ne tepo a:nda: ma:nda: pua hamba:pee leekeme.

³Diudama: atek pa:ta: alota: Mo hande you halima: niki pa:ta: pi taka:lakema: alota: Ikana:ma: ika: kame na hatuku epemeka:na:ta: kota: ika: leke popeleke na handulueke laa lea:me. ⁴Koto ekina: nakana:ma: nika: kame niki ame_{le} tapaalueke hone wika:na:ta: kota: naka: ne hambalo polumeke. ⁵Pate nakana:ma: na tapaalueke lekena:ta: kota: mo halima:ta: mo nika: kame niki ame_{le} ipika: leke popelekena: poma:ka:na: homeketa: ana: pa:la:me lea: ekina:ta: na polumeke leekeme.

⁶Dieikopema: alota: I pa:ta: do ka:nda: tieke epena:yeke ikana:ma:ta: ekipeke ika: kame ma:nda: hala:me laa la halaa pelemepe leekeme.

⁷Ikana:ma: hombo peaaso alota: Mo halima:ta: niki make nika: tapake make lota: lota: ombu pia:me. Ika: apa:ta: pa hala:pe o Ika: kame ma:nda: hala:pe laa lota: ombu pia:me. Koto ekina: nikana:ma:ta: ipika: pi hombo peapeke yeke loma:me. Ipirana:ma: nika: kame hatuku a:pa:pa:peke laa lolo pia: ekita: pa ekipa hone wiomono alepe.

⁸Diudama: ipika: atek pa:ta: alota: Niki koto kone polumekema: mo weki I yaapo tapae. Kutu puma:ka:na:ta: kota: niki ma:nda: tea:ma: ota: na homulumeke. ⁹Mo weki pa:ta: hau ma:nda: pia:ka:na: maketa: kota: I pa:ta: wina:e. ¹⁰Ima: mo weki hau ma:nda: peao epeke tupu: neke pa:ta: na hatuku epoa:ka:na:ta: kota: koto pu hoeyalua: hauna: yenkita: I pa:ta: wina: loelena:e. ¹¹Nikana:ma: nateleke hokuluna: na yuwia haoma:ka:na: yoluta: ameta: amba: hoto yaapo pua epolo puma:me leekeme.

¹¹Ika: apa:ma: iki pa:ta: alota: Kota: kutu pulu pia:ka:na:ta: kota: do kenkena: opa:la: epeke nemanu ika: nu pa:ta:manu mendiao mo kapomani handeteke hala: you halina: pa hameke hala:la: ale mea puapee. Mo ale manuta: pa totopo piki ti yonkeleke sikima: make hosiki boi hapeke make mo ne totopo peaasa: alemanu make mo (pei kilikima: handeke) pisidasio kiliki make (mo sa:tikima: handeke) amono kiliki make mea puapee. ¹²Kutupa make mo hande ika: nu kake nina: mendaeyeke manita: ata:ka: peaopate pimima: pao mea puaaso hata:ta: moeki haka:ta:pao yaapo peao mea pua:pa:peke. ¹³Kutupa ika: kame make hatuku puaata: a_i koto kone paa la:ka:la a:pa:pa:peke. ¹⁴Mo you halima:ta: Benisamini make mo ika: kame ma:nda: make iki pa:ta: a:ta:ma: homolo kina: yeketa: mo Aneke Wele wopupiki Koda:ma: mo some pa:ta: a:ta:ma: homa:la:eki halena:e. Kota: Ita: yaka wekiwandiki alupawa:ka:na:ta: kota: ota: alupaapeke ya:la:me leekeme.

¹⁵Koto ekina: mo ham_{ala}: ham_{ala}:ma:ta: mo hande pa hameke hala:la: alemanu make mo mani haka:ta:pao yaapo peao mea Benisamini ame_{le} Idiepi nane pemekeme. Koto pate ikita: Diosepe pa:ta: pua walemekeme. ¹⁶Kutupa Diosepema: mo tapake ame_{le} Benisamini hayekee ki hando haota: kota: ipirana:ma: mo ipika: da handeteke hawayeke e pokaeyeke some pa:ta: alota: Do haliweki yaka da pa:ta: hatuku pue. Ikita: natepa nane I ame_{le} ne nelimikima: mo koa ma:na: ma:nda: lia amu peapeke

leekeme. ¹⁷Mo e pokaeyeke halima:ta: mo pia:peke leeke tupa: mo hamala: hamala: hatuku Diosepene: da pa:ta: peekeme.

¹⁸Mo hamala: hamala: mo da pa:ta: hatuku epeeketa: ikita: paala:ma: homolo hata: dupiki hone wimikime. Niki do pa:ta: hatuku ipula: ekita: mo hande titina: hande nika: nu pa:ta:manu mendieke manina: pate pita:la:me. Ameta: ikana:ma: niki hoeyao make nika: donkimani make mea nikita: ipika: pa hameke e pokaasoma: tapake hamono lelimikie laa hone wimikime. ¹⁹Koto ekina: mo da pota: pa:ta: pua hata: mo e pokao haya: handeteke hayeke some pa:ta: alota: ²⁰Tiekeo. Pilisi nakana:ma: opie. Nikita: amba: hoto homeke do pa:ta: ne hambolo epoma:me.

²¹Kutupa paa pua timba: leeke palai da pua a:eyaata: nika: numanu pua tokua handoma:pate hali homeke homekema: nika: mani ota: ana: sikina: mendieke handaa pao mea epoloma:me. ²²Kutupa make ne ma:nda: hambulumelekema: yeke mandane mani make mea epoloma:me. Mo nika: nu pa:ta:manu mo mani paa mendaeyeke someta: epima: pa:la: o niki mata:la:me lemekeme.

²³Mo e pokaeyeke somema: alota: Hone ti yokolo hata: paala:ma: na homa:pa:peke. Ika: Koda: mo ika: apa:na: Koda:ma: kone ika: numanu pa:ta: mo mani paa mendiao pa:la:mee. Ika: yenki manuta: ana:na: mua:me leekeme. Kutupa ipikana:ma: Simiono iki pa:ta: hatuku epeekeme.

²⁴Mo e pokaeyeke somema:ta: mo hamala: hamala: da tukiki pa:ta: hatuku mea epeekeme. Ipirana:ma:ta: mo ika: ankemanu tandepolo pimiki tupa: ikali halaata: ika: donkimani make ne haleekeme. ²⁵Mo tapakema:ta: natepa nane Diosepe amele mandakena: ne nelimikie laa la haleke handa mo hande pa hameke hala:la: alemanu tikitiki yao pitimikime. ²⁶Kutupa Diosepe da pa:ta: opolo epeeketa: ikana:ma: mo pa hameke hala:la: alemanu oni da pa:ta: mea pua ipiki pa:ta: pua panda: puniaemekeme. ²⁷Ipirana:ma: ikita: epeke tupa: halemepe laa alota: Ikana:ma:ta: mo ika: apa: kokena: pi manuta: ^I la kimima: ipikita: eki pa:la:pe. Ipikita: pa hala:pe o epeke hala:pe laa leekeme.

²⁸Ikana:ma: hombo peaaso alota: Naka: epeke homupiki e pokaasa: hali mo nika: apa:ta: pa epeke tupa: hala:mee lemekeme. Koto laata: tumiki yotuao ipiki pa:ta: panda: puniaemekeme.

²⁹Kutupa Diosepema: ipika: hameke Benisamini hando hao alota: Dota: hande ^I pa:ta: la kimi ika: wetepe nane weki ya:ka:ta:me. Yaka wekio. Koda:ma: neke epeaena:e leekeme. ³⁰Koto laata: Diosepe ipika: kamena: ipika: pukima: tanda tieke pieke handaa koto kone iki mina:pa:lao peekeme. Ipikita: teke pa:ta: e podela: mia:peke nono pieke handa ipika: da panda: pa:ta: pua e leekeme. ³¹Kutupa ipika: leke popeleke tanda:pata: hama opolu bao a:pa ipika: kone lu mina:niao pita:ta: mo ne pana: pie leekeme. ³²Diosepeta: teipolo ma:nda:na: pana: peao ipika: hameke

tonuta: ma:nda:na: pana: peayekeme. Kutupa koto pa:ta: ne nemeke Idiepi tapake manuma:ta: mo Hibulu tapake ame:le mandake pa:ta: pita ne napeke ana: na pa:la:me laata: teipolo ma:nda:na: pita: ne nemekeme.³³ Mo hamala: hamala:ta: Diosepe handa: moneao pita: ika: mendieke tupa: mupeke hali amba:la pita pua mo wetepe wekina: pua pitu naena: leekeme. Mo tapakema: iki pitaeyeke tupa: hando haota: penkilipa:taia pominolo hata:ta: ika: ika: kone handa: alu alu pimikime.³⁴ Mo neta: Diosepema: teipolona: pana: piekeme. Kutupa Benisaminita: mo hameke tonuna:eki make ankulao haka:ta:pao mo ipika: ne yunki peao mulu pieke tupa: haleekeme. Koto ekina: mo tapaketa: Diosepe ame:le ne ikali no opu hao keaemekeme.

Diosepema: kapo alupiekeeki

44 ¹Diosepema: mo ipika: da handeteke hayeke e pokaeyeke some pa:ta: alota: Mo haliwekina: numanu pa:ta:ta: mo ne ika: mondulu peleme tupa: kone mendaota: pa mo homeke homekena: manita: ika: nu kakena: menda menda pea:peke. ²Kutupa mo yaka silipama: wepieke kapota: mo wetepe wekina: nu pa:ta: ipika: widi hambea: mani pita: mandakena: mendiapeke leekeme. Koto leeke mo halima:ta: Diosepema: leeke tupa: siki kone piekeme. ³Da ka:la:paaso sikita: mo hamala: hamala:ta: ika: donkimana pita: pena: tapaeyeke. ⁴Mo tapaketa: mo daoni mina:pa:lao pa hosiki siki papate leke pulu haena:ta: Diosepema: ipika: da handeteke haya: some pa:ta: alota: Mo haliweki telia: mea ai pue. Kuta teliminikina:ta: dupa lota: pia:peke. Ikana:ma:ta: mo epeke hauna: pa hoke ekima: yenki kia pelemepe. ⁵Pa ekipeke yaka you somena: silipa kapo pake naa pelemepe. Koto ekita: ota: ipika: ikali no hala:eki homeke make ipika: handehau pulukuma: mea:tiki pu hala: kapoe. Ikana:ma:ta: ota: hoke hau pelememe laa lapeke leekeme.

⁶Mo e pokaeyeke somema: mo tapake pua teliminata: homeke pi kone pua leekeme. ⁷Mo tapakema: hombo peaaso alota: Tiekeo. Dupiki pi ale ekita: eki la alepe. Nikana:ma:ta: kutupiki hau na poloma:me laa keke aloma:me. ⁸Nikana:ma:ta: mo Keinani kenke pa:ta: hao ipulu hata:ta: mo hande nika: nu kakena: menda: mani manuta: paa mea epoma: ekita: naka: hone wilime. Koto ekina: nikana:ma:ta: naka: you halina: da pa:ta: mo silipa o kolota: pa ekipeke pake noluma:pe. ⁹Tiekeo. Niki ma:nda: epima: mo ale muluma:eki a:nda: handa: wika:na:ta: kota: koto someta: lu homaena: laata: niki paeyaota: naka: pa hameke e pokaasoma: tapake halumeke laa leekeme.

¹⁰Mo halima: alota: A:pa:la:pate pa mo kapo ma:la: some homeketa: yaka pa hameke e pokaasa: hali haena: iki paeyaota: pao pomena: leekeme. ¹¹Koto ekina: paeyaoma: koto kone ika: numanu oni kenkena: mea wia homeke homekema: ipika: nu toku wia pitimikime. ¹²Kutupa

Diosepene: e pokaeyeke somema:ta: sembepelasiki mo mupeke halina: ekina: kini pea weiya:tia pua mo wetepe halina: ekina: pua paeyaeyekepate mo kapota: Benisaminina: nu pa:ta: mendieke handa: wiekeme. ¹³Koto ekina: mo hamala: hamala:ma:ta: ota: a:ta:ma: homolo hata: ika: aka:manu sinkipa ika: numanu mo donki hokina: paa mu wia mo daoni nane paa la:ka:la pemekeme.

¹⁴Mo Diuda hamala: hamala: mo Diosepene: da pa:ta: epemeketa: ipikita: pa pitiekeme. Kutupa ikita: ipiki pa:ta: panda: puniaemeke handaa ¹⁵Diosepema: alota: Ikana:ma:ta: ekipiki hau pea pelemepe. Ikana:ma:ta: dupiki e pokolo hali Ima:ta: ika: peleme hauta: mo handehau pea na handa: ulueke hone wimipe leekeme.

¹⁶Koto leeke Diudama: hombo peaaso alota: Tiekeo. Nikana:ma: neke pa:ta:ta: eki lomonope. Ekipa pi yokalau piomonope. Ekipa nikana:ma: dia:me lomonope. Koda:ma:ta: nika: poloma: hoke hau peneme yala:me. Mo hande kapo mia: some homeke dia:ya:la:pate ameta: niki paeyao: naka: pa hameke e pokaasoma: haliweki haloma:me leekeme.

¹⁷Diosepema: alota: O dia:me. Ima:ta: kutupiki hau ota: na pulueke. Mo yaka kapo ma:la: some homeketa: yaka pa hameke e pokaasa: some halieke. Iki paeyao: epeke tupa: siki hau ma:nda: na piki ika: apa: pa:ta: paa la:ka:la pelimikie leekeme.

Diudama: Benisaminina: honke leekeeki.

¹⁸Diudama: Diosepe pa:ta: pua alota: Pilisi Tiekeo. Neketa: pa mo kinima: handele ekina: Ima: neke pa:ta: pi la kiono mineke na panka:pekee. ¹⁹Tiekeo. Nakana:ma: niki pa:ta: lota: pitolo hata: alota: Ika: apa:ta: hala:pe o ika: kame ma:nda: hala:pe laa lemee. ²⁰Koto leke nikana:ma: hombo peaasota: nika: apa:ta: koke halisiki hala: make nika: wetepe wekita: mo koke nane ma:nda:la: weki make hala:me. Mo wekina: hameketa: homa inkikina: wekiwandikita: ipiki homeke pa hala:me. Kutupa ipika: apa:ma: mo wekita: pukima: wopu homa:la:me loma:me. ²¹Tiekeo. Nakana:ma:ta: handaluekema: hatuku a:pa:pekee leke handa ²²nikana:ma: hombo peaasota: mo wekima:ta: ipika: apa: na mina:pa:lalieke loma:me. Mina:pa:laeya:ka:na:ta: kota: ipika: ateketa: homilieke laa loma:me. ²³Koto lomeke nakana:ma: alota: Ika: wetepe weki iki ame_{le} epea:ka:na: homeke naka: leke popelekena: niki handulumeke lemee.

²⁴Kutupa niki nika: apa: pa:ta: puata: mo naka: le pimanu paeyao pua la haloma:me. ²⁵Koto hoki naneta: ipikana:ma: niki pa:ta: Paa la:ka:la pua ne hosikima: pua hamba:pee lea:me. ²⁶Koto leeke nikana:ma: hombo peaaso alota: Nikita: pua:peke na ya:la:me. Mo nika: kame wetepe nane wekita: nika: ame_{le} poma:ka:na: homeke mo halina: leke popelekena: pua hapeke ya:la:me. Mo nika: kame Benisamini niki ame_{le} pea:ka:na: homeke

pua:peke ya:la:me loma:me. ²⁷Koto lomeke nika: apa:ma: niki pa:ta: alota:
Mo yaka wanda: Leisoloma:ta: yaka weki yaapo homeke mendaeya:me.
²⁸Homeketa: I amba: mina:pa:lala:me. Ipikita: hoki pea: nane make
ota: na handolo ekima:ta: mo tikene ma:na:yeti sayale manuma: sinki
sinki pea witolo pa:la:mee. ²⁹Ikana:ma: ame do weki hatuku pua hau
ma:nda: peaemeka:na:ta: kota: Ita: koke yalo hata: ikana:ma: mea ipilimi
ata:ma:ta: I lu homaalieke laa lea:me laa la haleekeme.

³⁰⁻³¹Diudama: ombu pa alo hata: alota: Tiekeo. Pa ameta: I a:nda: mo
weki yaapo yaka apa: pa:ta: na poa:ka:na:ta: kota: mo weki I yaapo na
handolo kone ipiki homilieke. Ipika: hone puki paeyaota: koto weki pa:ta:
ula:me. Kutupa ipikita: ota: koke ya:la: ekima:ta: mo nikana:ma: puluma:
hauma: kone ipiki lu homaalumeke. ³²Hau ma:nda: make dupae. Ima:
alota: Mo weki pa:ta: hau ma:nda: pia:ka:na: maketa: kota: I pa:ta: wina:e
laa yaka apa: pa:ta:ta: Ima: mo weki a:nda: pa na hatuku epoa:ka:na:ta:
kota: koto pu hoeyalu: hauna: yenkiti: I pa:ta: wina: loelena:e loa:me.
³³Koto ekina: tiekeo. Ameta: mo wekina: anketekē minolo hata: Ita: naka:
pa hameke e pokaaso hali haluekema: ipikita: ipika: hameke tonu ame_{le}
paa pena: lae. ³⁴Ima:ta: eki ekipa mo wekiti: I yaapo na peke haena:
yaka apa: pa:ta: polua:pe. Ima:ta: yaka apa: pa:ta: dupiki ke tieke ipula:eki
handapeketa: I ana: na pa:la:me leekeme.

Diosepema: ipikie laa peneme yaeyekeeki

45 ¹Diosepema:ta: ipika: wieke hone manuna:ta: mo ipika: e
pokaemeke tapakena: leke popelekena: lu mina:niapeke na
yalu hata: paeyaosiki mo da panda: mina:pa:lao pupe laa leekeme. Kota:
Diosepema:ta: ipiki ame_{le} ma:nda: siki ota: na haena: mo hameke tonu
pa:ta:ta: I lataa laa la haleekeme. ²Ipkana:ma:ta: e alo hata: anekema:
ka:pa:puki yokeke handa mo Idiepi tapakema: make opuaata: kota: mo
ekina: pita: mo kinina: da pa:ta: make mea pemekeme. ³Diosepema: ipika:
hameketonu pa:ta: alota: Ita: Diosepee. Yaka apa:ta: pa hala:pe leekeme.
Koto leekepate mo hamala: hamala:ma:ta: doeki opu hao paala:ma: hone
mamatalo hata: hombo peapeke na yekeme. ⁴Kota: Diosepema: iki pa:ta:
alota: Pilisi I teke pa:ta: ipupe leekeme. Kota: mo tapake teke pa:ta:
epemeke handa alota: Ita: ikana:ma: mo hande Idiepi nane mani mea
tapaeme some ika: kame Diosepee. ⁵Koto ekina: mo ikana:ma: do pa:ta: I
tapaaleme ekina: ka:nda:ma: na homa make nikana:ma: pu hoeyaloma:me
pi na lapa:peke. Ota: Koda:ma: kone mo wanda:hali homaapa:na:yeke.
Ima: pa:ta:lono I amba:la tapao pa:la:me. ⁶Do kenke pa:ta: mo tea: ki
a:pa:la: ekita: bapi yaapo homeke do handa:e. Mo yu lita:la:eki kone o
ne napeke mina:la:eki kone ota: na pulu pa:la: bapi yunki hata:ta: pa
ula:me. ⁷Koda:ma: I amba:la tapaala: ekita: dupiki ta:ta: ma:nda: piki
hauma: iki pa:ta:lono laa kutupa mo ika: monduma: monduma: pilimi

wekiwandikina: wekiwandiki ana:na: hao pelina:yeke pa:la:me. ⁸Koto ekina:ta: ikana:ma: I do Idiepi kenke nane na tapaemepate pa Koda:ma: kone pa:la:me. Ipikana:ma: Ita: mo kinina: kapomani manda you hali pitono la:la:me. Ita: do kenke paeyao handeteke halome. Ita: do Idiepi wanda:halina: you hali halome.

⁹Koto ekina: yaka apa: pa:ta: ai la:ka:la puata: dota: naka: weki Diosepema: ala: pie laa pua lapa:peke. Koda:ma:ta: Ita: Idiepina: handeteke hala: hali hano la:la:me. Nate leke hokulu na peake I pa:ta: ai epoe. ¹⁰Neke make naka: wekiwandiki make naka: wekiwandikina: wekiwandiki make naka: sipisipimanu make naka: nanikosimanu make naka: kaomanu make mo naka: wia hale alemanu paeyao make I teke pa:ta: wia halo pele tupu: mo Kosene kenke pa:ta: halena:e laata: ¹¹Neke mo Kosene kenke pa:ta: haeka:na:ta: kota: Ima: neke handeteke halo polo tupu: loa:me. Mo tea: kita: bapi yunki hata: pa ula: ekina:ta: neke make naka: tapake make naka: ma:na:manu make tea:ma: homilimikiyeke loa:me leekeme.

¹²Diosepema: ombu alota: Ameta: iki paeyao: make Benisamini nakana:ma: make Ita: ota: Diosepee laa handelememe. ¹³Kutaa I do Idiepi kenke pa:ta: ota: honkopu tieke ula:eki make mo ikana:ma: handeleme alemanu paeyao make yaka apa: pa:ta: pua lapa:peke. Kutupa ai ai pu kone ipiki do pate hatuku a:pa:pa:peke leekeme.

¹⁴Koto laata: ipikana:ma: ipika: hameke Benisaminita: hopula: mea e leekeme. Benisaminima: make e alo hata: hameke hopula: miekeme. ¹⁵E pa alo alo hata:ta: hameke titi homeke homeke lo hopulolo hata: nunu piekeme. Kota: kutu pieke hoki naneta: ipika: hameke tonuma: ipiki amele pi kini pea lemekeme.

¹⁶Mo hande Diosepema: hameke tonuta: epelememe le ekita: mo kinina: da pa:ta: haemeke tapakema: opitolo hata: mo kinima: make mo ipika: e pokaeyeke you haliwekima: make ta:na:ma: homemekeme. ¹⁷Mo kinima: Diosepe pa:ta: alota: Naka: kametonu ika: nemanu mo donki manuna: hokina: atula atula pea wia mo Keinani nane la:ka:la pupa:e lae laata: ¹⁸Ika: apa: make ika: tapake make hatuku do ane la:ka:la a:pa:pa:peke lae. Ima:ta: iki pa:ta: mo kenke paeyao ankulake ota: epeke kenke halaata: ota: haka:ta:pake tupu: ne no hao pelina: loa:me lae. ¹⁹Kutupa make mo ika: weteke tonu make ika: hosiki wekiwandiki sunu make ika: ateke make hatuku epolo peleme mo Idiepina: ma:na:ma: yola:la: pota: alemanu mea pena: lae. ²⁰Kuta ikana:ma:ta: mo ika: wia haleme alemanu mina:pa:laasoma:me laa hone ka:nda:ma: na homa:pa:peke. Pa ekipeke do Idiepi kenke paeyao siki pa:ta: ula: epeke ale manuta: ika:eki ya:lieke loa:me lae leekeme.

²¹Koto leeke mo Dieikopena: eiyeke tonuma:ta: mo leeke tupu: siki kone pimikime. Kutupa Diosepema:ta: mo kinima: leeke tupu: kone

mo ma:na:ma: yola:la: pota: alemanu halaata: pota:na: nolo pimiki ne make haleekeme. ²²Kutupa Diosepema: hameke tonu pa:ta: mo topo aka:manu make haleekepate pa Benisaminita: 300 silipa mani make topo aka: paeyao yunki hata: haleekeme. ²³Kuta ipika: atekena:ta: mo Idiepina: ota: epeke nemanu mo kiki yaapo donkina: mu wia kutupa pa kiki yaapo donkimana ma:nda:na:ta: mo pota:na: nolo pieke widimanu make betedimanu make mandane nemanu make mu wiao tapaeyekeme. ²⁴Kutupa mo ipika: hameketonu pena: tapaaso hata: alota: Mo pota:na: hankiliki na yola:pa:peke leekeme.

²⁵Kota: mo tapaketa: Idiepi mina:pa:lao ika: da nane atekte hayeke alena: Keinani nane pemekeme. ²⁶Ikana:ma: atekte pa:ta: pua alota: Diosepeta: pa hala:mee. Ipirita: mo Idiepi kenke paeyaona: handeteke hala: hali hala:me lemekeme. Koto lemeke handa Dieikopeta: hone mata:pa pulu no la:mea pita: mo weki tonuma: lemeke ekina: hone na tulaeyekeme.

²⁷Pate mo eiyeketone: hande Diosepema: iki pa:ta: leekeeki paeyao ika: apa: pa:ta: la halemekeme. Dieikopema: koto lemekeeki opuolo pita: pa mo Diosepema: ipiki mulu epena: tapaeyeke ma:na:ma: yola:la: pota: alemanu hando haota: kota: ipirita: paa epeke hone wia pitiekeme. ²⁸Kutu pitolo hata: Dieikopema: alota: Keiyae. Doeki homeketa: ota: yaka hone pa:la: ekina: yaka weki Diosepeta: paa haya:ka:ta:me. Kota: I ai na homeke hata: kone ipiki handolo polueke leekeme.

Dieikope tapake Idiepi pemekeeki

46 ¹Dieikopema:ta: ipika: wia hayeke alemanu paeyao talo peaata: Biasiba nane peekeme. Koto pateta: ipika: atekte Aisa:kena: Koda: pa:ta: yeni hau piekeme. ²Koto timbata: upama: leke ale Koda:ma: ipiki pa:ta: pi alo alota: Dieikopeo Dieikopeo leeke ipikana:ma: hombo peaaso alota: Wao. I do handa:e leekeme.

³Tekehali: alota: Ita: Koda: naka: apa:na: Koda:e. Idiepi poluekema:ta: paala:ma: na homa:peke. Ima:ta: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: koto pate tapake tieke haena: lolueke. ⁴Ima:ta: neke yaapo oni Idiepi nane mandakena: puaata: naka: monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: do kenke nane paa hatuku ipulueke. Koto pateta: mo Diosepe neke yaapo mandakena: haena: neke homilipikie laa leekeme.

⁵Kota: Dieikopeta: Biasiba mina:pa:laeyekeme. Ipika: weki tonuma:ta: mo hande Idiepi kinima: tapaeyeke ma:na:ma: yola:la: pota: ale manuna:ta: ika: atekte make ika: hosiki wekiwandiki sunu make ika: weteketone make pitaemekeme. ⁶Ika: mo Keinani hata: mimiki alemanu paeyao make ma:na:manu make mea Idiepi nane pemekeme. Dieikopema:ta: ipika: monduma: monduma: pieke wekiwandikina:

wekiwandiki paeyao hatuku peekeme. ⁷Ipika: wekitonu make ipika: weki tonuna: wekitonu make ipika: wandikitonu make ipika: waneke tonuna: wandikitonu make paeyao hatuku peekeme.

⁸Mo Dieikope ame:le oni Idiepi nane pemeke ipika: tapaketa: mupeke weki Lubeni ⁹make Lubenina: ekiye tonu Ha:noko make Palu make Hesetoni make Kami makee. ¹⁰Kutupa Simiono make ipika: wekitonu Diemuelo make Diamini make Ohadi make Diakini make Soha make Siolo makee. Do weki Siolota: mo Keinani wanda:na: wekie. ¹¹Lipai make ipika: weki tonuta: Kiesoni make Koha:di make Metati makee. ¹²Diuda make ipika: weki tonuta: Sela make Petese make Sita makee. Diudana: ekiye yaapo Ea pita: Onane yaapota: Keinani haemeke toma:na: kone amba: homepekeme. ¹³Isaka make ipika: weki tonuta: Tola make Pua make Yope make Simitoni makee. ¹⁴Sebuloni make ipika: weki tonuta: Setede make Elono make Dialielu makee. ¹⁵Do weki tonuta: oni Mesopoteimia hata: Liama: Dieikopena: mendiaeeyeke weki tonue. Liama: wandiki Daena make mendiaeeyeke. Koto paeyao siki yata:polota: Lia pa:ta: yama: Dieikope ipika: monduma: monduma: pieke wekiwandiki paeyaota: 33 yekeme.

¹⁶Ka:de make ipika: wekitonu Sepedoni make Haki make Siuni make Eseboni make Eti make Atodi make Ateli makee. ¹⁷A:sia make ipika: weki tonuta: Imina make Isipa make Isipi make Betia make ika: ana: Seta makee. Betiana: ekiye yaapota: Heba pita: Malakiele yaapoe. ¹⁸Do 16 wekiwandikita: mo hande Leibenima: ipika: waneke Lia pa:ta: haleeke pa hameke e pokaasa: wandiki Silipama: Dieikopena: mendiaeeyeke wekiwandikie.

¹⁹Dieikopena: weteke Leisoloma:ta: Dieikope ipika: weki Diosepe pita: Benisamini yaapo mendiaeeyeke. ²⁰Oni Idiepi kenketa: mo Heliopolisi da pa:ta: yeny peao hayeke hali Podipitana: waneke A:sena:dema:ta: Diosepene: weki Ma:na:sa: pita: Ipoteimi yaapo mondu wiayekeme.

²¹Benisaminina: ekiye tonuta: Bela make Bekea make A:sa:bele make Keta make Naamani make Ehi make Otosi make Mupimi make Hupimi make Ada makee. ²²Koto 14 weki tonuta: mo Leisoloma: pa:ta: yama: Dieikopena: mendiaeeyeke wekiwandikie.

²³Da:ni make ipika: weki Husimi makee. ²⁴Na:petali make ipika: wekitonu Diasiele make Kuni make Diesa make Silemo makee. ²⁵Do watake hata: tapaketa: mo hande Leibenima: waneke Leisolo haleeke pa hameke e pokaasa: wandiki Bilihama: pa:ta: yama: Dieikopena: monduma: monduma: pieke wekiwandikie. ²⁶Kota: mo Dieikopena: ekiye tonuna: weteke tonu na yata:peke pa mo ota: Dieikopena: monduma: monduma: pieke wekitonu homeketa: paeyao 66 oni Idiepi nane pemekeme.

²⁷Kutupa Diosepene: oni Idiepi mendiaeeyeke weki yaapo apa:taasota: mo Dieikopena: oni Idiepi nane pu haemeke tapake paeyaota: 70 yekeme.

Oni Idiepi nane Dieikope pita: ipika: tapake haemekeeki

²⁸ Dieikopema:ta: Diosepema: mo Kosene kenke pa:ta: iki a:pa manda:hande pina: honke lena:yeke Diuda amba:la tapaeyekeme. Kutupa mo tapake opolo pemeketa: ²⁹ Diosepema: ipika: hosima: yola:la: pota: ale pitulu pua Kosene kenke pa:ta: ateke manda:hande pulu peekeme. Kutupa mo pate pua ateke manda:hande pitolo hata:ta: Diosepema: ipika: kiki bao mo atekena: make yola: mea hopulolo hata: e tieke lo hokulu peayekeme. ³⁰ Dieikopema: Diosepe pa:ta: alota: Ima: neke paa haeka:ta:ma: laa handolo hata:ta: kota: ameta: Ita: homuluekema: titikitiki yao halome leekeme.

³¹ Kutupa Diosepema: ipika: hameke tonu pa:ta: make mo atekena: tapake paeyao pa:ta: make alota: Ima:ta: mo kini pa:ta:ta: oli Keinani haeme yaka kametonu make yaka apa:na: tapake paeyao I pa:ta: epelememe laa amba:la lolo polueke. ³² Kutupa Ima: ipiki pa:ta: dupa lolueke. Ikita: sipisipimanu handeteke hao haleme haliweki make ma:na:manu punu haleme haliweki make yalo hata: ika: ma:na:manu make e wae alemanu make ika: wia haleme alemanu paeyao make mea epelememe laa pua lolueke. ³³ Koto ekina: mo kinima: iki wi la: mea ika: pu haleme ekita: aleke ka:ta:pa: laa lota: pia:ka:na:ta: kota: ³⁴ mo hande ika: apa:meima: pu haemeke tupa: koto ika: haleme andusa:ta: ma:na:manu handeteke hao haloma:me laa lapa:peke. Dupa lemeka:na:ta: kota: mo Kosene kenke paeyao pa:ta: hape laa la:lieke leekeme. Diosepema: dupiki pi leeke ekita: mo Idiepi tapake paeyao:ta: mo sipisipi handeteke haleme wanda:hali iki amēle hama:na: ota: kiaemeke ekina: leekeme.

47 ¹ Kutupa Diosepema:ta: mo ipika: hameketonu paeyao yunki hata: hatuku mo kini pa:ta: peekeme. Pua mo kini pa:ta: alota: Yaka apa: make yaka kametonu make mo Keinani hao ika: ma:na:manu make e wae alemanu make ika: wia haleme alemanu paeyaosiki make mea epelememe. Ikita: ameta: mo Kosene kenke pa:ta: a:pa halememe. ² Kutupa Diosepe ipikana:ma: ipika: hatuku epeeke hameke tonuta: mo kini hali pa:ta: waleekeme. ³ Mo kinima: iki lota: pitolo hata: alota: Ikita: eki e pokohalemepe leekeme.

Ikana:ma: hombo peaaso alota: Nikita: mo nika: apa:meima: pia: tupa: kone sipisipi handeteke hao haloma: haliwekie. ⁴ Kutupa mo Keinani kenke pa:ta:ta: do tea: kita: ota: hoela: ekima: nika: sipisipi manuna: ambu ma:nda: dia:ya:la: ekina: nikita: do kenke pa:ta: haluekema:yeke epoloma:me. Koto ekina: pilisio. Niki mo Kosene kenke pa:ta: hamono waleke kie laa lemekeme. ⁵ Koto lemeke mo kinima: Diosepe pa:ta: alota: Ameta: naka: apa: make naka: kametonu make opolo epeleme ekina:ta: kota: ⁶ do Idiepi kenketa: ika: ekie. Ikita: mo Kosene kenke pa:ta: ota:

a:pa:la: alena: handa pitina:e. Kutupa mo iki tukiki pa:ta: handa wiki haliweki ma:nda: haemeka:na:ta: kota: yaka ma:na:manu make handetekē hawaena: lapeke leekeme.

⁷Kutupa Diosepema:ta: ipika: apa: Dieikope hatuku mo kini pa:ta: pua waleeketa: Dieikopema: mo kinita: Koda:na: bikina: epeayekeme. ⁸Kutupa mo kinima: lota: pitolo alota: Neketa: bapi ekipa ka:ta:pe leekeme.

⁹Dieikopema: hombo peaaso alota: I pa pomu lopolo hanota: bapi paeyao 130 paela:me. Koto bapi manuta: mo yaka apa:meima: ika: bapi eleke eleke pomu lopemeke tupa: make na handeke pa ta:ta: doka:tikipiki taka:lake bapimanu ya:mee leekeme. ¹⁰Koto laa Dieikopema: mo kini hali pa:ta: paeyaaso epeaasa:eki halaa mina:pa:laeyekeme. ¹¹Kutupa Diosepema:ta: mo kinima: pia:peke leeke tupa: kone ipika: ateke make hameketonu make mo Idiepi kenke pa:ta: pitina: laa mo Lamesese daoni nepoko nanema: mo Idiepi kenkemanu paeyao lombeipiki ota: epeke kenkemanu haleekeme. ¹²Diosepema:ta: ipika: apa: make ipika: hameke tonu make mo ipika: apa:na: tapake paeyaosiki mo hosiki wekiwandikisunu make apa:tao paeyaosiki ne ana:na: haleekeme.

Mo tea: ki tieke

¹³Mo hande tea: kita: ota: hoeya:pa wieke yalo hata: da paeyao pa:ta: ne dia:yekeme. Kutupa mo Idiepi wanda:hali make Keinani wanda:hali make paeyaosiki tea:ma: honkopu dia: yekeme. ¹⁴Kuta mo wanda:halima: widi hamba:tiki pimikita: Diosepema: mani paeyao meata: mo kinina: da pa:ta: mea pua:tiki piekeme. ¹⁵Kutupa mo Idiepi pita: Keinani kenke yaapo pa:ta: wieke mani paeyaosiki paeyeketa: mo Idiepi haliwekima: Diosepe pa:ta: a:pa alota: Niki ne kie. Niki na homaama:na:ma: hau ma:nda: ma:nda: make ai pie. Nika: mani paeyao: ota: paela:me laa lemekeme.

¹⁶Koto lemeke Diosepema: hombo peaaso alota: Ika: ma:na:manu mea ipupee. Ika: mani paeyao paeya:ka:na:ta: kota: koto ale topo pitolo hata:ta: Ima: iki ne kuluekema: loa:me leekeme. ¹⁷Koto leeke mo tapakema: ika: ma:na:manu mea Diosepe pa:ta: epemekeme. Kutupa ipikana:ma: mo wanda:halina: hosi ma:na:manu make sipisipimanu make nanikosimanu make kaomanu make donkimantu make mea epemeke topo peata: ne haleekeme. Koto bapina:ta: mo ika: ma:na: manuna: topo pea ne hala:tiki piekeme.

¹⁸Mo panake bapi ma:nda:na:ta: mo wanda:halima: ipiki pa:ta: a:pa alota: Tiekeo. Nikana:ma:ta: mo ota: ekita: neke pa:ta: na a:mbalumeke. Mo nika: mani paeyao: paela: make mo nika: ma:na: manuta: amba: naka: mime. Koto ekina: ameta: mo neke kia:peke alemanu ma:nda:ta: na ula:pate pa mo nika: loke pita: nika: kenkemanu homeke neke pa:ta: kia:peke ya:la:me. ¹⁹Niki homaama:na:ma: hau ma:nda: ma:nda: make ai pie. Nika: e manuta: na mopu yamono lae. Niki make nika: kenke

make nema: topo pitolo hata: hamba:e. Nikita: mo kinina: pa hameke e pokaasa: tapake homono nika: kenke make ipiki milieke. Niki paa da:ta halo poloma: tupa: kone widimanu kie. Kutupa make nika: e pa:ta:manu nokopomono wae alemanu ma:nda: kie laa honke lemekeme.

²⁰Kota: Diosepema:ta: mo Idiepi kenke paeyaota: kinina: eki wina: hambaeyekeme. Mo tea: kita: ota: hoeya:pa wieke handa mo Idiepi tapake paeyaona: kenketa: ota: paeyaoma: tapaena: leeke ekima: mo kenketa: kinina: eki homeke wiekeme. ²¹Diosepema:ta: mo Idiepi kenke mandane nepokona: kini pea pua mandane nepokona: puata: wanda:hali paeyao pa hameke e pokaasa: wanda:hali haena: leekeme. ²²Kuta mo na hambeeke kenke homeketa: mo hande yeni peao hayeke tapakena: eki yekeme. Pa ekipeke ika: eki na tapaemeke ekita: kinima: mo ika: nolo pimiki nemanu ana:na: hala:tiki pieke pimikime. ²³Diosepema: mo wanda:hali pa:ta: alota: Ameta: Ima: iki make ika: kenke make mo kinina: hambalo ekita: handelememe. Koto ekina: ika: e nina: nokopo peleme wae alemanu do handa:pe. ²⁴Kutu pulu pelemepate mo ne napeke mendiolota: yunki hata:na: homeke homeke lo hondo mo kini pa:ta: halimikie. Mo paa wilia: ekita: wae wia make ika: tapake ika: nolo peleme eki mia:pa:peke.

²⁵Koto leeke mo tapakema: hombo peaaso hata: alota: Niki nakana:ma: tea:ma: amba: homolo puma:pate niki tamba: meleme. Tiekeo. Nakana:ma:ta: niki pa:ta: ota: epeke hau pime. Koto ekina: nikita: mo kinina: pa hameke e pokaasa: tapakee. ²⁶Koto ekina: Diosepema: mo Idiepi kenkena: lo pi witolota: mo ne napeke mendiolo yunki hata: ya:ka:na:ta: homeke ma:nda: hondo meata: mo kinina: eki ya:na:e laa lo pi wiekeme. Ame do make koto pi la: ula: ekita: ota: pa pa:la:me. Pate mo yeni peao haemeke haliwekina: kenkemanu homeketa: mo kinina: eki na wiekeme.

Dieikopena: paeyaaso honke leekeeki

²⁷Mo Isulai tapaketa: oni Idiepi kenke pa:ta: mo Kosene da yu pa:ta: hata:ta: hamoko haota: wekiwandiki wopu mondu wimikime. ²⁸Dieikopeta: mo Idiepi haena:ta: bapi 17 paeyekeme. Kutupa ota: ipika: batipa: 147 miekeme. ²⁹Mo ipika: homolo pieke nate teke pa:ta: opolo epeeketa: ipika: eiyekem Diosepe wi la: mea alota: Naka: kiki yaka paleke ankolopuna: wia hata: I do Idiepi kenke pa:ta: na hoilueke laa keke pi la: wie. ³⁰Pa ekipeke yaka hone pa:la: ekita: mo yaka apa: ameda hoila: alena: hoilu poelen: loa:me. Koto ekina: I do Idiepi mina:pa:lao mo tapake hoila: alena: tia pua hoiya:peke leekeme. Diosepema: hombo peaaso alota: Ima:ta: nakana:ma: ale tupu: ota: pulueke laa la: wiekeme.

³¹Dieikopema: alota: Nakana:ma: pulueke laa keke pi la: wie leeketa: Diosepema: keke pi la: wieke handa Dieikopema: koto pate ipika: da panda: pa:ta: yeni pitolo hata: keiyae leekeme.

Dieikopema: Ipoteimi pita: Ma:na:sə: yaapo epeayekeeki

48 ¹Hao hao pa nate ma:ndə:nə:tə: Diosepe pa:tə:tə: atekə yəni hapa
ula:me laa lemekeeki opu haota: ipika: weki yaapo Ma:na:sə:
pita: Ipoteimi yaapo hatuku Dieikope handolo peekeme. ²Kutupa
Dieikope pa:tə: naka: weki Diosepeta: neke handolo a:pə:la:me lemeke
opu haota: ipikita: honkopu hao tia liao pitiekeme. ³Dieikopema: Diosepe
pa:tə: alota: Mo Aneke Wele wopupiki Koda:ma:tə: oli Keinani ula:
Lusu kenke pa:tə: opolo a:pə I epeaeya:me. ⁴I pa:tə: dupa lea:me. Naka:
monduma: monduma: pilipi wekiwandikina: wekiwandikita: tutu paeyao
siki haena: yeke handa wekiwandiki wopu kulueke lea:me. Kutupa do
kenketa: ika:eki u tia pu haena: Ima: naka: monduma: monduma: pilipi
wekiwandikina: wekiwandiki halueke lea:me leekeme.

⁵Dieikopema: ombu alota: Diosepeo. Mo I ai na epeke hano do Idiepi
mendiala: naka: weki yaapota: yaka ekie. Ipoteimi pita: Ma:na:sə: yaapota: pa
mo yaka weki Lubeni pita: Simiono yaapo konema: handa:la:me. ⁶Pate mo
naka: wetepena: mendilipi weki tonuta: kota: yaka weki dia: ya:lieke. Koto
weki tonuma:tə: mo Ipoteimi pita: Ma:na:sə: yaapo pa:tə: yama: ipilia: alemanu
milimikie. ⁷Ima: dupitolo ekita: mo naka: ama: Leisolona: yeke pitolome. I mo
Mesopoteimia hao epoa: dina:tə: mo Keinani kenke pa:tə: Epa:tə: teke pa:tə:
I a:tə: tieke peao homea:me. Ima: mo wanda:tə: Epa:tə: pula: pota: tea:na:
hoiyua:me leekeme. Koto Epa:tə:tə: ameta: Beteleha:ma: lelememe.

⁸Dieikopema: mo Diosepema: weki yaapo hando hao alota: Do weki
yaapota: epi yaapo ya:ka:tə:pe leekeme.

⁹Diosepema: hombo peaaso alota: Do weki yaapota: mo hande
Koda:ma: do Idiepi kenke pa:tə: hano ka:la: weki yaapoe leekeme.

Koto leeke Dieikopema: alota: Ima: ipiliki epealuekema: dopate hatuku
epoe leekeme. ¹⁰Dieikopeta: bapi tieke lieke ekiyalo hata: ipika: leke anku
pieke ekima: wopu handa:peke na yekeme. Kutupa Diosepema: mo weki
yaapo ipiki pa:tə: hatuku a:pə haena: laa mo weki yaapo hopula nunu
piekeme. ¹¹Dieikopema: Diosepe pa:tə: alota: Ima: neke paa handulueke
hone na ua:pate ameta: Koda:ma: naka: weki yaapo kone pa handono
la:la:me. ¹²Kutupa Diosepema: mo weki yaapo Dieikopema: palekena:
pitipi alena: mea Dieikope pitia: alena: panda: puniaekekeme.

¹³Diosepema:tə: Ipoteimita: Dieikopema: hoeya: nanema: pitao Ma:na:sə:tə:
popeke nanema: pitaeyekeme. ¹⁴Pate Dieikopema:tə: ipika: kiki yaapo pala:sə:
pu alu pea mo Ipoteimita: wetepe weki kone ipika: popeke nane kikita: mo
wekina: ambokena: wia kutupa mo ipika: hoeya: nane kikita: mo mupeke
wekina: youna: wiekeme. ¹⁵Kutupa Diosepe epeaaso dupa leekeme.

Mo hande yaka apa:mei yaapo Eipoloha:ma: pita: Aisa:ke yaapoma:
yeni pu haepeke Koda:ma: do weki yaapo epeaena:e.

Ame do di sikina: kone I hatuku a:pa:la: Koda:ma: ipiliki epeaena:e.

¹⁶ Mo hande tanda eleke eleke epea: ale pa:ta: I pa:ta:la: mea:tiki pia
enisoloma: ipiliki epeaena:e.

Yaka biki make mo yaka apa:mei yaapo Eipoloha:ma: pita: Aisa:ke
yaapona: biki make do weki yaapo pa:ta: yama: pa u tia pu
haena:e.

Ipilikana:ma: wekiwandiki wopu make mendia ipilika:
wekiwandikina: wekiwandiki wopu haena:e laa leekeme.

¹⁷ Diosepema:ta: atekema: ipika: popeke nane kikita: mo Ipoteimina:
youna: wia:eki hando haota: puki tandama: homolo hata: pao mea mo
Ma:na:sa:na: youna: wina:yeke atekena: kiki pao miekeme. ¹⁸ Ipikana:ma:
ateke pa:ta: alota: Apa:o. Kutupa dia:me. Dota: mupeke weki ya:la:ma: mo
naka: popeke nane kikita: ipika: ambokena: wie laa leekeme.

¹⁹ Koto leekepate atekema: ipika: pi na opitolo hata: alota: Yaka
wekio. Ima: hone ulume. Ma:na:sa:na: monduma: monduma: pilia:
wekiwandikina: wekiwandiki make tapake tieke halo pa:la:pate pa ipika:
wetepe nane hamekema:ta: ota: ankulaota: ipika: monduma: monduma:
pilia: wekiwandikina: wekiwandikita: tutu tiekemanu halieke.

²⁰ Koto ekina: koto natena:ta: Dieikopema: mo weki yaapo epeaaso hata:
alota: Mo Isulai tapakema:ta: Ipilika: biki alo hata:ta: epeaasa: pi dupa
lelimikie. Koda:ma: neketa: Ipoteimi pita: Ma:na:sa: yaapoma: handaena:e
laa lelimikie leekeme. Kutu pieke ekima: Dieikopema:ta: Ipoteimita:
Ma:na:sa:na: puki pa:ta: haena: leekeme.

²¹ Kutupa Dieikopema: Diosepe pa:ta: alota: I homolo poloeki teke
pa:ta: ya:la: ekita: do handelepate Koda:ta: neke yaapo hata: neketa: naka:
apa:meina: kenke nane paa hatuku pelieke. ²² Mo Ima: yaka bainasi pita:
a:ndeli yaapoma: mua: hande Amo tapakena: Sekeme kenke epeketa:
naka: kametonu pa:ta: dia:ya:la:pate pa Ima: neke kitolome leekeme.

Dieikopena: paeyaaaso pimanu

49 ¹ Dieikopema: ipika: wekitonu wi la: mea alota: I hopa:lia pita:pe
laa alota: mo iki pa:ta: wetepena: pulu pa:la: ekimanu Ima: iki la
kulukuma: loa:me.

² Dieikopena: eiyeket tonuo. Homeke pa:ta: a:pa taeyao pita: opua:pe.
Ika: apa: Isulaina: pi opua:pe.

³ Lubeni neketa: yaka mupeke weki make yaka honkopue. Kutupa I
wekihali hata: mondolo mupeke wekie.

Yaka weki paeyao ankulake neketa: ta:na: ta:na:ma: homa honkopu
wopu haleme.

⁴ Neketa: mo hande ta:tiki ipula: ikalima: handeleme. Pate neketa: mo
titina: halina: biki na wilieke.

Pa ekipeke neketa: yaka wetepe wanda: yaapo pelia naka: apa:na: da panda: hoeyaeme.

⁵ Simiono pita: Lipai yaapota: hamala:e. Ipilikana:ma:ta: ipilika: a:nda: pita:la: ale manuma: hali lu homaepeme.

⁶ Ipilika: a:mbaaso hata: pi pi lo halepeke Ima:ta: na apa:taalueke.

Kutupa ipilika: pi hotilipi ale pa:ta: make I na apa:tiki pulueke.

Pa ekipeke ipilikana:ma:ta: mineke pankolo hata: haliweki lipime.

Kutupa telepo alo hata:ta: mo hali kao manuta: pa dola:pake peapepeme.

⁷ Ipilika: mineke pankepe ekita: ota: paala: pikieki ya:la: ekina:ta: kota: esihou pi wina:e. Kutupa make ipilika: lombeipiki mineke pankepe ekita: ota: a:ta:ma: homa:peke na ya:la: ekina: loa:me.

Ima: ipilikita: mo Isulai kenke paeyao pa:ta: putupa: alu pina: lolueke. Ima:ta: ipilika: mo Isulai wanda:hali ame_{le} kone ta:ta: ta:ta: pea halu pilipikie.

⁸ Diuda neketa: naka: kame tonuma: naka: biki yeiya: lalimikie.

Nakana:ma:ta: naka: a:nda: tunkiliki tapake manuta: make yola: mea wia haleme. Naka: kame tonuma:ta: neke pa:ta: panda:punialimikie.

⁹ Diudata: Laeonomia: handa:la:me. Ipika: napeke ale liata: oni ipika: da pa:ta: la:ka:la pula:me.

Kiki anke tindipa tindipa pea polu pila:me. Paeyao: paala:ma: homolo hata: ipiki penkilipa: tiatiki pea:peke na ya:la:me.

¹⁰ Diudama:ta: mo kinina: minu hala: dolo miniki halieke. Kutupa ipika: monduma: monduma: pilia: wekiwandikina: wekiwandiki pa:ta: yama: kini halimanu hoto paeyao handeteke hao hatiki pilimikie.

Tutu manuma:ta: ipika: dakisi hambuluekema: ala:ta: ala:ta: mea a:palimikie. Kutupa ipiki pa:ta: homu pitolo hata: panda:punialimikie.

¹¹ Ipikana:ma: ipika: panake donkita: mo waini puna: endi baasa:me. Pa pina:ma: mo ota: epeke paeyao ankulake piki waini puna: loa:me. Kutupa ipika: aka: manuta: mo we au leke wepiki waini ikali pa:ta: tandepo hala:me. ¹² Mo waini ikali no haleke yalota: ipika: leke we pupa pa:la:mee. Ipika: kaketa: andu no haleke yalota: hake pa:la:mee.

¹³ Sebulonita: dawala tea:na: pelia haliekee. Ipika: dawala tea:na:ta: mo kawasomanu epeke tupa: a:pa pitina: epeke alena: yelieke. Ipika:

kilu tumbua halo pa:la: ekita: ota: mo Saidoni da kenkena: pua
tombo pilieke.

¹⁴ Isakata: mo hone na wiki donkima: handa:la: halie. Mo donki ipikita:
oni ipika: hokina: mendaasa: numanu tukikina: pala:mba: pelia:la:
ma:na: loa:me. ¹⁵Pate ipika: handolota: do hoto pila: alena:ta:
a:pa:la:me laata: do kenketa: ota: yole pa:la:me ala:me. Koto ekina:
mo ala:ta: ala:ta: tuluekema: yeke ipika: hoki panda:puniaasa:me.
Kutupa ipikita: pa hameke e pokaasa: some tupu: e pokena: la:la:me.

¹⁶ Da:nita: ipika: wanda:halina: handeteke hala: some halieke. Ikitia:
mo hande mandane Isulai tapakema: handilimikie. ¹⁷Da:nita: mo
pota: tea:na: pila: keto wilieke. Mo pota: tea:na: hali lita:la: ketona:
loa:me. Mo hosi hokina: pita pula: some ya handa:liao lopena:yeke
mo hosina: kilolikina: awa:la: keto wilieke.

¹⁸ Tekehalio naka: ka:la:pa: tapaase eki yu wia halome.

¹⁹ Ka:da:ta: mo pake no haleme tapake ma:nda:ma: lulu pelia:pate paa
ipikana:ma: la:ka:la mo tapake telipilieke.

²⁰ A:seana: kenkena:ta: epeke epeke nemanu opilieke. Ipikana:ma:ta:
mo kinima: neapeke ya:la: epeke nemanu opalieke.

²¹ Na:petalita: mo walekena: pototo la pomina:la: dia ma:na:ma:
handala:me. Ipikita: ota: epeke ikikimanu mondu hala:me.

²² Diosepeta: mo tunkulupa ula: ikali tea:na: hala: tikene donkima:
handala:me. Ipikita: mo yueli pa:ta: hala: panake hosi hali
ma:na:ma: handala:me. ²³Ipika: a:nda: tunkiliki tapakema:ta:
ipikita: paala:piki tupu: a:pa a:nda: pilimikie. Kutupa ika: semoko
a:ndeli manuma: ipiki tolutia pomilimikie. ²⁴Pate ipika: a:ndelita:
la:ma: na pa:la:me. Kutupa ipika: kiki yaapo honkopu haowala:me.
Koto hauta: mo Dieikopena: Wele wopupiki Koda:na: honkopuma:
pia:me. Mo hande Sipisipi Handeteke Hala: some Isulaina:
handeteke hao hala: Koda: loa:me.

²⁵ Mo neke tamba: mina:la:ta: naka: apa:na: Koda:ma: pita:la:me. Mo
Aneke Wele wopupiki Koda:ma: neke epeaasa:me.
Oli ya nane lakoma: neke epeaasa:me. Kutupa oni kenke oto
nane opa:laasa: ikali manuma: makee. Kaomanu wopu make
wekiwandiki wopu make neke epeaasa:me.

²⁶ Widina: kiliki pita: palawasi yaapoma: make neke epeaasa:me. Mo amba: hao haemeke pote manuma: make neke epeaasa:me. Kutupa mo pa u tia pu hala: elimanu pa:ta: yama: mo ta:ta: ta:ta: piki epeke alemanu make neke pa:ta: ipula:me. Do epeaasa: ekimanu paeyaota: Diosepema: ambokena: wina:e. Mo ipika: hamekema: handa:la: hali dia:me laa maleke lila: somena: wenokona: loa:me.

²⁷ Benisaminita: mo hoke paala: wopupiki tikene kikama: handa:la:me. Peliolo da kelepolota: pa pitiki alemanu lia ombu na:tiki pu hala:me laa leekeme.

²⁸ Koto mo hande Isulaina: 12 tapakee. Kutupa koto pi manuta: mo hande ateke Dieikopema: ipika: paeyaaso pi alo hata: ipika: weki homeke homeke paeyao pa:ta: manda: meaaso hata: leeke pie.

Dieikope homeeke hoimikieki

²⁹⁻³⁰ Kutupa Dieikopema: eiyeketonu taka:lakema: pi alo alota: Ita: ameta: mo yaka wanda:hali ame^{le} apa:tao homolo pulume. Koto ekina: dupa:peke. Ita: yaka apa: ame^{le} mandakena: mo Keinani kenke pa:ta: Ma:motena: nate ipula: nanema: tilao Hidi hali Epotonina: Ma:ka:pila e pa:ta: ula: tikene da pa:ta: hoiya:peke. Eipoloha:ma:ma: koto apa:nda:ta: hali hoita:la: lapa: wina: mo Epotoni pa:ta: hambeeke ekima: pa:la:me.

³¹ Koto pa:ta:ta: Eipoloha:ma: pita: weteke Seta yaapo hoila:me. Kutupa koto pa:ta: ombuta: Aisa:ke pita: weteke Lepeka yaapo make hoila:me. Kutupa Ima: maketa: koto pa:ta: Lia hoiyua:me. ³² Mo e make mo tikene da make mo Hidi tapake pa:ta: hambeeke ekie. Koto pa:la:ma: I koto pa:ta: hoiya:pa:peke laa leekeme. ³³ Dieikopema: ipika: eiyeketonu pa:ta: mana:manu halo paeyaota: paa polu hola:paka:na: homeekeme.

50 ¹ Diosepema:ta: mo ateke toko manda lopa e alo hata: atekena: leke popeleke nunu piekeme. ² Kutupa ipikana:ma: atekena: loke tanda: paama:na: mulamula yankape laa leekeme. ³ Koto mulamula yankaota: mo Idiepi tapakema: pu haemeke tupa: 40 natemanu pu paeyaemekeme. Kutupa mo Idiepi wanda:halima:ta: 70 natena: Dieikopena: homa: wia pitimikime.

⁴ Mo homa: wia pitimiki nate paeyeke handaata: Diosepema: mo kinina: mandane e pokaemeke haliweki pa:ta: alota: Pilisio. Do pi mo kini pa:ta: mea pupa:e. ⁵ Yaka apa: homuluekema: pita:ta: mo Keinani kenke pa:ta: ipika: amu pea ula: tikene da pa:ta: pua hoiya:peke laata: Ima: pi la: wiono lea:me. Koto ekina: pilisio. Yaka apa: hoilu pono lae. Kutupata: I paa la:ka:la ipulueke laa lapa:peke leekeme.

⁶ Koto pi opua mo kinima: hombo peaaso alota: Mo naka: pulueke laa la: wi tupa: naka: apa: pua hoiya:peke leekeme.

⁷ Koto leeke Diosepeta: ipika: apa: hoilu peekeme. Mo kinina: handeteke haemeke haliweki paeyao make kinina: handeteke pila: pa:ta: haleme

tondiki haliweki make mo Idiepina: biki ula: haliweki paeyao make Diosepe ame_{le} pemekeme. ⁸ Kutupa ipika: wekiwanda: make ipika: hameketonu make mo ipika: apa:na: tapake paeyaosiki make ipiki ame_{le} pemekeme. Pate ika: hosiki wekiwandikisunu make ika: sipisipimanu make nanikosimanu make kaomanu make homeke oni Kosene kenke pa:ta: pa haemekeme. ⁹ Mo hosima: yola:la: pota: alena: pila: haliweki make mo hosi hokina: pila: haliweki make Diosepe ame_{le} mandakena: pemekeme. Mota: tapaketa: ota: tieke kiake yekeme.

¹⁰ Mo tapake hande hoilu pimiki ale teke pa:ta: a:pa mo Diodanina: nate ipula: nanema: tilao mo widi kilikina: ambuku napeke yaapo putupa alu pa:la: hama: ma:nda: biki Atade opolo a:paata: nate hokuluna: anekema: homa: wia e lemekeme. Kutupa nate wataake hata:na: Diosepema: ika: homa: wia pita: pu haemeke tupa: piekeme. ¹¹ Kutu pimikieki mo Keinani wanda:halima: mo Atade da homa: wimikieki handolo hata: alota: Mo Idiepi tapakema: a:ta: tiekema: homa: wia pita:la: a:ta:piki hau tieke kiake pitelememe laa lemekeme. Koto ekina: koto pateta: bikita: Abele Miseteimi lemekeme.

¹² Koto ekina: mo Dieikopena: eiyeke tonuma:ta: atekema: pia:pa:peke leekeeki kone pimikime. ¹³ Ipika: toko tia puata: mo hande Eipoloha:ma:ma: hali lapa: wina:yeke mo Keinani kenke pa:ta: hande Hidi hali Epotonina: e pa:ta: wieke tikene da pa:ta: mea pua lapa: pimikime. Koto tikene data: mo Ma:motena: nate ipula: nanema: Ma:ka:pila da kenke pa:ta: ula: ekina: loa:me. ¹⁴ Diosepema: ateke lapa: pea paeyeketa: hameke tonu make mo ipiki ame_{le} homa: da pemeka tapake paeyao Idiepi nane la:ka:la paa pemekeme.

Diosepema: hameke tonuna: puki epeayekeeki

¹⁵ Mo ika: ateke homea: hoki naneta: Diosepema: hameke tonuma: alota: Mo Diosepema: hande nikana:ma: ipiki pa:ta: puma: hoke hauna: niki pa honditi pea mo nikana:ma: puma: ekina: yenki mulueke laa pota:manu wepia:ka:na:ta: kota: eki pumana:pe lemekeme. ¹⁶ Koto ekina: Diosepe pa:ta: pi tapaaso alota: Nika: apa: homuluekema: pita:ta: ipikana:ma:ta: nikana:ma: ¹⁷ neke pa:ta: dupa lota: piomono lea:me. Pilisio. Naka: kame tonuma: neke luekema: pimi ata:ka: peake hauta: pa paeyaapeke lea:me. Koto ekina:ta: pilisio. Ameta: mo nikana:ma: ata:ka: peake hau puma:eki pa paeyawapeke. Mo hande naka: apa:na: Koda:na: e pokaasoma: tapakema: poloma: ekina: loa:me lemekeme. Diosepema: koto pi mu haota: e leekeme.

¹⁸ Kutupa ipika: hameke tonu a:pa ipiki pa:ta: panda: puniaaso hata: alota: Nikita: ameta: naka: leke popelekena: naka: pa hameke e pokaasoma: tapake do handa:e laa lemekeme.

¹⁹ Pate Diosepema: mo hameke tonu pa:ta: alota: Ima:ta: yaka kone mo Koda: topo peaka:na: I hapeke na ya:la:me. Paala:ma: na homa:pa:peke.

²⁰ Ikana:ma:ta: I pa:ta: hoke hau pimipate Koda:ma:ta: koto paa topo pea epekeeki au lala:me. Kutupa mo koto hau pimi ekita: mo ame pa do haleme wanda:hali paeyaona: hao polu pelemeeki epeanoyeke pa:la:me.

²¹ Ikana:ma: paala:ma: homa:pekeeki ma:nda: dia:me. Ima:ta: iki make ika: wekiwandiki make handeteke hao halueke leekeme. Koto ekina: mo tapakema: ta:na:ma: homena: loluekema: ipikana:ma:ta: mo tapakena: puki liake koto homupiki pi manuma: epeayekeme.

Diosepeta: homeekeeki

²² Diosepeta: atekena: tapake ameļe Idiepi kenke pa:ta: hao hayekeme. Kutupa bapi 110 haota: homeekeme. ²³ Ipikana:ma:ta: Ipoteimina: wekiwandiki make ipika: wekiwandikina: wekiwandiki make handaa homeekeme. Kutupa make mo ipika: weki ma:nda: Ma:na:sə:na: eiyek Meikana: wekiwandiki mo ipika: tapake pa:ta: honda: pambemekeeki handeekeme. ²⁴ Ipikana:ma: ipika: hameketonu pa:ta: alota: Ita: homolo poloeki teke pa:ta: do ya:la:me. Pate Koda:ma:ta: iki ota: epeke tupa: handeteke hao halieke. Kutupata: mo hande ipikana:ma: Eipoloha:ma: make Aisa:ke make Dieikope ameda pa:ta: Do kenke kulueke laa la: wieke kenke pa:ta:ta: ota: iki hatuku pelieke laa leekeme. ²⁵ Kutupa Diosepema: ipika: wanda:hali pa:ta:ta: keke pi dupa lape laata: honke leekeme. Ipikana:ma: alota: I pa:ta: pi la: wipe laata: Koda:ma: iki koto kenke pa:ta: hatuku pea:ka:na:ta: kota: yaka toko iki ameļe mandakena: mea polumekee laa la: wippee leekeme. ²⁶ Kota: Diosepeta: 110 bapina: Idiepi kenke pa:ta: homeekeme. Mo tapakema:ta: ipika: lokena: na tanda:pa:la: mulamula ana:na: yankao hali toko pamba:la: bokisi pa:ta: wimikime.